

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**RUS POLİTİK SÖYLEMİNDE SÖZEL
OLMAYAN GÖSTERGELER**

YILMAZ BÜYÜKKUTLU

**MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI
ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR BİLİM DALI**

EKİM 2019

RUS POLİTİK SÖYLEMİNDE SÖZEL OLMAYAN GÖSTERGELER

Yılmaz BÜYÜKKUTLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI
ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2019

YILMAZ BÜYÜKKUTLU tarafından hazırlanan “RUS POLİTİK SÖYLEMİNDE SÖZEL OLMAYAN GÖSTERGELER” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalında Çeviri ve Kültürel Çalışmalar Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

Uluslararası İlişkiler, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek lisans tezi olduğunu onaylıyorum / ~~onaylamıyorum~~.....

Başkan: Prof. Dr. Suna Timur AĞILDERE

Mütercim Tercümanlık, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek lisans tezi olduğunu onaylıyorum / ~~onaylamıyorum~~.....

Üye: Doç. Dr. Natalya SOLODOVNİKOVA

Mütercim Tercümanlık- Rusça, İstanbul Aydın Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek lisans tezi olduğunu onaylıyorum / ~~onaylamıyorum~~.....

Tez savunma tarihi: 15.10.2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek lisans tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Yılmaz BÜYÜKKUTLU
15/10/2019

RUS POLİTİK SÖYLEMİNDE SÖZEL OLMAYAN GÖSTERGELER
(Yüksek Lisans Tezi)

Yılmaz BÜYÜKKUTLU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Ekim 2019

ÖZET

Çalışmamızda sözel olmayan göstergelerin kültürdilbilimsel tanımlaması yapılmıştır. Bu kapsamda araştırma alanımızı Rusya Federasyonu ve SSCB'nin devlet armaları ve Rusya Federasyonunda bulunan siyasi partilerin amblemleri oluşturmaktadır. Tezimizde Rus politik söyleminde sözel olmayan göstergelerin düşünsel sürecini ortaya çıkaran ve pragmatik etki potansiyelini görmemizi sağlayan bilişsel yaklaşım uygulanmıştır. Söylemsel yaklaşım, insan, dil toplumu ve kültür arasındaki ilişkiyi incelememizi sağlar, ayrıca iletişim süreçlerin araştırılması için yeni imkânlarının oluşturur. Bu bize sözel olmayan işaretlerin paradigmasını ortaya çıkarmamızı ve Rus siyasi yaşamının bu paradigmalara bakış açısının içeriğini görmemizi sağlar. Çalışmamız açısından siyasi parti amblemlerinde kullanılan sözel olmayan göstergelerin mitolojik temellerinin güncel yorumlanması son derece önem taşımaktadır. Tezimizde de belirtildiği üzere dil toplumdan ve kültürden ayrı düşünülemez. Sözel olmayan göstergelerin analizi esnasında herhangi bir nesnenin kültürel arka planı ve mitolojik anlamı son derece önem arz etmektedir. Siyasi sembol olarak kullanılan işaretlerin mitolojik anlamları toplumsal kurumlar tarafından genel kabul görmüş düşüncelerin birikimidir. Rusya Federasyonu devlet armalarında ve siyasi parti amblemlerinde tesbit edilen, sınıflandırılan ve analiz edilen göstergeler: hayvan, bitki, artifakt, insan vücudu ve organları, sözel işaret ve logotip kullanan göstergeler alt gruplarına ayrılmıştır. Sözel olmayan göstergelerin pragmatik etkisi onları seçmenlerin etkilenmesi için efektif bir araç kılmaktadır. Pragmatik etkilerin bazı etkenleri günümüzdeki siyasi sembollerin değerlendirilmesi işlevini görür. Bizim incelememizde değerlendirme mitolojik temsillerin günümüzdeki anlaşılma şekline dayanmaktadır. Politik sembolizmde kullanılan göstergeler vasıtasıyla politik söylem amacına ulaşır- iktidar mücadelesi.

Bilim Kodu : 30501
Anahtar Kelimeler : Politik söylem, bilişsel dilbilim, göstergebilim, söylem analizi, kültürdilbilim, Rus politik sembolleri
Sayfa Adedi : 133
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

NON-VERBAL SIGNS IN THE RUSSIAN POLITICAL DISCOURSE

(M. Sc. Thesis)

Yılmaz BÜYÜKKUTLU

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

November 2019

ABSTRACT

Our research is dedicated to the linguoculturological description of non-verbal political signs. The state emblem of the USSR, the state emblem of the Russian Federation, emblems of political parties of Russia were used as the material for our study. A cognitive approach used in the thesis allows revealing the thought processes and the pragmatic potential of non-verbal signs in the Russian political discourse. The discursive approach allows us to consider the relationship between man, linguistic society and culture, as well as create new opportunities for the study of communicative processes. This gave us the opportunity to identify the paradigm of non-verbal political signs and present a fragment of a conceptual picture of the political life of Russia. The reconstruction of the mythological foundations of non-verbal signs used in the emblems of political parties was important for our study. As pointed out in the text of the thesis, language does not exist outside the ethnos, outside of its culture. While analyzing non-verbal signs, cultural background and mythological ideas about a particular object take on special significance. Generally symbol based on common associations and mythological ideas, which is then attached to the world of politics. Thus, we identified, classified and described some non-verbal signs represented in political emblems and state symbols of the Russian Federation and divided them on following groups: animal, plant, artifact, verbal sign and logotip. The pragmatic potential of non-verbal signs makes them an effective means of influencing the addressee. The modern political symbols has a definite pragmatic effect, which is determined of their positive or negative marks. In our study, marks are based on a mythological view of reality. With the help of images used in political emblems, the main target of political discourse – the struggle for power – is achieved.

Science Code : 30501
Key Words : Political discourse, cognitive linguistic, semiotic, non-verbial sign, discourse analyses, linguoculturalogy, Russian political emblems
Page Number : 133
Supervisor : Prof. Dr. Fırat PURTAŞ

TEŐEKKÖR

Çalıőmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım danışmanım Prof. Dr. Fırat PURTAŞ'a, zor anlarda destek ve anlayıő göstermesinden dolayı, kıymetli yardımlarıyla beni destekleyen tüm çalışma arkadaşlarıma, manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan çok değerli aileme, çocuklarıma teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. MODERN DİL TEORİLERİNDE POLİTİK DİLBİLİM VE POLİTİK SÖYLEM.....	5
2.1. Politik Dilbilimin Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi	5
2.1.1. Türkiye’de Politik Dilbilim Alanında Yapılan Çalışmalar	10
2.2. Çağdaş Politik Dilbilimin Temel Yönelimleri	13
2.2.1. Politik Söylemde Eleştirel Analiz	14
2.2.2. Politik Söylemde İçerik Analizi	15
2.2.3. Politik Söylemde Retorik Yönelim	16
2.2.4. Politik Söylemde Bilişsel Araştırmalar	17
2.3. Politik Söylemde Göstergeler	18
2.3.1. “Politik Söylem” Kavramı	18
2.3.2. Göstergebilim.....	22
2.3.3. Politik Söylemde Göstergelerin Sınıflandırılması	27
2.3.4. Politik Söylem Göstergelerinin Tipleri	28
2.3.5. Anlatım Açısından Karşıtlık: Sözel ve Sözel Olmayan Göstergeler	28
2.3.5.1. Bir gösterge olarak politikacı.....	29
2.3.5.2. Davranışsal göstergeler.....	30
2.3.5.3. Politik sembol olarak artefaktlar.....	31

2.3.5.4. Grafik semboller	32
3. POLİTİK SÖYLEMİN SÖZEL OLMAYAN İŞARETLERİ.....	37
3.1. Devlet ve Hanedan Armalarının (Heraldik) Tarihsel Geçmişi.....	37
3.1.1. Rus Devletlerinin Egemenlik Göstergeleri	39
3.1.2. Rusya Devlet Armasının Tarihsel Değişimi	39
3.1.3. Rusya Federasyonu Devlet Arması.....	41
3.1.4. SSCB Devlet Arması	51
3.2. Siyasi Partiler	61
3.2.1. Siyasi Parti Kavramı	61
3.2.2. Rusya Federasyonunda Bulunan Siyasi Partiler	66
3.2.3. Siyasi Parti İşaretlerinin İncelenmesi.....	68
3.2.3.1. Hayvan göstergesi kullanan siyasi parti amblemleri	68
3.2.3.1.1. Ayı	68
3.2.3.1.2. At	71
3.2.3.1.3. Kuş.....	74
3.2.3.1.4. Şahin	74
3.2.3.1.5. Güvercin	75
3.2.3.1.6. Boğa.....	76
3.2.3.2. Bitki göstergesi kullanan siyasi parti amblemleri.....	77
3.2.3.2.1. Buğday başağı	77
3.2.3.2.2. Hayat ağacı	78
3.2.3.2.3. İğne yapraklı ağaçlar	80
3.2.3.2.4. Sedir ağacı	80
3.2.3.2.5. Ay çiçeği.....	81
3.2.3.2.6. Gül	81

Sayfa

3.2.3.3. İnsan ve vücut organı göstergeleri kullanan siyasi parti amblemeleri	82
3.2.3.3.1. İnsan	82
3.2.3.3.2. El - el ele tutuşma – yumruk.....	83
3.2.3.3.3. Kalp	86
3.2.3.4. Artifakt içeren siyasi parti işaretleri	87
3.2.3.4.1. Orak çekiç.....	87
3.2.3.4.2. Gökkuşağı.....	87
3.2.3.4.3. Rusya Federasyonu bayrağı.....	88
3.2.3.4.4. Rusya Federasyonu haritası	89
3.2.3.4.5. Dünya	91
3.2.3.4.6. Kurdele	91
3.2.3.4.7. Sarı siyah kurdele (Aziz Georgi kurdelesi)	92
3.2.3.4.8. Minin ve Pajarskiy anıtı.....	93
3.2.3.4.9. Beş köşeli yıldız	93
3.2.3.4.10. Kalkan	94
3.2.3.4.11. Kılıç	94
3.2.3.4.12. Kral tacı	95
3.2.3.4.13. Güneş.....	95
3.2.3.4.14. Kitap	96
3.2.3.4.15. Bina-şehir	96
3.2.3.4.16. Asker	97
3.2.3.4.17. İmleç	97
3.2.3.5. Sözel göstergelerin bulunduğu siyasi parti işaretleri	98
3.2.3.6. Logotip parti amblemeleri	100

	Sayfa
4. SONUÇ	105
KAYNAKLAR	111
EKLER.....	121
EK-1. Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri.....	122
ÖZGEÇMİŞ	131

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. III. İvanın mührü.....	40
Şekil 3.2. SSCB geçici Devlet arması.....	40
Şekil 3.3. Rusya Federasyonu Devlet Arması (1993-)	41
Şekil 3.4. Bizans Arması.....	44
Şekil 3.5. Rus Çarlık tacı, asa ve derjava.....	50
Şekil 3.6. SSCB Devlet arması	52
Şekil 3.7. 1895 yılına ait üzerinde orak ve çekiç bulunan 1 peso	54
Şekil 3.8. Orak ve Pulluk	54
Şekil 3.9. Kalavrot ve Solntsevorot	57

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar**Açıklamalar****bk.**

bakınız

Hz.

Hazreti

KGB

SSCB Gizli servisi

KPRF

Rusya Federasyonu Komünist Partisi

MÖ

Milattan Önce

RF

Rusya Federasyonu

RSFSC

Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti

s.

Sayfa

SSCB

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

şk.

Şekil

vs.

Ve saire

yy.

Yüz yıl

1. GİRİŞ

Çalışmamızın temelini oluşturan politik söylemde sözel olmayan göstergelerin incelenmesindeki amaç, siyasi parti amblemlerinde kullanılan göstergelerin ulusal özelliklerinin ortaya çıkartılması, edimbilimsel ve kültürel etkilerinin, diğer bir deyişle geleneksel Rus kültürünün siyasi sembolizme yansımalarının bilişsel dilbilim yöntemleriyle araştırılmasıdır.

Araştırmamızda Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında tek partili sistemden çok partili demokrasiye geçiş döneminde halkın maddi ve manevi değerlerindeki değişikliklerin, ekonomik ve sosyal alandaki gelişmelerin sonucunda Rus halkının düşünce dünyasında oluşturduğu yeni kavramların göstergelere yansımaları parti amblemlerinde görülmeye çalışılmıştır.

Günümüz toplumunda siyasi iletişimin önemi gün geçtikçe artmakta bu nedenle son yıllarda siyasi iletişim sorunları dilbilimsel analiz çalışmalarında çok fazla yer edinmektedir. Ülkemizde de son dönemde bu alanda yapılan çalışmalara önem verilse de yapılan çalışmaların yeterli değildir. Ülkemizde yapılan araştırmaların temel yönelimlerinin başında genellikle siyasi söylemde sözel göstergelerin söylem analizi üzerine olmakta ve metin analizlerinde genellikle retorik yaklaşım metotları uygulanmaktadır.

Söylem denildiğinde aklımıza ilk olarak sözcük ve söz gruplarından oluşan ve kullanılış farklılıkları ile bireyleri etkilemeyi amaçlayan sözlü ifadeler gelmektedir. Ancak söylem artık günümüzde tüm beşeri bilimleri etkisi altına almıştır. Edibe Sözen “söylemi yirminci yüzyıl düşünürleri keşfetti. Yirmi birinci yüz yıl ise bir “söylem” yüzyılıdır” (Sözen, 2017: 9) diyerek bu bilim dalının sadece sözlü ifade ve konuşmalarla sınırlandırılmayacağına ve artık bilimsel çalışmaların her alanında karşılaştığımız bir gerçeklik olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak siyasi söylemin de sadece politikacıların ve siyasi parti liderlerinin seçimlerde yapmış oldukları miting konuşmalarından, meclis toplantılarında yaptıkları konuşmalardan, onların hangi kelimeleri seçerek kullanıp, bu kelimeleri nasıl bir vurgulama ile telaffuz ettiklerinden ve kullanılan cümlelerin dizilişinden ibaret olmadığı aşikârdır. Bu nedenle bizim çalışmamızda sosyal hayatta insanların sıklıkla karşılaştığı, sözel olmayan göstergelerin incelenmesi ve bu işaretlerin bireyler üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Politik dilbilim, sezgisel söylem analizi ve bilişsel metotları içinde bulundurur. Bilimsel alanda ise dil, egemen güç ve toplum arasındaki etkileşimlerin analizleri vasıtasıyla yeni yönelimlere yayılmaktadır. Çağdaş politik dilbilimi; politik söylem eleştirisi, politik söylemde içerik analizi, politik söylemde retorik analiz, politik söylemde bilişsel araştırmalar olmak üzere nispeten bağımsız dört bilimsel yönelime ayırabiliriz.

Unutulmamalıdır ki, belirtilen yönelimler arasında net bir ayırım yoktur ve uygulama araştırmalarında farklı özelliklerdeki metotlar uygulanabilir. Bazen “teorik aile benzerliğini” araştırmalarda düzeltmek gerekebilir. Bilişsel yaklaşım eleştirel söylem analiziyle birleştirilebilir, buna karşılık eleştirel söylem analizi de psiko-dilbilimsel metotlarla tamamlanmaktadır. Bununla birlikte teorik temelde asıl farklılıklar ve temel araştırma metotlarında herhangi bir karışıklık söz konusu değildir.

Tüm araştırma yöntemlerinin kendine göre artıları ve eksileri bulunmakla birlikte bizim çalışmamızın temel konusu olan “sözel olmayan işaretlerin söylem analizi” konusuna en uygun araştırma yönteminin bilişsel yöntem olduğu kanaatine varılmış ve bu yaklaşımın tüm bilimsel çalışma yöntemleri, betimsel analiz, kültürdilbilimsel çalışmalar ve metotlar uygulanmıştır.

Günümüzde politik iletişim alanında yapılan çalışmaların büyük kısmı bilişsel bilim (Cognitive science) çerçevesinde bilişsel dilbilim alanında yapılmaktadır. Bilişsel bilim merkezinde insan faaliyetlerinin zihinsel yönlerinin (dünyayı algılama, benimseme, bilginin alınması ve kullanılması, sınıflandırılması, kategorize edilmesi ve eylemin değerlendirilmesi) bulunduğu bir bilim kompleksidir. Dilbilim, bilgisayar mühendisliği (yapay zekâ), psikoloji ve felsefe gibi alanların ortaklaşa çalışmasıyla çözümlemeyi hedefleyen disiplinler arası bir bölümdür.

Bilişsel dilbilim, dilin bilişsel mekanizmasının ve algının onun içerisindeki dilsel yansımasının temel olarak ele alındığı yönelimdir. Bilişsel dilbilim ABD de ortaya çıkmış (M. Johnson, R. Dzhekendoff, J. Lakoff, LR. Lenaker, L. Talma, V. Turner, C. Fillmore, G. Fauconnier, W. Chafe vs.) ve yaygınlaşmıştır. Daha sonraki zamanlarda Rus bilim adamları tarafından da (N.D. Arutyunova, A.N. Baranov, N.N. Boldirev, V.Z. Demyankov, D.O. Dobrovolskiy, V.İ. Karasik, Yu. N. Karaulov, Ye. S. Kubryakova, V.V. Petrov, Ye. V.

Rahilova, Yu.S. Stepanov, Í.A. Sterina, A.P. Çudinov vs.)geliştirilmiş ve farklı yorumlar getirilmiştir.

Bilişsel dilbilim, dilin bilişsel mekanizmasının ve algının onun içerisindeki dilsel yansımasının temel olarak ele alındığı yönelimdir. Bilişsel dilbilimin temelindeki araştırma konularını çevresel faaliyetlerin sınıflandırılması oluşturmaktadır. Bu süreçte en önemli rolü insan beyninin özelliklerinin ortaya çıkararak mecaz (metafor) oynamaktadır. Mecaz günümüz bilişsel biliminde zihinsel bir operasyon, bilmenin yolu, sınıflandırma, kavramsallaştırma, dünyanın açıklanması ve değerlendirilmesi olarak kabul edilir.

Bilişsel teorinin temelinde mecazın bir dilsel fenomen değil, düşünsel fenomen olduğu fikri yatar. Dil seviyesi sadece düşünsel süreci ortaya çıkarır. Çudinov'a göre "Politik dilde mecaz, düşüncelerin süslenmesi değil, insanın kavramsal sistemine hapsedilmiş ve onu algı, düşünce ve eyleme dönüştüren düşünsel mecazların yüzeysel olarak ortaya çıkarılmasıdır" (Çudinov, 2011).

Bilişsel bilim ve dilbilim arasındaki ilişki aklın çalışmasının araştırılmasıdır. Dinamik ve disiplinler arası bir yaklaşım olarak dil ve düşüncenin kökenleri ile araştırılmasına önem verilir. Dilbilimciler dilin yapısı, tarihi, felsefe ve psikolojisini inceler. Bu alandaki araştırmalara örnek olarak dillerin özellik ve edinimleri, dillerin gelişimi ve zaman içerisindeki değişimleri, dilin beyindeki örgütlenişi verilebilir. Bu bağlamda bizim tezimizin temel araştırma konusunu oluşturan politik sembollerin insan beyninde dilsel anlama dönüşmesi sonucu bu sembolün ifade ettiği düşüncelerin bireylerde tarihsel, felsefi ve psikolojik çağrışımlarda bulunması bizim araştırma konumuz dâhilindedir.

Araştırmalarımız boyunca ülkemizde ve yurt dışında bu alanda yapılmış olan çalışmalar, konuyla ilgili yazılmış makale ve tezler incelenmiştir. Rusya Federasyonu'nun ve Rusya Federasyonu içişleri bakanlığının resmi internet siteleri ile bu ülkede faaliyet gösteren siyasi partilerin web sayfaları taranarak, parti tüzüklerinden kullanılan semboller hakkında bilgiler toplanmış, elde edilen bilgiler sınıflandırılarak analiz çalışmaları yapılmıştır.

Yapmış olduğumuz çalışmanın teorik bilgileri içeren ilk bölümünde politik dil biliminin ortaya çıkışı, kapsama alanı, bu bilim dalı ile ilgili teorilere değinilmiş, Rusyada, ülkemizde ve dünya genelinde yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümün devamını ise

politik söylemin ve göstergebilimin tanımı ve gösterge bilimin politik söylem içerisindeki yeri oluşturmaktadır.

Çalışmamızın temelini oluşturan devlet ve parti armalarının incelenmesi ve analizi ikinci bölümde ele alınmıştır. İlk olarak Rusya Federasyonu devlet armalarında ve siyasi parti sembollerinde bulunan veriler kendi içlerinde sınıflandırılarak ve elde edilen veriler tarihsel, kültürel, mitolojik yönleriyle araştırılmış, bu verilerin hanedan armacılığındaki anlamı ve verdiği mesajlar incelenmiştir. Bu çerçevede öncelikle devlet sembolleri geriye dönük olarak incelenmiştir. Bu sembollerin seçiliş nedenleri ve tarihsel geçmişi ile birlikte bireylerin zihninde oluşturduğu mecazi çağrışımlar ele alınmıştır.

Rus devletlerinin sembollerinin incelenmesinden sonra halen Rusya Federasyonunda aktif olarak faaliyet gösteren siyasi parti amblemleri kendi içerisinde kullandıkları göstergelere göre sınıflandırılarak her biri tek tek incelenmiştir. Yapmış olduğumuz sınıflandırma hayvan, bitki, artifaktlar (kültürel işaretler), insan ve vücut organları, logotipler ve sözel göstergeler olmak üzere altı temel gruba ayrılmaktadır.

2. MODERN DİL TEORİLERİNDE POLİTİK DİLBİLİM VE POLİTİK SÖYLEM

2.1. Politik Dilbilimin Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi

Günümüzde dilbilim çalışmaları insanların etrafında gelişen olayları algılamasına, içinde bulunduğu kültüre, sosyal statüsüne ve cinsiyetine bağlı olan düşünsel araçların araştırılması üzerinde yoğunlaşmış durumdadır. Bu konularda yapılan çalışmalarda genellikle dil ve kültür, dil ve sosyoloji, dil ve politika gibi disiplinler arası konular ele alınması sonucunda kültürdilbilim, psikodilbilim, sosyodilbilim ve politik dilbilim gibi yeni dilbilim dalları ortaya çıkmaktadır. Bizim araştırmamızın konusunu politik dilbilimde sözel olmayan işaretler oluşturmaktadır, bundan dolayı araştırma konumuz politika bilimi ve dilbilimden ortaya çıkmış olan oldukça yeni olmasına rağmen ülkemizde ve dünyada gelişmekte olan politik dilbilim alanına girmektedir.

Politik alanda teknolojik gelişmeler, kitle iletişim araçlarının hayatımızdaki rolünün her geçen gün daha da artması, politik faaliyetlerde görsel ve iletişimsel objelerin daha fazla kullanılması gibi nedenler teoride ve uygulamada toplumun politik iletişime ilgisini daha da fazla artırmaktadır.

Politik dilbilimin ortaya çıkışı, tarihsel gelişimi ve günümüzde bulunduğu durum hakkında eğitici kitaplar ve makalelerde A. N. Baranova “*Uygulamalı dil bilimine giriş*” (Введение в прикладную лингвистику) (Baranov, 2001), M. V. Gavrilova “*Modern batı dilbiliminde eleştirel söylem analizi*” (Критический дискурс-анализ в современной зарубежной лингвистике) (Gavrilova, 2002), A. A. Romanov “*Politik Dilbilim. İşlevsel yaklaşım*” (Политическая лингвистика. Функциональный подход) (Romanov, 2002), İ. V. Volfson “*Politikanın dili. Dil politikası*” (Язык политики. Политика языка) (Volfson 2003), A. P. Çudinov “*Politik Dilbilim*” (Политическая лингвистика) (Çudinov, 2003:2006), N. A. Kupina (1995), Ye. İ. Şeygal (2000)’ın bilimsel çalışmalarında, iki kez yayınlanan ve ortak bir bilimsel çalışma olan “*Politik söylem araştırma metodları: Sosyo-politik metinlerin içerik analizinin güncel sorunları*” (Методология исследований политического дискурса: Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов) (1998, 2000), V. N. Bazilev (2005), V.Z. Demyankov (2002, 2003), P.B. Parşin (1999, 2001, 2003), N.M. Muharamov ve L.M. Muharamova (2002), T.G.

Skrebtsova (2004, 2005)'nin makalelerinde Rus dilbilimciler tarafından geniş ölçüde ele alınmıştır.

Avrupa ve Amerika'da eğitici ve bilimsel kitaplarla politik iletişim alanında geçtiğimiz yüzyılın 70'li yıllarında oldukça kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar arasında R. Bachem'in "*Einführung in die Analyse politischer Texte*" (1979), W. Dieckmann'ın "*Sprache in der Politik. Eine Einführung in die Pragmatik und Semantik der politischen Sprache*" (1975), M. Edelman'ın "*Political Language*" (1977), M. L. Geis'in "*The language of politics*" (1987), D.F. Hahn'ın "*Political Communication: Rhetoric, Government, and Citizens*" (1988), M. Shapiro'nun "*Language and political understanding*" (1981) v.s. sayabiliriz. Daha yakın tarihli çalışmalar olarak da P. Chilton'ın kitabı "*Analysing Political Discourse*" (2004), N. Fairclough'ın eğitici kitabı "*Analysing Discourse*" (2003) dikkat çekici çalışmalardan bazılarıdır.

Çağdaş politik dilbilimin kökenlerini antik dönemlere dayandırabiliriz: Eski Yunanda ve Roma'da politik hitabetle ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır, ancak bu çalışmalar antik çağ demokrasisinin yerini monarşiye bırakmasıyla oldukça uzun süreli bir kesintiye uğramıştır. Politik iletişim araştırmaları özellikle demokratik toplumlarda sosyal toplumun talebiyle oluşmaktadır, bundan dolayı demokrasinin yeniden gelişmesiyle birlikte Avrupa ve Güney Amerika'da bu alandaki araştırmalar yeniden başlamış, politik iletişim araştırmaları belli aşamalardan geçerek bugünkü seviyesine ulaşmıştır.

"Politik dilbilim" söz öbeği 80'li yılların sonunda ortaya çıkmıştır, fakat bu alandaki çalışmaları daha eski tarihlerde; politik iletişim, hitabet, gösterge bilimsel araştırmaların yoğunlaşması sonucunda yeni alanların oluşturulduğu zamanlarda gözlemlemek gerekmektedir.

İlk olarak, politik dilbilimin yeni bir bilim dalı olmadan önce yapılan yayınlarda politik iletişim çalışmaları retorik veya üslup araştırmalarının farklı bir yönü olarak ele alınmıştır. Bu alandaki ilk çalışmalar ağırlıklı olarak "yönlendirici" nitelikte, yüceltici veya eleştirel özelliklerdedir. Bu ilk tip yayınların sahipleri okurlarına politika alanında topluluklar karşısında veya sosyal etkinliklerde nasıl başarılı olunabileceğini göstermeye çalışmışlardır. Bu yönlendirici özelliklere sahip makalelere en güzel örnekleri Dele Carnegie ve Poul

Soper'in birçok gerçek miting konuşmasının ve politik metinlerin incelendiği ve aynı zamanda oldukça fazla, etkili tavsiyelerin bulunduğu çalışmaları oluşturmaktadır.

İkinci tip yayınlarda ise genellikle politik kişiliklerin ayrıntılı bir şekilde konuşmalarındaki üstünlüklerine ve daha yüzeysel de olsa yetersizliklerine dikkat edilmiştir. Özellikle politik liderlerin hitabet alanındaki farklı yönleri etkin bir şekilde araştırılmıştır. Başkanlık konuşmalarının inandırıcılığındaki nedenler fonetik (ses bilimsel) ve ritmik özelliklerinde, kıvrak zekâda, samimiyette, sadelikte, örnek kişilikte ve diğer sebeplerde aranmıştır (Budayev ve Çudinov, 2006).

Eleştirel çalışmalarda geleneksel olarak asıl amaç karşıt politikada olanların ilkesiz hilelerini, aynı zamanda onların dil sürçmelerini, bilgi yetersizliklerini ve dil kullanımındaki yetersizliklerini ortaya çıkarmak amacıyla "teşhir etmek" üzerinedir. Eleştirel yayınların oldukça önemli bir kısmı dildeki "bozulmalar" üzerinedir. Bunun sebepleri olarak da politik olaylar, toplumdaki ahlaki bozulmalar, manevi değerlere ve milli değerlere olan bağlılığın kaybolması gösterilmektedir.

Politik dilbilim ve siyasi metaforlar alanında uzman Rus araştırmacı A.P. Çudinov'a (Çudinov, 2006) göre tüm bilimsel çalışma alanlarının oluşum süreci kesin bir şekilde insanlığın geçmişiyle bağlantılıdır. Politik dilbilimin ortaya çıkmasını oluşturan sürecin ilk halkasını görülmemiş derecede insan kaybının yaşandığı, insanlığın dünyaya bakış açısında köklü değişikliklere yol açan II. Dünya Savaşı oluşturmaktadır. Bu yeni koşullar altında politik iletişimi ve onun toplumsal-politik süreçlerle bağlantısını öğrenmenin gerektiği belirgin bir şekilde gözükmektedir. Benzersiz bir şekilde propaganda yapan düşmana karşı savaşılan ülkeler, kamuoyundaki güdümlenme mekanizmaları hakkında bilgi ve üst düzey bilimsel ve insani değerlere sahip olurlar. Bundan dolayı savaş sonrasında politika dili araştırmacılarının kamuoyu oluşturma yolları, politik kışkırtmalar ve savaş propagandasının etkileri üzerinde çalışmalara yönelmeleri şaşırtıcı değildir.

Bu dönemin en bilinen çalışmalarını Walter Lippmann, Paul Lazarsfeld ve Harold Lasswell'in faaliyetleri oluşturmaktadır (Budayev ve Çudinov, 2006).

Walter Lippmann politika hakkında kamu algılamalarında içerik analizi uygulamasında etkin bir metot üzerinde çalışmıştır. 1920 yılında Walter Lippman, Charlez Merz ile birlikte

“The New York Times” gazetesinde Rusya’daki Ekim Devrimi hakkında bir çalışma yayınlamıştır. Analiz, sıradan bir Amerikalının gerçekleşen olaylar hakkında anti-Bolşevik yönelim açısından herhangi bir objektif düşüncesinin olamayacağını göstermiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda makalelerin büyük kısmı yazarın kendi isteğini gerçekmiş gibi göstermiş (Makalede okuyuculara Bolşevik devletinin yakında çökeceği yönünde telkinlerde bulunmaktadır), okuyucunun kendi kendine yorumlamasına ve sonuca ulaşmasına engel olmuştur.

Politik dilbilim alanında yapılmış diğer bir önemli çalışma da Paul Lazarsfeld’in çalışması, ilk olarak kitle iletişim araçlarında seçim öncesi kampanyalarda seçmen davranışlarının öğrenilmesi için içerik analizi uygulamalarına aittir. Paul Lazarsfeld iki aşamalı bir iletişim modeli geliştirmiştir. Bu modele göre her toplumda birebir ilişkilerle politik bilgileri yayan, siyasi propagandanın etkilerine duyarlı kişiler “fikir önderleri” bulunur. Paul Lazarsfeld’in bu çalışması büyük ilgi görmüş ve yaygın bir şekilde kullanılmış ve kullanılmaya da devam etmektedir (Erdoğan, Keloğlu-İşler ve Durmuş).

G. Lasswell’in yapmış olduğu çalışmalar politik dil ile politik rejimlerin arasında sıkı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Lasswell, 1949 / Rusça Çevirisi: Lasswell, 2007). G. Lasswell’in bu çalışmaları ilk başlarda seçmen üzerinde ekstra bir etki yaratmıştır. Araştırmacı, demokrat politikacıların söylemlerinin seçmenin söylemiyle çok yakın olduğunu göstermiştir, aynı zamanda demokratik olmayan elitler mükemmel olmaya çabalarlarken sıradan halktan uzaklaşmaktadırlar ki, bu iktidarın politik dilinin biçimsel özelliklerini kaçınılmaz bir şekilde yansıtır. Dilsel yenilikler sosyal değişimi hızlandırır, bu nedenle politik dilin üslubundaki değişiklikler toplumdaki demokratikleşme veya demokrasi krizinin bir göstergesi görevi üslenir. Bilim tarihçileri de totaliter söylem eleştirisi alanında çalışmalar yapan iletişim uzmanları İngiliz yazar George Orwell ve Alman edebiyatçı Victor Klemperer’le hemen hemen aynı şekilde tanımlamaktadır.

Bunlardan ilki 1948 yılında yazılan bir distopya roman olan “1984” de “çift-düşüncelilik” (doublethink) ve “yeni lisan” (newspeak) in temel özellikleri tasvir edilmiştir. Yani totaliter devletlerde politik hakimiyetin kazanılması ve korunması amacıyla insan bilinci üzerindeki sözel güdümlenme yolları spesifik örneklerle ortaya konmuştur. George Orwell insanların dil vasıtasıyla nasıl yalana inandırıldıkları ve bu düşüncüyü doğru olarak kabul ettikleri, özellikle nasıl devletin ideolojik temeline tezat sloganların, “savaş- barış”, “özgürlük-

kölelik” ve “bilgisizlik- güç”, yerleştirildiğini örneklerle göstermiştir. George Orwell’in kehanet gibi öngörülerini defalarca siyasi politika alanındaki çağdaş uzmanlar tarafından belirtilmiştir. Bazen bu reçetede olduğu gibi “yeni lisan” üzerinden Amerikalı liderler tarafından Libya, Mısır gibi Kuzey Afrika ülkeleri, Yugoslavya ve Irak’a düzenlenen askeri saldırılarda “demokrasi mücadelesi” olarak adlandırılmıştır.

1946 yılına Orwell politik dilbilim alanında yapılan ilk çalışmalardan biri olan “*Politics and the English Language*” adlı makalesini yayınladı (Orwell, 1946). Orwell politik dilde kullanılan *democracy*, *sosyalizm (socialysm)*, *özgürlük (freedom)*, *yurtseverlik (patriotic)*, *gerçekçilik (realistic)*, *adalet (justice)* gibi kelimelerin *belirli bir anlamı olmadığını (meaningless words)*, bu kelimelere politikacılar tarafından ısrarla kesin anlamlar yüklenilmeye çalışıldığı üzerinde durmaktadır. Örneğin *demokrasi* sözcüğü evrensel olarak değerlendirme özelliğine sahiptir. Biz bir ülkeyi demokratik olarak adlandırdığımızda buraya övgüde bulunmuş oluruz. Bu nedenle tüm farklı rejimlerin savunucuları (faşist, komünist vs. olabilir) kendi rejimlerini demokratik olarak adlandırma yolları ararlar. Totaliter rejimlerin liderleri “demokrasi” terimine belirli bir anlam vermekten kaçınmakta ve bu nedenle bu terimi rahat bir şekilde kullanamamaktadırlar. Orwell’in de belirttiği gibi benzer sözcükler (örneğin *sınıf (class)*, *totaliter (totalitarian)*, *ilerici (progressive)*, *gerici (reactionary)*, *burjuva (bourgeois)*, *eşitlik (equality)*) bilinçli olarak toplumsal düşünceyi etkilemek amacıyla kullanılmaktadır. Orwell bu tür sözcüklerin farklı devletlerin politik iletişimde (günümüzde bunlar ideoloji olarak adlandırılmaktadır) yaygın olarak kullanıldığına işaret etmektedir (Budayev ve Çudinov, 2006).

Politik dil analizinde retorik ve üslupsal yaklaşımları hâkimdir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında liderlerin söz söyleme becerileri; ritmik özellikleri, zekâsı, içtenliği, sadeliği, hayal gücü gibi çeşitli yönleriyle analiz edilmiştir.

Belirtilen dönemde Amerikan politik dilbilimin önemli bir parçası olan retorik eleştirinin temelleri atılmıştır. Bu istikametteki çalışmaların kaynağı Kenneth Burke’tir. Amerika Birleşik Devletlerinde Burke “Aristo’dan bu yana gelmiş en iyi retorik araştırmacısı” olarak kabul edilmektedir (Borchers, 2006: 145). Burke politik retoriğe onun gerçeği inşası açısından bakmıştır. Ona göre retorik dil ve diğer sembolik sistemlerin ortaya çıkardığı içerisinde bizim yaşadığımız retorik dünyanın araştırılmasıdır. Burke’nin ortaya koyduğu

teori ve çalışma metotları, Amerika Birleşik Devletlerindeki politik iletişim alanında çalışan uzmanlar arasında günümüze kadar geçerliliğini korumaya devam etmektedir.

Politik dilbilimin gelişiminde bir sonraki etabı oluşturan 1960-1980 yılları arasında dilbilimciler Avrupa’da bulunan çağdaş demokratik devletlerde iletişimsel uygulama çalışmalarına odaklanmışlardır. Bu çalışmalar modern politik iletişimde düşünsel dil hilelerinin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Politik dilbilimdeki diğer bir yönelim de M. Edelman, R. Cobb, C. Elder’ in önderliğini yaptığı politik semboller alanındaki araştırmalardır. Politik göstergibilim doğrultusundaki çalışmalarda araştırmacılar politik sembollerini bir analiz konusu olarak seçmişler ve bunları ilk olarak gücün meşruiyetinin bir yolu olarak görmüşlerdir (Cobb 1973; Edelman 1964, 1977, 1978; Elder 1983; Sarcinelli 1987). Politik semboller teorisine göre gücün meşruiyet temeli, onun sembollerle sağlamlaştırılmış ve güçlendirilmiş, gücü memnun eden etkisine hizmet eder. Diğer taraftan semboller bu memnuniyeti değiştirebilecek birer özgün olgulardır. Sembollere atfedilen bu yüksek statü bilim adamlarının anlam bilim, söz dizimi ve edim bilim açısından detaylı bir şekilde dikkatlerini vermeye neden olmaktadır (Budayev ve Çudinov 2006).

Belirtilen dönemde politik sözcük, politik delillerin teori ve uygulamaları, tarihsel yaklaşım açısıyla politik iletişim alanlarındaki araştırmalar geniş bir çalışma alanı bulmuştur. Araştırmacıların dikkatini seçim öncesi kampanyalar esnasında, parlamento ve başkanlık seçimlerinde, parti söylemlerinde vs. politik dilin işlevi çekmiştir.

Bu dönemde politik iletişim alanında yapılan çalışmalar bağımsız, artık diğer bilim dallarından ayrı birer dilbilim araştırmalarıdır. 1970-1980’li yıllarda yurtdışında düzenli bir şekilde bilimsel yayınlar ve politik iletişim ve politik iletişimde yöntem ve analizlerle ilgili ders kitapları çıkmaya başlamıştır.

2.1.1. Türkiye’de Politik Dilbilim Alanında Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de Politik Dilbilim çalışmaları oldukça yeni sayılmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar genellikle Siyaset dilinin çevirisi üzerine veya Politik Söylem konuları üzerinde yoğunlaşmış durumdadır. Siyaset dili çevirisi alanında yapılan çalışmalara Berrin Aksoy’un “Siyaset Dili Çevirisi” (Aksoy, 2001) adlı makalesini ve Emra Durukan’ın yüksek lisans tezinin kitaplaşmış hali olan “*Politik Dil Kullanımı ve Çeviri*” (Durukan, 2016) adlı

çalışmasını sayabiliriz. Durukan yapmış olduğu çalışmada Almanya’da gerçekleştirilmiş olan milletvekili seçimlerine yönelik parti programlarının politik dil analizini yaparak, bu programların Türkçeye çevrilmesi esnasında karşılaşılan sorunlar üzerine durmuş, çeviri olanaklarını mümkün olduğunca genişleterek bu yolla bir dili zenginleştirmenin mümkün olduğunu göstermeye çalışmıştır. Böylece Türkçenin politik dil alanında kavramsal gelişiminin gösterilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada her iki dile yönelik metin ve dil yapılarındaki söylem farklılıklarının yanı sıra kültürel, toplumsal ve kurumsal farklılıklar gibi çeşitli unsurlar ele alınmıştır.

Politik Söylem alanında son birkaç yılda oldukça fazla akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu alanda yazılan kitapların yanı sıra farklı diller ve kültürler temel alınarak yapılmış karşılaştırmalı söylem analizleri, ayrıca psikoloji, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, reklamcılık gibi alanlarda yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri de bulunmaktadır. Dilbilimsel açıdan yapılan çalışmalar içerisinde en önemlilerden biri olan Nur Nacar-Logie’nin editörlüğünde hazırlanan “Siyasi Söylem. Örneklerle Türk Siyasi Söylemi” (Nacar-Logie, 2015) bu alanda yazılmış önemli eserlerden bir tanesidir. Dilbilimi ve edim bilimsel açıdan politik söylemin ele alındığı eserde politik söylemin amacı, işlevi, yapısı, gücü ile ilgili bilgiler verilmektedir. Her bir bölümünde Türk siyasi tarihine yön vermiş farklı bir politik liderin konuşmalarından örnekler dilbilimi, söz dizimi açısından incelenmekte, kelime seçimleri ve mecazi söylemler üzerine edim bilimsel incelemeler yapılmaktadır. Çalışmada geçmişten günümüze siyasi içerikli konuşmalarda politikacıların söylem farklılıkları ele alınmakta, her geçen gün farklı görüşlerin zaman içerisinde kullandıkları siyasi görüşlerini belirten terminolojinin evrenselleşerek zıt görüşler tarafından da benimsenebildiğine değinilmektedir. Aynı şekilde geçmişte kitleleri etkileyen söz ve göstergelerin zamanla aynı toplum üzerindeki etkisinin değiştiğine, hatta bazen geçmişte etkili bir ikna aracı olan bu söz ve işaretlerin zamanla negatif anlamlar kazanabileceğine değinilmiştir. Bu duruma örnek olarak SSCB devlet arması, orak çekiç, kızıl yıldız gibi komünist Rusya’yı anımsatan sembolleri verebiliriz. Bu ülkenin var olduğu dönemde bu semboller halkı heyecanlandıran işaretlerken günümüzde genç kuşak için hiçbir anlam ifade etmediği gibi bazıları için de olumsuz ve iticidir. Aynı zamanda günümüz orta ve ileri yaşlı Rus vatandaşları için ise bu göstergeler güç, başarı gibi anlamlarla birlikte özlemi ve geçmişini anımsatmaktadır.

Politik söylem alanında Sibel A. Arkonaç'ın "Söylem Araştırmaları" (Arkonaç, 2016), "Söylem çalışmaları" (Arkonaç, 2012); Veli Polat'ın "Politik konuşma ve politik söylem" (Polat, 2008); Kemal İnal'ın "Dil ve Politika. Dilin kökeni, etki boyutu ve kimlikle ilişkisi" (İnal, 2012); Abdulhamit Çakır'ın "Söylem Analizi. Ne demek istiyorsun?" (Çakır, 2014); Edibe Sözen'in "Söylem. Belirsizlik, mübadele, Bilgi/güç ve refleksivite" (Sözen, 2014) adlı eserleri bu alanda yazılan kitaplardan bazılarıdır. Edibe Sözen'in bu eseri söylem alanında yapılmış en kapsamlı çalışmalardan biridir. Söylemi Sözen "hayat söylemlerdedir ve hayat söylemler ile gerçekleşir" (Sözen, 2014: 9) şeklinde tanımlamaktadır.

Söylem analizi alanında önemli akademik çalışmalar yapanlardan biri de Nalan Büyükkantarcıoğlu'dur. "Konuşma çözümlemesinde sözel olmayan göstergeler üzerine" (Büyükkantarcıoğlu, 1988), adlı makalesinde Büyükkantarcıoğlu sözel olmayan göstergelerin iletişimdeki işlevleri üzerine derinlemesine çalışmalar yapan Klaus R. Scherer'in yapmış olduğu çalışmalardan yola çıkarak içinde sözel ve sözel olmayan göstergelerin bir arada ve ayrı ayrı ele alındığında anlamın nasıl farklı yorum kazandığını örneklerle göstermektedir. Herhangi bir konuşmacıyı gözlemlediğimizde bu kişinin iletişiminin anlaşılmasında sözel olanlar kadar sözel olmayan göstergelerinde ne kadar önemli olduğunu anlayabiliriz. Telefonda konuşan bir kişinin anlaşılabilirlik düzeyi ile yüz yüze konuşan kişinin iletişimindeki anlaşılabilirlik düzeyinin farklı olmasının nedeni de sözel olmayan göstergeler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Büyükkantarcıoğlu bu çalışmasında mimik, el kol hareketleri ve konuşma esnasındaki davranışları gibi konuları sözel olmayan göstergeler olarak ele almakta ve örneklerle incelemektedir. Bunun dışında Büyükkantarcıoğluna ait "Politik Söylemin İkna Edici Boyutları: Büyük Ve Küçük Ölçekli Yapılar"(2004) (Büyükkantarcıoğlu 2004), "Dil Ve İkna: Türk Politik Söyleminin İkna Edici Boyutları" (Büyükkantarcıoğlu 2006), "Politika Söyleminde Metinlerarasılık İşlevleri" (Büyükkantarcıoğlu, 2008), "Use of Ad Hominem Fallacies in The Discourse of Politics: Impoliteness or Expected Norm?" (Büyükkantarcıoğlu, 2007), "Türk Politika Söyleminde Retorik Sorunlar" (Büyükkantarcıoğlu, 2016), olmak üzere birçok çalışması mevcuttur. Ayrıca Büyükkantarcıoğlu'nun danışmanlığında hazırlanmış Nihal Yetkin'in "Analyzing the Discourse of Political Criticism in Turkish Parliament: Linguistic Reflections of Prejudice and Derogation" (Yetkin, 2005) adlı yüksek lisans tezini ve Murat Özüdoğru'nun "Therapeutic Political Discourse: The Art of Drawing A Rosy Picture in Turkish Politic" (Özüdoğru, 2000) adlı doktora tezini, Emine Kılıçarslan'ın "Siyasal iletişimde ideolojik dil"

(Kılıçarslan, 2008) konulu yüksek lisans tezini sayabiliriz. Aynur Boyner'in "A Linguistic Analysis of Turkish Political Language (Sociolinguistic and Discoursal Perspectives) (Boyner, 1996) doktora çalışması bu alandaki ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca Elif Gazioğlu Terzi'nin "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Politik Söylem: 1989-2011 Yılları Arası Hükümet Programlarında Aile Ve Kadınlar" (Gazioğlu Terzi, 2015), "Politik Söylemde Kadın: 1980'li Yılların Meclis Tutanaklarında Kadınlara İlişkin Söylem" (Gazioğlu Terzi, 2014), adlı makaleleri, Onur Yılmaz'ın "Türk ve Alman Siyaset Yaşamında Kadın Figürü ve Politik Söylemleri. Politik Dilbilim İncelemesi, Angela Merkel ve Tansu Çiller Örneği" (Yılmaz, 2016) adlı makaleleri politik dilbilimde kadın boyutunu ele almasıyla önemli çalışmalardır.

Gökmen Kantar'ın "Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Recep Tayyip Erdoğan'ın miting konuşmalarının söylem dilinin içerik analiziyle incelenmesi" (Kantar, 2016) adlı doktora tezi ve yayınladığı "Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Recep Tayyip Erdoğan'ın "Ak parti 1. ve 3. Olağan üstü kongrelerindeki konuşmalarının" içerik analizi" (Kantar, 2017); "TBMM açılış konuşmalarında politik dil kullanımı: Ahmet Necdet Sezer ve Abdullah Gül'ün siyasal söylemlerinin içerik analizi" (Kantar, 2017) adlı çalışmalarında söylem ve söylem kuramları üzerine teorik bilgiler verdikten sonra liderlerin konuşmaları doğal dil kullanımı, retorik unsurları, ele aldığı gündem konuları olarak örneklerle inceleyerek analiz etmektedir. Ayrıca Arda Süar'ın "Süleyman Demirel ve Recep Tayyip Erdoğan'ın seçim öncesi büyük kongre konuşmalarının karşılaştırmalı söylem analizi" (Suar, 2011), Süleyman Güngör'ün "Türk Siyasetinde Dil Kullanımı: Siyasi Parti Liderlerinin TBMM grup konuşmalarında Siyasal Söylem Analizi" (Güngör, 2015), Çiler Dursun'un "İdeoloji yaklaşımları Çerçevesinde Dil, Söylem ve Siyaset" (Dursun, 2016) adlı makalesini de bu konuda yazılmış çalışmalar arasında sayabiliriz. Bu alanda yapılmış en önemli çalışmalardan biri de elbette T.C. Başbakanlık Basın –Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından basılan "İletişim ve Diplomasi" (T.C Basın yayın enformasyon genel müdürlüğü, 2014) adlı akademik dergidir.

2.2. Çağdaş Politik Dilbilimin Temel Yönelimleri

Politik dilbilim, sezgisel söylem analizi ve bilişsel metotları içinde bulundurur. Bilimsel alanda ise dil, egemen güç ve toplum arasındaki etkileşimlerin analizleri vasıtasıyla yeni

yönelimlere (terör söylemi, “yenidünya düzeni” söylemi, politik doğruluk, sosyal tolerans vs.) yayılmaktadır.

Çağdaş politik dilbilimi nispeten bağımsız dört bilimsel yönelime ayırabiliriz:

- Politik söylem eleştirisi;
- Politik söylemde içerik analizi;
- Politik söylemde retorik analiz;
- Politik söylemde bilişsel araştırmalar (Çudinov, 2011: 22).

Unutulmamalıdır ki, belirtilen yönelimler arasında net bir ayrım yoktur ve uygulama araştırmalarında farklı özelliklerdeki metotlar uygulanabilir. Bazen “teorik aile benzerliğini” araştırmalarda düzeltmek gerekebilir. Bilişsel yaklaşım eleştirel söylem analiziyle birleştirilebilir, buna karşılık eleştirel söylem analizi de psiko-dilbilimsel metotlarla tamamlanmaktadır. Bununla birlikte teorik temelde asıl farklılıklar ve temel araştırma metotlarında herhangi bir karışıklık söz konusu değildir.

2.2.1. Politik Söylemde Eleştirel Analiz

Politik söylemde eleştirel analiz ’in araştırma konusu toplumsal gücün halk üzerinde egemen olduğu durumlarda yöntemlerin araştırılmasıdır. Uzmanlar özellikle sosyal eşitsizliğin etkileşimler vasıtasıyla nasıl ortaya çıktığını göstermeye çalışırlar, aynı zamanda dilsel direnç yöntemlerini ayrıntılarıyla ortaya koyarlar. Bu yönelimin temsilcileri etkin bir sosyal statüye sahiptirler, toplumsal çatışmaları önceden bildirmek için yollar ararlar. Bu tür araştırmalar kendinden önceki bilimsel paradigmaların “reçetelendiren” ve “yücelten” geleneksel yayınlarına karşı kendi türünün reaksiyonunu gösterir (Çudinov, 2011: 23).

Eleştirel analiz alanındaki detaylı çalışmalar C. Blommaert (2005), T. Van Leeuwen (2008), M.V. Gavrilova (2003), H. Widdowson (2004), D. Machin ve T. Van Leeuwen (2007), K. O’Halloran (2003), H. Fairclough (1992, 1995, 2003), L. Chouliaraki ve H. Fairclough’ın (1999) monografilerinde, aynı zamanda “Critical Discourse Analysis: Theory and Interdisciplinarity” (2003), “Methods of Critical Discourse Analysis” (2001), “Text and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis” (1996) adlı ortak çalışmalarda

mevcuttur. Bu alanda yapılmış en kapsamlı çalışma ise T. Van Dijk'in beş ciltlik ortak monografisi "Discourse Analysis" dir. (Dijk 2007a, 2007b, 2007c, 2007d, 2007e).

Eleştirel Söylem analizinin malzemesini genelde toplumsal riskin oluşturduğu durumlardan ve etkileşimde bulunan kişiler arasındaki eşitsizliklerden doğan politik metinler oluşturur. "Eleştirel" tanımı bu tür çalışmalarda genellikle dil, egemen güç ve ideoloji alanlarında uzman olmayanlara belirtmek için kullanılır. Metinlerin ayrıntılı araştırması, dolaylı olarak ifade edilen etkileşimde bulunan kişilerin bilinçsiz oluşumlarının açıklanmasına yardımcı olur ve bu temelde bilgilerin algılanması söylemin etkisinin sonucunu gösterir. 1990 yılından bu yana bu alanda farklı ülkelerdeki çalışmalardan oluşan "Discourse and Society" (Söylem ve Toplum) adlı dergi T. Van Dijk tarafından çıkarılmaktadır. Aynı zamanda "Critical Discourse Studies" (Eleştirel Söylem Araştırmaları) adlı dergi de H. Fairclough ve R. Vardak editörlüğünde yayınlanmaktadır (Çudinov, 2011: 23).

Eleştirel söylem analizi alanındaki çalışmalarda genellikle sosyal, cinsel ve etnik eşitsizlikler üzerine araştırmalar yapılmaktadır. Araştırmacılar genellikle gücün, hayatın farklı alanlarında kötüye kullanımı ile ilgilenmektedirler. Özellikle feminist eleştirel araştırmalar kadının toplumun ezilmiş grubunu oluşturduğunu göstermekte, ataerkil toplumlarda kadının bu durumundan kaynaklanan farklı iletişim problemlerini tanımlamaktadır. Etnik ve ırksal eşitsizlikler alanında da önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Eleştirel analiz alanındaki uzmanların dikkatini özellikle "yabancı" olanın olumsuz yönü, diğer ırk, etnik toplum ve kültürünün temsilcisi gibi konular çekmektedir.

2.2.2. Politik Söylemde İçerik Analizi

Politik söylemde içerik analizi politik iletişim alanındaki araştırmalar için yüz yıldan fazla geçmişi ile dünyadaki çağdaş politik dilbilim alanındaki çalışmalarda oldukça önemli bir yere sahiptir.

Eleştirel analiz alanında çalışma yapanlardan farklı olarak, bu alanda çalışan dilbilimciler araştırmacının öznelliğine oldukça mesafelidir ve politik metinleri bir bütün halinde bilgisayar destekli metotlar kullanarak analiz ederler. Araştırmacılar politik iletişimin üstün özelliklerini ortaya çıkaran nicel veriler eşliğinde çalışırlar. Bu tür çalışmaların temel amacı

politik söylemin istatistiksel olarak ifade edilmiş işleyiş kurallarını bulmak için toplumun sosyo-politik hayatı ve kullanılan politik dil arasındaki bağlantıyı tanımlamaktır. İlk başlarda bu tür araştırmaların parolası “Ne kadar çoksa, o kadar iyidir” olmuştur. Ancak birçok bilim adamı çok büyük olmayan ama özel olarak seçilmiş politik metinlerin önemine vurgu yapmışlardır. İçerik analizi amacıyla bu tür bir yaklaşımda seçilen materyal gerçek bir politik olayla, kurumsal söylemle, belirli bir zaman aralığıyla bağlantılıdır.

Günümüzde içerik analizi çerçevesinde aktif olarak yapılan çalışmalar şunlardır: övgü taktiklerinin nicel özelliklerinin eleştirilmesi ve savunulması; politikacının konuşmalarının içeriğinde, belirlenmiş toplumsal problem ve politikacının kişisel özelliklerinin oranı; politik söylemde geçmişe, şimdiye ve geleceğe yapılan vurgu (W. Benuis, L. Braze, A. Klyukovski, V. Mc Hale, P. Pir, W.Wells, A. Hartkock vs.). Örnek verecek olursak, bu tür çalışmalar birçok ülkede başkanlık seçimlerinde rakibini kötüleme taktiğinin hâlihazırda ikinci kez başkanlık yapan kişiden daha fazla kullanıldığını göstermektedir. (Çudinov, 2011: 4).

2.2.3. Politik Söylemde Retorik Yönelim

Politik söylemde retorik yönelim alanında geleneksel ve kanıtlanmış yöntemlerle çalışan pek çok uzman mevcuttur (R. Ivey, R.D. Anderson, R. Carpenter, M. Osbourne, W. Rickert vs.). Bilindiği gibi yeni metotlar araştırmaların kalitesinin artacağına garantisini vermemektedir, ayrıca politik iletişimde geleneksel metotların imkânları henüz tam olarak ortadan kalkmış değildir. Aynı zamanda şüphesiz politik iletişimde retorik araştırma metotlarının gelişimi de takip edilmektedir.

Kuzey Amerika’daki retorik araştırmaların merkezini retorik eleştiri oluşturmaktadır. ABD deki retorik araştırmaların temel konusu toplumun sesinin inandırıcı ve gerçekçi bir şekilde dile getirilmesidir. Bu alanda (sıklıkla “toplumsal adres” ifadesi dile getirilmektedir) çalışmalar daha sonraları genişlemiş, artık retorik araştırma alanı olan “toplumsal adres” tabiri televizyon, radyo, sinema hatta bireysel konuşmaların inandırıcılığını da kapsamaktadır.

2.2.4. Politik Söylemde Bilişsel Araştırmalar

Günümüzde politik iletişim alanında yapılan çalışmaların büyük kısmı bilişsel bilim (Cognitive science) çerçevesinde, bilişsel dilbilim alanında yapılmaktadır. Bilişsel bilim merkezinde insan faaliyetlerinin zihinsel yönlerinin (dünyayı algılama, benimseme, bilginin alınması ve kullanılması, sınıflandırılması, kategorize edilmesi ve eylemin değerlendirilmesi) bulunduğu bir bilim kompleksidir. Özgün bir bilim dalı olarak bilişsel bilimin oluşumu geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısına, yani politik dilbilimin ortaya çıkmasıyla aynı döneme rastlar (Çudinov, 2011: 24).

Bilişsel dilbilim, dilin bilişsel mekanizmasının ve algının onun içerisindeki dilsel yansımasının temel olarak ele alındığı yönelimdir. Bilişsel dilbilim ABD de ortaya çıkmış (M. Johnson, R. Dzhekendoff, J. Lakoff, LR. Lenaker, L. Talma, V. Turner, C. Fillmore, G. Fauconnier, W. Chafe vs.) ve yaygınlaşmıştır. Daha sonraki zamanlarda Rus bilim adamları tarafından da (N.D. Arutyunova, A.N. Baranov, N.N. Boldirev, V.Z. Demyankov, D.O. Dobrovolskiy, V.İ. Karasik, Yu. N. Karaulov, Ye. S. Kubryakova, V.V. Petrov, Ye. V. Rahilova, Yu.S. Stepanov, İ.A. Sterina, A.P. Çudinov vs.) geliştirilmiş ve farklı yorumlar getirilmiştir.

Bilişsel dilbilimin temelindeki araştırma konularını çevresel faaliyetlerin sınıflandırılması oluşturmaktadır. Bu süreçte en önemli rolü insan beyninin özelliklerinin ortaya çıkarıcı mecaz (metafor) oynamaktadır. Mecaz günümüz bilişsel biliminde zihinsel bir operasyon, bilmenin yolu, sınıflandırma, kavramsallaştırma, dünyanın açıklanması ve değerlendirilmesi olarak kabul edilir.

Bilişsel teorinin temelinde mecazın bir dilsel fenomen değil, düşünsel fenomen olduğu fikri yatar. Dil seviyesi sadece düşünsel süreci ortaya çıkarır. Politik dilde mecaz, düşüncelerin süslenmesi değil, insanın kavramsal sistemine hapsedilmiş ve onu algı, düşünce ve eyleme dönüştüren düşünsel mecazların yüzeysel olarak ortaya çıkarılmasıdır (Çudinov, 2011: 28).

Amerika ve Avrupa dışındaki birçok ülkedeki araştırmacılar politik dilbilimde kendi yöntemlerini denemektedirler. Buradaki iletişimcilerin temel amacı batıdaki hangi metotların ve yöntemlerin batılı ülkeler dışındaki politik iletişim araştırmalarına tam olarak

uygun olmadığının kesin olarak belirlenmesi ve kendi kişisel orijinal yaklaşımlarının nasıl batılı metotların eksikliklerinin üstesinden geldiğinin gösterilmesidir.

Tüm bu yaklaşımlar üzerine yapmış olduğumuz araştırmalar sonucunda, çalışmamızda bilişsel yaklaşım metodunun uygulanmasına karar verilmiştir. Tüm araştırma yöntemlerinin kendine göre artıları ve eksileri bulunmakla birlikte bizim çalışmamızın temel konusu olan “sözel olmayan göstergelerin söylem analizi” konusuna en uygun araştırma yönteminin bilişsel yöntem olduğu kanaatine varılmıştır. Bunun başlıca sebebi, bilişsel yöntemde insan beyninin ürettiği düşüncelerin yansımalarının araştırılmasıdır. Bilindiği gibi sözel olmayan göstergeler de dil gibi insan beyninin ürettiği mecazlardır.

2.3. Politik Söylemde Göstergeler

2.3.1. “Politik Söylem” Kavramı

Beşeri bilimlerin gelişmesinde “söylem” disiplinler arası yeni çalışma olanakları sağlamış, politik dil: siyasetin, siyasetçilerin ve egemen gücün dili olarak entegre bir yaklaşımla bir bütünü oluşturmuştur. Söylemsel yaklaşım bizim insanlar, dil topluluğu ve kültür arasındaki ilişkileri incelememizi sağlar, aynı zamanda iletişimsel süreçler için yeni imkânları ortaya çıkarır. L.N. Sinelnikova'nın da belirttiği gibi, dil düşüncenin kurallara uygun ve dinamik bir şekilde dönüştürülmesiyle kendini söylem olarak gösterir (Sinelnikova 2009: 42). Söylemsel yaklaşım çerçevesinde politik iletişimin ve türlerinin en temel özellikleri belirtilmiştir: ideolojiler, mitolojiler, mecaz grupları, kültürel ve dilsel kavramlar (egemenlik, politikacı vs.) politik aforizmler, güzel ve çirkin adlandırmalar (ephemism ve disfemizm) vs. (bk. A.N. Baranova, L.E. Bessonova, S.A. Drozdova, İ.A. Filatenko, A.P. Çudinov, Ye. İ. Şeygal vs.).

Politik söylem alanında çok miktarda önemli araştırmalar yapılmıştır (Sorokin, 1997) fakat buna rağmen politik söylemin herkes tarafından kabul edilmiş bir tanımı yoktur. “Politik söylem” olgusunu tam olarak anlayabilmemiz için öncelikle “söylem” teriminin kendisini anlamamız gerekir.

Söylem alanında yapılan ilk çalışmalarda biçimci bir yaklaşım söz konusudur. Bu çalışmaların analizleri, cümleden veya bileşik kelimelerden daha üst düzey sözel ürün olan

söylem çalışmalarında bu özelliğin uzun süre dikkatlerden kaçmış olduğunu göstermektedir. Ancak T.van Dijk'in çalışmasından sonra söyleme “*sadece belirlenmiş olan metnin eylemini içeren karmaşık iletişimsel olgu değil, büyük ölçüde dil dışı unsurlardan kaynaklanan sözel ürünün bağlılığının yansıması*” olarak bakılmıştır (van Dijk). Sonuç olarak, bu durumda ne kadar da cümlelerin yorumlanması onun birebir anlamından çok uzak olsa da, çok yönlü ve esnek bir özellik taşır.

Günümüz dilbiliminde bu durum farklı yönleriyle birkaç değişik yöntemle dilbilim okulları tarafından yapılan araştırmalarda açıklanmaya devam etmektedir. Öncelikle bu terim sadece birinci veya ikinci heceye vurgu yapılması gibi telaffuz farklılıklarına değil, aynı zamanda birçok bilimsel yorumlamaya da imkân tanır. Ye.S. Kubryakova “söylem” kavramını şu şekilde sınıflandırmaktadır:

1. *Yapısal – sözdizimsel yaklaşım:* söylem metnin bir bölümüdür, yani cümlelerin daha yüksek bir düzeyde oluşturulmasıdır (cümle ötesi birim, bileşik cümle dizimler bütünü);
2. *Yapısal - biçimsel yaklaşım:* söylem kesin olmayan bölümleri özelliklerine göre sınıflandıran, ilişkilere yön veren, doğal, durumsal, bağlamsal, biçimsel özgüllüğe sahip metinsel olmayan konuşma organizasyonudur;
3. *İletişimsel yaklaşım:* söylemdir, sözel iletişimdir (dil işlevselliği, kullanılması, konuşulması), diyalog şeklindedir, karşılıklı konuşmadır, oluşan bir durum karşısında konuşmacının kendi düşüncesi ve kanıtlarla konuşmasıdır. (Kubryakova, 2000)

Yukarıda belirlenmiş olan yaklaşımlar içerisinde iletişimsel yaklaşım, kültür dilbilimsel bakış açısıyla söylem analizi için oldukça önemli bir yaklaşımdır. Öncelikle eylemi gerçekleştiren kişi konuşmacı tarafından sunulan söylemde insan faktörüne odaklanır, aynı zamanda söylem dil sistemi açısından da ele alınır, böylece iletişimsel yaklaşım söylemi konuşmacının konuşmasındaki dilin özelliği olarak bize sunar.

L.M. Makarov'a göre söylem kavramı öncelikle metin, konuşma ve diyalog gibi yakın kavramlarla ilişkilidir, söylemi “*metin + durum*” olarak adlandırabiliriz. İkinci olarak, söylemi metnin toplumla ilişkisini sağlayan bir aracı olarak kabul edilebilir. Üçüncü olarak ise, söylem aynı zamanda içerisinde dil malzemeleri (L.V. Şerba'ya göre) bulunan bir konuşma faaliyeti olarak anlaşılabilir. Dil malzemelerinden kast edilen metindir, yani konuşma ve metin arasındaki etkileşimi inceler (Makarov, 2003: 58). Başka bir deyişle

söylem, eylemi gerçekleştiren kişiler tarafından konuşma metninin bir iletişim esnasındaki uygulanması olarak anlaşılır.

Tüm bunları dikkate aldığımızda, bizden söylemi eylemi gerçekleştirecek kişisi olan ve belirli bir düşüncüyü hedef kitleye aktarmak amacıyla oluşturulmuş bir metin olarak algılamamız istenmektedir.

Söylemin kendine özgü özelliklerinden dolayı temel türlerinden biri politik söylemdir. Politik söylem alanında yapılan çalışmaların oldukça büyük bir çoğunluğunda temel amaç söylem politikasının özellikleri ve onların iletişimdeki yerinin incelenmesidir. Politik söylemin özelliklerini belirlemek için A.P. Çudinov şu zıtlıkları öne sürmüştür: ritüellik-bilgi içermek, kurumsallık – kişisel karakter, ezoterizm (bir gruba özgü olma) – erişilebilirlik, politik metinde indirgemecilik – çok yönlülük, politik metinde yaratıcılık-anonimlik, politik iletişimde saldırganlık- hoşgörü (Çudinov, 2003: 56). Politik söylem, amacını gösteren ve özelliklerine göre sınıflandıran kendine ait temel bulgular sistemine sahiptir.

Ye. İ. Şeygal'in bu alanda çalışmalar yapan araştırmacılar tarafından kabul görmüş olan düşüncesine göre politik söylemin gerçeklik ve sanallık olmak üzere iki ölçütü vardır. Gerçeklik ölçütüne göre araştırmacı konuşma sürecinin anlık ve manevi, aynı zamanda bu olay sonrasında ortaya çıkan konuşma ürününün (metin) dilbilimsel, dilötesi ve dildışı etkilerden kaynaklanan değerini anlar.

Söylemin sanal ölçütüne göre ise, araştırmacı sözel ve sözel olmayan imgeleri barındıran gösterge bilimsel alanı temsil ettiğini, politik dünyada birleştirici bir anlamının olduğunu, kavramlar dizini, iletişim faaliyet ve türlerinin modellerinin dizininin, bu tür ortamlarda iletişim için gereklilik olduğunu düşünür (Şeygal, 2000).

Bu iki ölçütten bizi ilgilendiren gerçeklik ölçütüne göre yapılan politik söylem çalışmalarıdır, çünkü bu ölçütte politik söylemi oluşturan imgelerin akıbeti gösterilmektedir. Dilsel faaliyetler konuşmanın konusu ve hedef kişinin bir toplumsal role büründürülmüş olarak politik hayata katılmasıyla ortaya çıkar. O, dilsel ve dil dışı faktörlerin etkisini dikkate alır. Kişi, bu durumda politikacı, kendi düşüncesini hedef kitleye aktarmadan önce, yer, zaman ve durumu değerlendirme imkânına sahip olduğu, yabancı düşünce dünyasına

girmeye çalışır. Söylemin arkasında kişinin kendi oluşturduğu ruh dünyasının bir parçasını, dünyaya bakış açısını görmek mümkündür. Sonuç olarak politik söylem bütün toplumlarda kendi kültürel kimliğinin özelliklerini taşır.

Bu durumda politik söylemde ilk plana onun kültür dilbilimsel esasları konur. Yu. S. Stepanova'ya göre kültürün temeli: Dilin aracısı olan insan, bu durumda politikacı, sadece kendi çevresine karşı olan tutumunu, içindeki niyeti ve olaylara karşı hazır olduğunu yansıtmaz, aynı zamanda “ dil insana dünyaya bakış vizyonu yükler” (Ter-Minasova,2000: 48), “milli gelenek, dil, tarih, yüzyıllarca oluşturulmuş ve bezenmiş politik konuşma modelleri, diğer milli kültürlerle etkileşimi vs. ile birlikte” gösterir (Malışeva, 2008). Kültür dilin oluşumundaki temel taşlardan bir tanesidir, fakat E. Sepir'e göre dilin rolü de açık ve anlamlı bir şekilde kültürün birikmesidir (Sepir, 1993). İkinci olarak, bu kavramlar belli psikolojik kurallarla bilinçli izleyicilerin yönetimiyle uygun bir şekilde kurulan konuşmada ve söylem uygulamalarında yansıtılır.

Tüm bunların dışında politik söylem her zaman ideolojiktir, yani konservatizm (tutuculuk), liberalizm, faşizm, anarşizm, vs. gibi toplulukları düzenleyen önemli ve büyük ideolojiler tarafından belirlenir. Politik söylemin ideolojik temeli egemenliğin ele geçirilmesi ve korunmasıdır ve ideolojik inanç kendini politik söylemde içerik, farklı ses etkileri (muhakeme), dilbilimsel araçlarla (akıl oyunları) vs. kendini gösterir.

Dilbilim literatüründe politik söylem çok yönlü, bir dizi öğelerden oluşan, bir bütünü oluşturan olarak gösterilir. A.N. Baranov ve onun takipçilerinin politik söylem konusundaki görüşlerine katılmamak mümkün değildir. Baranov'a göre politik söylem “*politik söylemde tüm söz edimlerinin kümesi, gelenekler ışığında ve tecrübelerle denenmiş toplumun politik kurallarıdır*” (Baranov ve Kazakeviç, 1991: 6) ve politikanın düşünce dünyasını temel özelliklerini yansıtır. Tüm bu saptamaları kabul etmekle birlikte, politikanın kendine has tüm kavramsal anlamlarının özelliklerini yansıtan politik söylemin işlevsel faktörlerine kültürdilbilim alanında da katkıda bulunulabilir.

Sonuç olarak, bir nesne olarak politik söylemin kültürdilbilimsel analizi, onun akıbetini belirleyen bir dizi özellikler içerir. Bunlar hedef odaklı ve dinamik yapı, durumsallık, konuşma faaliyetinin anlık (doğal) olması, bağlama bağlılık, kültürün tüm katmanlarına bağlılık ve aynı zamanda tarz ya da ideolojik uyumdur.

Dilbilim terminolojisinde politik söylemin dar ve geniş olarak iki şekilde tanımlanmaktadır. Hollandalı dilbilimci T. van Dijk'e göre (van Dijk,1988) politik söylemin dar anlamı, toplum tarafından, özelliklede politika tarafından sınırlandırılmış, türler sınıfıdır. Hükümet görüşmeleri, meclis müzakereleri, parti programları, politikacıların konuşmaları politik ortama ait türlerdir. Politik söylem, politikacıların söylemleridir. Profesyonel çerçevede politik söylem politikacıların faaliyetleri ile sınırlandırılırken, bilim adamları politik söylemin aynı zamanda kurumsal söylem olduğunu belirtmektedir. Bunun anlamı, politikacıların söylemi hükümet oturumları, meclis oturumları, politik parti kongreleri gibi kurumsal çevrede gerçekleştiğini kabul ettiğini gösterir. Sözcükler mutlaka konuşan kişi tarafından onun politikadaki profesyonel rolü ve kurumsal çevresi dâhilinde söylenmiş olmalıdır. Bu durumda, söylem politik alanda siyasi bir eyleme eşlik ettiği zaman politik olur (van Dijk, 1988).

Politik söylemin geniş anlamını ele alan bilim adamlarına gelecek olursak, onlar “Rus siyasi alanında Rus söylemi” “politik alanı ilgilendiren tüm konuşma eğitimi, nesnesi, hedef veya içeriği” (Şeygal, 2000: 23) “politik faaliyetler, politik görüş ve inançlar, tüm olumsuz yönleriyle birlikte (politik faaliyetlerden uzak duran, siyasi inançlardan yoksun) dil ötesi bağlamda tüm sessel üretimlerin toplamı” (Gerasimenko, 1988: 22); “politik söylem katılımcıları belirleyen veya politik iletişim alanında belli bir konuyu düzenleyen politik söylemsel pratiklerin toplamıdır” (Baranov, 2001)

Sonuç olarak politik söylem dilin sosyal ve politik ortamda aktif bir şekilde, daha geniş anlamda ise iletişimin kamusal alanında kullanılmasıdır. Metnin politikaya eğilimi onun konusuna göre belirlendiği gibi onun politik iletişimdeki yerine göre de belirlenir. “Politik dil” kavramı geniş anlamda ise, bir dil olarak onun kamusal alanda kullanılmasını, medyanın büyüyen gücünü ve yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesini önemser.

2.3.2. Göstergibilim

Politik dilbilim, daha önce de açıkladığımız gibi siyaset dilinin gösterge bilimsel alanını oluşturan göstergeleri içerisinde barındırır. Göstergibilim (Semiyotik veya semiyoloji / imbilim) disiplinler arası *göstergeleri ve gösterge sistemlerini* araştıran, *bilgiyi* aktaran veya içinde barındıran bir araştırma alanıdır.

Göstergebilimin görüş alanında birçok farklı göstergeler sistemi mevcuttur, bunların arasında doğal (konuşma) ve suni (biçimsel) diller, bilimsel teori cümle önerileri, doğa ve toplumda sinyal sistemi, durumlar sistemi, farklı makine ve mekanizmaların giriş ve çıkış sinyalleri, programlar ve algoritmalar ve bunların insanlarla “iletişimi” için aracı dil ve daha birçok sistemi sayabiliriz. Göstergeler sisteminde aynı zamanda, suni dilleri (bilimsel “dil”, güzel sanatlar, sinema, tiyatro, müzik “dilleri”), farklı tiplerde görsel göstergeler sistemini (yollardaki trafik işaretlerinden tablolara kadar), ayrıca güdümbilim dizgesi (cybernetics system) açısından incelenen tüm karmaşık yönetim sistemleri: makinalar, aygıtlar ve onların sistemleri, canlı organizmalar, canlı organizmalardaki sistemleri (örneğin, sinir sistemi), toplumsal birliğin oluşturulması ve toplumsal bütünlüğünü inceleye biliriz. Kapsamlı bir sistem olan göstergebilim alanı açısından belirtilen karmaşık sistem, bazı içerikleri ifade edebilen göstergeler sistemi olarak yorumlanabilir. Birbirinden oldukça farklı eşbiçimlik (isomorphism) ve benzerbiçimlik (homomorphism) gibi ilişkilerle ifade edilen gösterge sistemlerinin ortak incelenmesi onların yapılarında ve çalışma esaslarında meşrulaştırılır (Semiotika. Gumanitarnaya entsiklopediya).

Göstergebilim bir bilimsel teori olarak XIX. yy’ın sonlarında gelişmeye başlamıştır, ancak kökleri Aristoteles’in öğretilerine, İskenderiyeli Philonaya, stoacılar, Augustinusa, skolastik felsefenin akılcı öğretilerine, felsefede T. Hobbese, J. Lockeye vs. dayanmaktadır. Göstergeler sistemine göstergebilimsel yaklaşım esasen G.W. Leibniz’in “evrensel hesap” adını verdiği mantık ve matematik çalışmalarıyla XVII. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır. Göstergeler hakkındaki bu bilim dalının temel ideolojisi XIX. yüzyılın sonlarında “gösterge” kavramı üzerine dilbilimi, mantık, matematik ve doğa bilimleri alanında eş zamanlı ayrıntılı çalışma gereksiniminden dolayı ortaya çıkmıştır. Bu bilim dalı alanında ilk çalışma denemeleri birbirinden bağımsız olarak yaptıkları çalışmalarla Ferdinand de Saussure ve Charles Pierce tarafından gerçekleştirilmiştir. Ferdinand de Saussure doğa bilimlerine bir göstergeler sistemi olarak bakmış, bilimsel çerçevede göstergelerin anlamı teorisini inceleyerek semiyoloji adını vermiştir. O “semiyoloji” bilimini dilbilimin temelini oluşturduğu “toplumsal iletişimin içerisindeki göstergelerin varlığını inceleyen” bir bilim dalı olarak tasavvur etmiştir. Tam olarak göstergebilimin temel prensipleri, bu bilimin temel mantığını oluşturmaya çalışan, bilimsel bilginin aktarılma sürecini açıklayan, Charles Pierce tarafından belirlenmiştir. Charles Pierce “semiyotik” kavramını gösterge sistemlerini bilimsel bir şekilde açıklamak için kullanmıştır. Ancak bazı Fransız bilim adamları Ferdinand de Saussure’nin kavramı olan “semiyoloji” kavramını kullanmayı tercih

etmektedirler. Charles Peirce göstergebilimsel işleyişin parametrelerini temsil eden, yorumlayan, gönderge (göstergenin üçlü doğası olarak adlandırır) şeklinde göstergeleri ilk kez sınıflandırmış, onların işleyişlerini araştırmıştır. Daha sonraki dönemlerde göstergeler sistemi üzerine göstergebilim çerçevesinde G. Freig, Charles W. Morris, R. Carnap, A. Tarski, T. Sebek, U. Eco gibi araştırmacılar çalışmalar yapmaya devam etmiştir. Günümüzde göstergebilim oldukça gelişmiş bir teori temeli üzerinde insanların faaliyetlerinin birçok farklı alanında analizler yapabilmektedir. Tüm bunlara rağmen tam olarak tek başına bir bilim dalı oluşturduğunu da söylememiz mümkün değildir. Göstergebilim muhtemelen doğa bilimlerinde olduğu kadar beşeri bilimlerde de oldukça geniş yelpazede bilişsel aktivitelerde araştırmacı değerler dizisi veya metodolojik analizler yapmayı içerir. Göstergebilimin sınırları değişkendir, disiplinler arasıdır ve farklı yaklaşımlar arasında bağlantı kurar (Semiotika. Gumanitarnaya entsiklopediya).

Göstergebilim prensiplerinin biliş teorileri içerisinde yaygınlaşması temelde dile karşı son derece büyük ilgiye, özelde ise XX. yüzyıldaki farklı felsefi yönelimlerde bilim dilinin analizine bağlıdır. Bu durumda göstergebilimsel değerler için insanın biliş nesnesine sadece göstergeler aracılığıyla sahip olduğu biliş teorileri diyebiliriz. Göstergeleri göz ardı ederek gerçeklere ulaşılması mümkün değildir. Biliş bu nedenle kaçınılmaz bir şekilde göstergelerin oluşturulmasıyla ve yorumlanmasıyla bağlantılıdır, bilgi ise sadece gösterge şeklinde bulunur. Sezgi ve içe bakış gibi özelliklerin incelenmesinde göstergeler sistemi ve bilişin oluşumundaki göstergelerin faaliyetlerinin içeriği yaklaşımı ikinci plana geçer ya da tamamen terk edilir. Bilişsel aktiviteler gözlemlenebilen ve herkes tarafından yorumlanabilen gösterge ifadelerinin oluşturulması anlamına gelir. Bu bakımdan biliş göstergebilimsel yaklaşım her ne kadar ilk olarak anlama, yani hiçbir aracıya ihtiyaç duymayan sezgisel bilişsel eyleme doğrudan bakma imkânı olsa da, fenomenolojik felsefe açısından zıttır. Bu nedenle göstergelere fenomenolojik yaklaşımda öngörülmedik durumlarda düşüncüyü aktarabilmek için ikinci bir yardımcı araç kullanımı vardır. Göstergebilimin diğer kullanım alanı da farklı bilim dallarında araştırma metotlarının geniş bir yelpazede geliştirilmesidir. Bu yaklaşımda gelişmelerin sağlanabilmesi için göstergeler sisteminde gerçekliğin farklı bölümlerde araştırılması gerekmektedir. Göstergebilim metotları oldukça üretkendir, örneğin biyolojinin farklı alanlarında, hayvanların davranışlarıyla ilgili araştırmalarda, katılım mekanizması, canlı organizmaların işlevi vs. hayvanlarla göstergelerin oluşturulması ve yorumlanması süreci sadece biyologlar için değil

bazen dilbilimcileri için de önemlidir. Bu süreç göstergeler sisteminin genel kuralları olarak tanımlanır ve göstergeler sisteminin temeli olarak dilin özelliklerini sorgular.

Göstergebilimsel yaklaşımın bakış açısına uygun olarak göstergeler sisteminin üç farklı araştırma düzeyi vardır:

1. Sentaktik (sözdizim) göstergeler sisteminin sözdizimsel yapısını inceler, yani göstergelerin yapı bileşimleri ve işaretler sisteminin anlamlarına ve fonksiyonlarına bakmaksızın dönüştürülmesidir.
2. Semantik (anlambilim) düşüncenin aktarım aracı olarak göstergeler sistemini inceler ve asıl amacı göstergelerin ve gösterge bileşenlerinin yorumlanmasıdır. Anlambilimin amacı farklı anlam bilimsel ve dilbilimsel kavramlarda farklılıkları gösterir. Bu farklılıklar öncelikle göstergenin algılanmasıyla ve aktarılmak istenen gerçekliğin algılanmasıyla bağlantılıdır. Öyle ki, Ferdinand de Saussure göstergeyi anlatan ve anlanamı ifade eden (ifadenin planı ve ifadenin içeriği) çift taraflı esas olarak görür. Bu alanda çalışmalar yapan araştırmacılar anlambilimin temel vazifesi olarak belirttiğimiz bu iki esas arasındaki bağlantının araştırılması olarak görürler. Freig'in tanımına göre ise, göstergenin nesnel ve düşünsel anlamını, yani belirtilen nesne ve onun çağrıştırdığı ifadeyi ayırmak gerekir. Bu yaklaşıma göre anlambilimin temel görevi bir taraftan gösterge ifadeleri arasında bağlantıyı, diğer taraftan da belirtilen nesnelere ve aralarındaki ilişkiyi kurmaktır.
3. Edimbilim (pragmatik) göstergeler sistemi ile onun verdiği bilgiyi kabul eden, yorumlayan ve kullanan arasındaki ilişkiyi araştırır. Edimbilim göstergeler sisteminin iletişim fonksiyonuyla bağlantılıdır ve toplumun faaliyetlerini aktarır (Semiotika. Gumanitarnaya entsiklopediya).

Anlambilim alanındaki en önemli problemlerden biri bu araştırma düzeylerinin ne derece bir birine bağımlı olduğudur.

Anlam bilim ve dil felsefesi alanlarında çalışma yapan pek çok dil okulu ve araştırma yöntemi farklı göstergeler sisteminin oluşum yönelimleri üzerine yaptıkları çalışmalar sonucunda sözdizimsel-anlambilimsel (sentaktiko-semantik) ve edimbilimsel (pragmatik) olarak iki yaklaşım üzerinde durmuşlardır.

Göstergeler sisteminin temel fonksiyonları üzerine belirttiğimiz bu yaklaşımlardan ilki belirtilen içeriği ifade edebilme kabiliyeti ve gerçekliğin nesnelere gösterilmesini inceler. Bundan dolayı anlambilimin asıl vazifesi gösterge ifadelerinin yapısının ve anlam bilimsel özelliklerinin betimlenmesidir. Bu araştırma yaklaşımı çerçevesinde geliştirilen yönelimlerden biri de verilen sözdizimsel yapılarla ve yorumlama alanlarıyla biçimsel dillerin betimlenmesi veya inşa edilmesidir. Sözdizimsel-anlambilimsel yaklaşım özgündür, *mantıksal olguculuk* örneğinde olduğu gibi, diğer yandan yapısalcı paradigmalara bağlantılı olarak anlambilimsel alanın göstergeler sisteminin işleyişi bu yönelimdeki araştırmalar için birinci derecede önemlidir.

Edibilimsel (pragmatik) yaklaşım göstergeler sisteminin temel vazifesi olarak toplum içerisindeki iletişimin devamının sağlanması olarak görür. Bundan dolayı göstergebilimin temel araştırma konusu olarak göstergeleri onaylayan ve yorumlayan öznenin faaliyetlerinin araştırılması olarak kabul eder. Anlambilimsel araştırmaların temelini edibilimsel alan olduğunu kabul eden C. Peirce öznenin tamamının kendi fiziksel özelliklerinden dolayı değil, toplumda bu öznenin simgesel kullanımının akabinde gösterge olduğunu belirtir (Semiotika. Gumanitarnaya entsiklopediya).

Göstergebilimin pratik ve felsefi önemi onun insan yaşamının düşünsel ve pratikteki faaliyetlerinin çeşitli modellerini içeren farklı göstergeler sistemine sahip olmasından kaynaklanır. Bu tür modellemelerde genel örnek olarak “yapay zekâ” adı altında toplanmış geniş sibernetik araştırmaları verebiliriz. Özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısında bilgi, sibernetik, bilgisayarlı modelleme teorilerindeki gelişmelerle birlikte göstergebilimsel yaklaşım geniş bir çalışma alanı bulmuştur. Bu çalışma alanı çerçevesinde yapılan araştırmalar insanlara farklı alanlarda faaliyet gösterme imkânı sunmakta, gösterge formlarında ifade edilen bilgi değişimleri ile sürecin algılanmasını sağlamaktadır. Göstergebilimin bir diğer geniş çalışma alanı da beşeri bilimler alanında yapılan oldukça farklı araştırmalardır.

Gösterge bilim çalışmaları beşeri bilimlerin metodolojisinde belirgin rol oynamaktadır. Bundan dolayı gündelik işlerden, sanata ve felsefeye herhangi bir kültür fenomeni bir göstergeyle sabitlenmiştir ve anlamını ayrıntılı ve mantıklı bir şekilde açıklama gereğinde ve zorunda olduğu bir gösterge mekanizmasını içerir. Diğer beşeri bilimlerden farklı olarak göstergebilim anlamı aramaz, anlama giden yolu araştırır, bir forma girmemiş içerik,

göstergebilim araştırmalarının konusu olamaz. Göstergebilim belirlenmiş olan içeriği aktarma amacında olan ve kùltür aktarıcısı rolünü üstlenen maddi-ideal eğitim göstergesiyle desteklenmektedir. Tüm bunlarla birlikte göstergeler, bir taraftan “tüm bu sistemlerim yorumcusu” olarak, (E. Benvenist,) fakat, aynı zamanda “ göstergebilim fonksiyonlarının özel durumları” (J. Piaje) (Finn, Gutner ve Usmanova) olarak göstergebilimsel teorilerde dili oluşturur. Gösterge tarafından şifrenlenmiş olan düşünce göstergelerin verdiği bilgiler sayesinde anlaşılabilir. Bu düşüncelerin anlaşılabilmesi için göstergelerin kodunu çözmek gerekir, bu kodlar dilin iletişimsel ve diğer özellikleri sayesinde çözümlür.

Disiplinler arası araştırma paradigması olarak göstergebilim sadece metodoloji kaynağı değil, aynı zamanda gerçek anlatılmak istenenin ortaya çıkarılma yoludur. Bu bakımdan göstergebilimsel dünya görüşü veya semiyotik ontolojiden (varlıkbilim) bahsedebiliriz. Varlık bilim çerçevesinde tüm varlıklar merkezinde göstergeler şeklinde bilgilerin değişimi bulunan, karmaşık bir sistemde ortaya çıkar. Bu düşünceye göre göstergebilim de diğer disiplinler arası alanlar gibi farklı bilim dallarında çalışma paradigmaları sunar.

2.3.3. Politik Söylemde Göstergelerin Sınıflandırılması

Politik söylem göstergeleri alanında birçok çalışma mevcuttur, fakat bu araştırmaların büyük bir kısmı politik söylemde sözel işaretler üzerine yapılmıştır. Bizim çalışma konumuz olan politik söylemde sözel olmayan işaretlerle ilgili ise oldukça az araştırma mevcuttur. Sözel iletişim hayatımızda son derece büyük öneme sahip olsa da bunu tamamlayıcı olarak sözel olmayan göstergelerin önemi de unutulmamalıdır. Büyükkantarcıoğlu politikacının konuşması dışında halkın karşısında sergilemiş olduğu tutum, davranış, el-kol hareketleri, mimikler gibi sözel olmayan göstergelerin iletinin aktarılmasında son derece önemli olduğuna vurgu yaparak “*herhangi bir konuşmacıyı şöyle bir gözlemlediğimizde, iletinin anlaşılmasını sağlayan etmenler içinde sözel olanlar kadar sözel-olmayan eylemlerin de önemli rol aldığını anlayabiliriz*” (Büyükkantarcıoğlu, 1998) demektedir.

Sözel-olmayan göstergeler hayatımızın her aşamasında, günlük yaşantımızda sürekli karşımıza çıkabilmektedir. Türkiye de eğitim aldığımız okullarda bulunan Atatürk büstleri, sınıflarımızdaki Atatürk portreleri, sokakta yürürken karşılaştığımız anıtlar veya toplum için önem arz eden binalar veya herhangi bir şirketin kurum veya kuruluşun amblem veya logosu birer göstergedir. Bunlar siyasi parti veya devlet yönetimiyle ve siyasi kùltürle ilgili

göstergeler olduğunda ise politik gösterge olarak değerlendirilebilir. Çalışma konumuz olan Politik dilbilimde sözel olmayan göstergelerin sınıflandırılmasında Ye.İ. Şeyga'nın "Politik söylem göstergebilimi"(Семиотика политического дискурса) (Şeygal, 2004: 97) adlı çalışmasında kullandığı teori kullanılmış ve onun bu çalışmaları bize yol gösterici olmuştur.

Politik söylemde göstergebilimsel alan politik iletişime hizmet eden göstergeler sistemini bünyesinde barındırır. Bu göstergelerin semantiğinde herhangi bir kültürel topluluğunun yorumlandığı politik dünyanın gerçekleri yansır. Dil dışı etkenlerin yorumlanması onun sınıflandırmasını oluşturur: "elde edilen deneyimlerle belli bölümlere ayrılarak durumun özetlenmesi, kişinin iç ve dış dünyasının onun işlevsel ve yaşam tarzı esaslarına göre sınıflandırılma sürecidir"(Kubryakova, Demyakova, Pankrats veLyuzina, 1996: 42).

2.3.4. Politik Söylem Göstergelerinin Tipleri

Politik söylemin göstergebilim alanının yapılandırılmasındaki temel parametreler Şeyga'nın (Şeyga, 2004: 97) sınıflandırmasına göre şunlardır:

1. Anlatım açısından karşıtlık;
2. Yan anlama karşıtlık;
3. Referansların doğasına karşıtlık;
4. İşlevsel yönelimlere karşıtlık.

Bu dört karşıtlıktan bizi ilgilendiren bölüm birinci maddede belirtilen, anlatım açısından karşıtlıktır. Çalışmamızın bu bölümünde anlatım açısından karşıtlıkları oluşturan sözel ve sözel olmayan göstergeleri inceleyeceğiz.

2.3.5. Anlatım Açısından Karşıtlık: Sözel ve Sözel Olmayan Göstergeler

Politik söylemde göstergebilimsel alan sözel, sözel olmayan ve karışık olmak üzere üç farklı şekilde gruplandırılır. Sözel göstergeleri sözcükler ve kalıplaşmış ifadeler, örnek ifadeler ve metinler (politik aforizmalar) oluşturur, sözel olmayan göstergeleri, bayraklar, amblemler, portreler, büstler, binalar, sembolleşmiş hareketler ve son olarak sembolleşmiş kişiler, yani politikacının kendisi oluşturur. Karışık göstergeler ise milli marş (politik şiir ve müziğin birleşmesiyle), devlet arması (asalet belirten hanedanlık sembolü ve sözel sloganın birleşmesiyle) oluşur (Şeygal, 2004: 97).

2.3.5.1. Bir gösterge olarak politikacı

Günümüz göstergebiliminde insanın bir gösterge olarak yorumlanmasının farklı yöntemleri bulunmaktadır. Pozner'e göre "İnsan bir tanrı, bir gösterge ifadesi, bir anlam ve bir aktör gibidir" (Pozner, 1996: 42).

Politikacılar aşağıdaki durumlarda siyasi sembol olarak var olurlar:

A) Grubun temsilcisi olarak politikacı, temsilcisi olduğu topluluğu hatırlatıcı bir göstergedir.

Bu özellikle birlikte parti ve hareket kişiselleştirilir, öyle ki günümüz Rusya'sında bu durumla oldukça fazla karşılaşılmaktadır. Artık partinin adı onun özelliklerini yansıtmakta yetersiz kalmakta, bu parti veya hareket parti liderlerinin adlarıyla daha kolay anımsanmaktadır. (*Lujkov hareketi, Lebed'in partisi*) Bu duruma örnek teşkil eden durumlar Türkiye de de görülmüştür (*Erbakan'ın partisi Cem Uzan'ın partisi, Atatürk'ün partisi*). Politik topluluğun temsilcisi olarak politikacı temsil ettiği politik görüşün, kavramın, yönelimin sembolü durumundadır. Bu gösterge bağlantısı Rusya'da *Gorbaçov – yeniden yapılanma ve şeffaflıktır, Gaydar – reformdur*, gibi cümlelerde karşımıza çıkar. Türkiye de bu durum *Atatürk – cumhuriyet, Recep Tayyip Erdoğan- yeni Türkiye, Alparslan Türkeş – Milliyetçi hareket, Necmettin Erbakan- Milli görüş hareketi* gibi düşünceleriyle bağdaştırılabilir.

B) Politikacı rolünü icra eden aktördür (toplum dilbilim açısından değil, teatral olarak).

Kendi imajını kendisi yaratır veya toplumun ona biçmiş olduğu rolü oynar. Rol dış görünüş ve davranışlarla vücut bulur (çar, imparator, kâhin, saraylı, dublör, harika çocuk, sıkıcı, dik başlı, vs.).

Politik söylem dâhilinde günümüz Rus politikasında az çok bilinen "maske"lerden bazıları: palyaço (Vladimir V. Jirinovski); güçlü aile reisi, keskin zekâlı, marifetli adam (Yuriy M. Lujkov); korkusuzca, acı ama gerçeği söyleyen, uzlaşmaz savaşçı (Aleksandr İ. Lebed); yüzlük öğrenci, uslu çocuk (Sergei V. Kiriyenko); çar (Boris N. Yeltsin); Türkiye'de Reis (Recep Tayyip Erdoğan), Başbuğ (Alparslan Türkeş); İngilterede Demir Leydi (Elizabeth Teacher). Medyada bu benzetmelerin kullanımına sıklıkla rastlayabiliriz.

C) Hareketin politik özelliklerini taşıyan kişi olarak politikacı: *baş kardinal- her türlü politik olayda yerini koruyan kişi, gölge – sürekli liderin arkasında bir gölge gibi bulunan kişi, ekonomi diktatörü- sert ekonomik politikalar izleyen kişi, iki numaralı despot – liderin yardımcısı için kullanılır, arkası sağlam-birilerinin desteğiyle üst mevkilere çıkan kişi, tecrübeli aile reisi, uzman paracı, dilsiz vekil, tampon, reform lokomotif, gibi ifadelerle adlandırılır.*

D) Politikacı psikolojik bir örnektir. Psikologlar ve psikanalizciler politikacının imajının toplum tarafından algılanmasının önemini altını çizmektedir. Politikacının imajının algılanmasında yetersiz bilgi olduğu takdirde toplum geçmişten gelen tecrübelerini devreye sokarak arketipi destekler (abi, rezil koca, kurnaz düzenbaz, kötü üvey baba, sert baba, bilgin Rahip, koca, güvenilir adam).

2.3.5.2. Davranışsal göstergeler

Hareket ve davranışlar eğer “okunmak için” bir arka plana sahipse göstergeleri oluştururlar. Politik göstergeler ritüel ve ritüel olmayan hareket veya davranışlar olarak ikiye ayrılır.

Ritüel politik olaylar törensel özellikler taşırlar. Örneğin, balkon konuşması, resmigeçit, bayram kutlamaları ve diğer yurtsever gösteriler bu gruba girer. Ritüellikten anlaşılan yeniliklerin olması, öngörülebilirlik, önceden programlanması, geleneksellik, etkinin bilginin üzerinde olmasıdır. Politik iletişimde etkileyici göstergeler birliğin, vatanseverliğin göstergesidir, birlik ve bütünlükten dolayı duyulan mutluluğu ve memnuniyeti ortaya çıkarır. Bu tür etkileyici iletişim toplantılarından sonra şirketler, fabrikalar, askeri birlikler veya mağazalar “yöneticilerin halkla buluşması” ifadesini kullanılır (Şeygal, 2004: 99). Politikacının bir iş yeri, ev veya mağazayı ziyaret etmesini bu duruma örnek olarak verebiliriz. 14 Haziran 2017 tarihinde Nallıhan Kaymakamı Ferhat Özen’in maden ziyareti bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

“Nallıhan Kaymakamı Özen, Çayırhan Mahallesinde bulunan yeraltı ocağında çalışan işçilerle birlikte iftar yemeği yedi. (...) Kaymakam Özen, kömür üretiminin yapıldığı alanlarda ilerleyerek galerilerdeki çalışmalar hakkında yetkililerden bilgi aldı. Kaymakam Özen, maden işçileriyle bir süre sohbet ederek işçiler tarafından getirilen yemeklerden oluşan sofrada işçilerle birlikte iftar açtı. Maden ocağına inerek işçilerle bir araya gelmelerinden dolayı memnuniyetini dile getiren işletmenin müdürü Adil Seçgin, Özen ve diğer yetkililere teşekkür etti” (Yerin metrelerce altında iftar). Yine başka bir

örnekte Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bir şehit ailesine yaptığı ziyareti görmekteyiz. *“Cumhurbaşkanı Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan, şehit Cuma Dağ'ın ailesiyle iftar yemeğinde bir araya geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a ziyaretinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya da eşlik etti”* (Cumhurbaşkanı Erdoğan şehit ailesiyle iftar yaptı). Ritüel olmayan sembolik davranışlara bir teatral mecaz olan siyasi eylemleri sayabiliriz. Bu tür eylemlere örnek olarak hedef politikacının kuklasının yakılması veya tabutunun taşınması gösterilebilir: *“Kuzey Kore'nin Güney'den yapılan propaganda yayınlarına top atışıyla karşılık vermesi Seul'de protesto edildi. Seul'de toplanan 100 kadar gösterici, Kuzey Kore bayrakları ve ülkenin lideri Kim Jong Un'un kuklasını yaktı. Göstericiler, Pyongyang'daki diktatörlüğe karşı uluslararası toplumu sert yaptırımlar uygulanmasını istedi”* (Güney Korede Kim'in kuklası yakıldı). Eylemi gerçekleştiren grubun tepkisini çeken ülkelerin bayraklarının yakılması da bir başka örneği teşkil etmektedir. *“Özgür Kudüs Platformu üyeleri, İsrail askerlerinin Mescid-i Aksa'ya girmesini protesto etti. Eylemde İsrail bayrağı yakılırken “Kahrolsun İsrail” sloganları atıldı”* (İsrail bayrağını yaktılar).

Belirtilen şekilde gerçekleştirilen bu tür eylemler yapıldığı zaman ve yere göre toplumsal bir harekettir ve bir göstergeyi oluşturur. Gerçekte görünen anlamını taşımasa da karşıt olunan hâkim güce karşı olan protestoyu ifade eder.

Doğrusunu söylemek gerekirse, günümüz politik söyleminde sembolik hareketleri yalın bir halde bulmamız mümkün değildir. Genellikle bu tür hareketler sözel göstergelerle birlikte karıştırılmaktadır. Son örnekte olduğu gibi bayrak yakma eylemi “Kahrolsun İsrail” sözel göstergesiyle ve dövizlerle desteklenmiştir.

2.3.5.3. Politik sembol olarak artefaktlar

Geleneksel artefaktlar içerisinde hâkimiyetin göstergesi olarak Rus kültüründe asa, derjava,¹ kılıç, kaftan, taç çeşitleri (korona, diadema, venets, tiara) sayılabılır (Şeygal, 2004: 100). Bunun en güzel örneklerinden birini Türk kültürü için de Osmanlı İmparatorluğunda görebiliriz. Padişah ve Divanı oluşturan üyelerin her birinin mevkisini ve görevini belirten özel kavuğu vardır.

Başa takılan taçların manevi değeri dışında görsel olarak da takan kişinin boyunu daha uzun gösterdiğinden hâkimiyetin büyüklüğünü de simgeler. Günümüzde birçok millette taç kullanımı tarihsel bir unsur olarak geçmişte kalmıştır.

¹ Rus İmparatorluğu döneminde hâkimiyetin göstergesi olan üzerinde haç bulunan altın küre.

Artefakt semboller arasında günümüzde anlamını koruyan göstergelere iktidarı temsil eden binalar ve önemli yerleri sayabiliriz. Bunlar taht, saray, kale, Capitol, Kremlin, Anıtkabir, Topkapı Sarayı, kürsü (meclis kürsüsü gibi) yücelik ifade eden yerlerdir. “Hiyerarşik olarak sınıflara ayrılmış toplumlar resmi durumlarda “sıradan ölümlülerin” üzerinde olacak şef, kral veya imparatorlarının oturduğu yüce ve kutsal gördükleri bir yere her zaman ihtiyaç duyarlar. Bundan dolayı tahtın kendisi mutlakiyetin sembolü olmuş ve birçok durumda “imparatorun egemenliği” anlamına gelmiştir” (Biderman, 1996: 273)

İletişim için yerin sosyal önemi veya sosyokültürel mahal (Şukin, 1997) iletişimsel etkinlikler açısından önemlidir. İletişimsel durum göstergeleştirilirken, iletişimden ses ve tarz istenerek korku ve saygı gibi hislerin dengelenmesi tasarlanmış, güç dağılımı gerçekleştirilmiştir.

Politik söylemde sosyokültürel mahalle sıkı bir şekilde “bağlı” iletişimsel durumlar ve bu durumlarla bağlantılı üsluplar vardır. Politik mahallere değişmez durum ve üslup bağlantısı açısından devlet kurumları, meclis binası içerisinde partilerin ve milletvekillerinin toplantı yaptığı salonların ve ofislerin bulunduğu, yabancı ülke temsilcileriyle, işçi temsilcileriyle buluşmaların, müzakerelerin, basın toplantılarının gerçekleştirildiği Kremlin ve Beyaz sarayı verebiliriz.

Gelenekselleşmiş değişken fonksiyonel mahallere örnek olarak ise parti toplantılarının gerçekleştirdiği toplantı ve konferans salonlarını veya Amerikan başkanlarının devir töreninde başkanlık konuşmasını yaptıkları Washington’daki Capitol basamakları örnek olarak verilebilir.

2.3.5.4. Grafik semboller

Tüm çağlarda politik söylemler içerisinde ulusların amblemlerini, bayraklarını, armalarını, politik parti ve hareketlerin amblemlerini içeren grafiksel göstergeler olmadan düşünmemiz mümkün değildir.

H. Biderman genellikle politik partilerin göstergelerinin üst düzey sinyal veren, insanların bilinçaltında kişiliklerinin derin katmanlarına etki eden göstergeler olduğunu belirtir. Böylece dikey ve yatay yapılarıyla göstergeler statik, savunmacı, tutucu bir izlenim

oluştururlar, aynı zamanda dinamik- saldırgan hareketlerle bağlantılı olarak bir sivri vurgu göstergesi gibidirler (Biderman, 1996: 273). H. Biderman'ın "Semboller Ansiklopedisi" (Энциклопедия символов) adlı eserinde bulunan bazı işaretlerin anlamlarını incelediğimizde oldukça yaygın bir tanınırlığa sahip bazı sembollerin anlamlarıyla ilgili ilginç bilgiler elde ederiz. Örnek olarak Nazi partisinin işareti *gamalı haç* otomatik düşünceyi direkt olarak dönüşüme, dolaşıma ve saldırgan ruha yöneltmektedir. Töton şövalyelerinin haç işareti 1933 ten 1938'e kadar Avusturya devletinde gamalı haç'a karşı kullanılmaya çalışılmış ve başarılı olmanın tam tersine "aptal" izlenimi vermiştir. Agresif ve saldırgan karakterdeki partiler hemen hemen daima kendilerini dişli ve keskin gösterirler. Örneğin iki runik "zig" işareti SS' lerin sembolü, ucunda keskin uçlu oklar bulunan haç işareti "Çapraz oklar" Macar politik partisinin sembolü olmuştur. "Üç ok" Avusturya Sosyal demokrat partisinin amblemi; orak ve orak içinde çekiç veya Sovyet yıldızının dişleri işçi-köylü devletlerinin amblemidir" (Biderman, 1996: 273)

Fastiya² devlet çalışanlarının hâkimiyetini simgelemektedir, tıpkı yürütme gücünü simgeleyen cellat baltasının üzerine konmuş değnek gibi. "*Fastiya İtalyan faşistleri için kurumsal toplum oluşumunun mutlakiyet hâkimiyetini, balta ise tam hâkimiyeti simgelemektedir.*" (Biderman, 1996: 273)

Hayvan ve bitki tasvirleri de siyasi gösterge olarak zaman zaman kullanılmaktadır. Üstün gücü simgeleyen kartal –kuşların kralı, aslan-hayvanların kralı birçok hanedan arması ve ülke amblemlerinde bulunmaktadır. Şahin eski Mısırda imparatorun gücünün simgesidir. "Bu kuşun bakışları firavunun düşmanlarına bakışlarıyla örtüştürülmektedir". Günümüzde şahin, aynı şekilde atmaca da, barış hareketini sembolize eden mavilere karşı tutucu siyasi ilkelere sahip taraftarları temsil eder. Hayvanların politik sembol olarak kullanılması bazen esprili bir yaklaşım sunar, ABD de demokratların sembolünün "eşek", cumhuriyetçilerin ise "fil" olması gibi. (Biderman, 1996: 273).

Büyük Fransız devriminden sonra Fransa'da "kırmızı karanfil" kral taraftarlarının sembolü olmuştur, daha sonra ise Almanca konuşan bölgelerde sosyal demokratlar bu çiçek sembolünü kullanmışlar bir mayıs "emekçi gününde" kırmızı karanfil taşımış, Hristiyan-Sosyalist hareket mensupları ise beyaz karanfil taşımışlardır (Biderman, 1996: 273).

² Çubukların veya değneklerin çapraz bağlanma şekli.

Yukarıda verilen grafiksel işaretlerin açıklamalarında iki semantik ayrım bulunmaktadır (Şeygal, 2004: 102).

1. Prensip olarak “parçadan bütüne “ veya “benzer aktarımı” sayılan ikonik ayrılık (orak-köylü silahı- köylü hâkimiyetini simgeler; aslanın hâkimiyeti- hayvanların kralının gücünü ve otoritesini insan toplumuna benzeştirir);
2. Daha küçük katmanı grofo- ve renk anlambilimi (ses anlambilimin analogudur) – bazı düşüncelerden renklerden ve şekillerden ortaya çıkan hislerin renk ve şekillerinin görünümünün izlenimi (örneğin –ok- nabız, hız, tehdit ve amaç gibi sembolik anlamlara bağlıdır).

Araştırmamızda da görüldüğü gibi politik söylem göstergebilimsel alanda birçok siyasi gerçekler dâhilinde oldukça fazla anlam ifade etmektedir. Bu durum Ç. Pirs’in yorumlama olarak (semipzis) bir unsurdur. Ç. Pirs’e göre gösterme sürecini –nesne-gösterge-yorumlama – temel üçlüsü oluşturur. “Göstergeler üzerine konmuş işaret” kavramının yorumu ortak dil (interlanguage) eş anlamlıları, parafraz ve detaylı açıklamayı diller arası ve göstergeler arası dönüşüm, özellikle sözel göstergelerin sözel olmayan göstergeler içindeki dönüşümünü içerir. “Her yeni yorum anlamı güçlendirme ve anlamsal yeniliğe ulaşma eğilimi içerir” (Sebok, 1995: 41)

Bazı politik gerçekler, örneğin KPRF (Rusya Federasyonu Komünist Partisi) gösterge olarak kendi liderlerinin figürüyle somutlaşmaktadır. Zyuganov soyadı sahibi olduğu kişi hakkında bilgi verdiği kadar başkanlığını yaptığı siyasi topluluğu da ifade etmektedir. Onun portresi, ikonik bir gösterge olarak Genadiy Zyuganov’un kişiliği, diğer taraftan dolaylı olarak partinin (partiye politik bağlılığı ifade eder) bir simgesi gibidir. Sonunda politikacının ismi kişisel ve dolaylı olarak metanimik (kinayeli) bağlantı vasıtasıyla partiyi ve politik çizgiyi belirten belirli bir simge haline gelir (Şeygal, 2004:103).

Benzer bir şekilde Beyaz saray, Kremlin, Çankaya, Domabahçe, Ohotny Ryad,³ Eski meydan, Lyubanka⁴ gibi yerler de dolaylı olarak kurumları ve hükümetin bölümlerini ifade eder. Prensip olarak binanın kendisi bir semboldür. Örneğin yürütme gücü ve onun sözlü

³ Ohotny Ryad (Охотный ряд) - Duma'nın bulunduğu sokak.

⁴ KGB'nin bulunduğu bölge.

olarak ifade ettiği anlam tam bu şekilde sembolik anlamını güçlendirir (Kremlin ve Ohotnıy Ryad arasındaki çelişkiler).

Böylece göstergeler arası değişimler çerçevesinde üç simgesel temsil bulunmaktadır: (1) insan-artefact-mesken (hâkimiyet işareti) → (2)onun sözel olmayan (grafik) bağıntısı → (3) onun sözel bağıntısı. Daha net bir terminolojiyle bu üçlü “politikacı →portre →isim” veya “hâkimiyet artifacı→ onun görüntüsü → onun adı” (Şeygal, 2004: 104) şeklindedir.

3. POLİTİK SÖYLEMİN SÖZEL OLMAYAN İŞARETLERİ

3.1. Devlet ve Hanedan Armalarının (Heraldik) Tarihsel Geçmişi

Devlet arması (Heraldik), bir devlete ait resmi ve yaygın bir şekilde bilinen işaret, grafiksel sembol, bir şekil veya şekillerden oluşturulmuş kalıcı amblemdir (Fomina, 2010: 12). Devlet arması bir devletin bayrağında, parasında, mühür ve bazı resmi evraklarında tasvir edilen resmi simgesidir (Suharev, 2008: 128). Devlet arması ait olduğu devletin bayrağı ve milli marşı ile birlikte o devleti niteler ve sadece bu devletin sosyo-politik bir durum olmadığını, aynı zamanda bir sosyal bilincinin olduğunu gösterir. Farklı kaynaklardan buna benzer tanımları bulmamız mümkündür (Prohorov, 1999:128; Gradovskiy, 1982: 157).

Eğer biz amblemi bir görsel işaret veya bir nesneye bağlı grafik tasviri olarak düşünürsek, arma, amblemin özelleştirilmiş farklı bir türüdür. Devlet armasının Rusça karşılığı “gerb” (герб) dir ve eski Slavcada “herb” varis, mirasçı anlamına gelir. Bazı Slav dillerinde de yine bu anlamda kullanılmaktadır. Aynı şekilde Almanca da “erbe” kelimesi varis anlamındadır (Kamentsova, 1974: 5). Günümüzde batı dillerinde bu alanda yapılan çalışmaların adı olan “heraldic” (heraldik) kelimesi de bu köklerden türemiştir. Türkçede bu kavramın karşılığı olarak arma, politik olarak ise “devlet arması”, “hanedan arması” gibi kavramlar kullanılmaktadır.

Eski Türklerde armaya “ongun” veya “damga” denir. Her aşiretin bir “ongunu”; her beyin de hususî mühür makamında bir “tuğrası” vardır. Bu ongun, Avrupa Hunlarında kuş, Selçuklularda çift başlı kartaldır. Kayı boyunun damgası iki ok ve bir yaydır (Osmanlı armasında saklanan 30 gizemin sırrı ve sembollerin anlamları). “Arma” kavramı Güncel Türkçe sözlükte (Güncel Türkçe Sözlük) “*bir devletin, bir hanedanın veya bir şehrin simgesi olarak kabul edilmiş resim, harf veya şekil, ongun*”, Tarih terimleri sözlüğünde (BSTS/ Tarih terimleri sözlüğü) ise “*bir devletin, bir soyun ya da bir kentin simgesi olarak bilinen im*” olarak tanımlanmaktadır. Arma kavramından herhangi bir kişi, soy, toplum, kurum veya kuruluş, bölgesel yönetim (şehir, bölge vs.) veya bir devleti ayırt etmeye yarayan, bazı belirlenmiş kurullarla düzenlenmiş özel sembolik imge olan amblem olarak anlayabiliriz. A.P. Çernih “*arma, belirli kurullarla oluşturulan ve kabul edilen, daimi bir şekilde belli bir kişiyi, soyu, topluluğu veya kurumu temsil eden yasal kimlik işaretidir*” (Çernih, 1990: 45) şeklinde tanımlamaktadır.

Eski çağlarda kişi ve topluluklara ait oldukça farklı amblemler yaygın bir şekilde kullanılmış, hatta ortaçağ Avrupa'sının düzenlenmesinde hanedanlık armaları belli inançları ve kurallar sistemini yansıtan en temel yasal simge olarak kabul edilmiştir.

XII. yüzyılın ikinci yarısında batı ve orta Avrupa kültüründe güçlü askeri birliklere sahip soylular arasında kişisel sembol olarak ortaya çıkan ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başlayan armalar XII. yüzyılın sonlarında ve XIII. yüzyılın başlarında sıradan şövalyeler, daha alt tabakalardaki soylular ve soylu bayanlar tarafından da kullanılmaya başlamıştır (Guraviç, 2007: 102).

Ortaçağda kişilere veya topluluklara ait olan ve oldukça önemli bulunan bu armalar zamanla anlamını kaybetmiş ve daha sonraları bunların yerini devlet armaları almıştır.

Devlet sembolleri, katılımcılardan bu sembollerin bulunduğu faaliyetler esnasında uygun davranışlarda bulunulmasını gerektiren bir algoritma içerir. Böylece göstergeler sisteminin toplumun kültürel ve tarihsel örgüsüne katılması esnasında halkın bütünlüğü elde edilir.

Devlet sembolleri görsel imgeler aracılığıyla bireylerin bilincine içeriğini anlaşılır ve unutulmaz bir şekilde etkiler. Duygulara; vatandaşlık bilinci, yurtsever tutum ve inançlarla etki eder. Göstergeler sistemi bir gecede oluşturulmaz. O.A. Mihaylova'nın da (Mihaylova) belirttiği gibi, Rusyalılar, özellikle de eski nesil için Sovyet modeli önemli bir yer edinmektedir. Rusya'da 1991-1993 yılları arasında devlet sembolünün olmaması genelde düşünce sisteminde ve yurtseverlik düşüncesinin oluşmasında özellikle genç nesil üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. Belirtmek gerekir ki, modern devlet sembollerine yaklaşım vatandaşların politik tercihlerine, yaşına, eğitim durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Bu duruma G.A. Züganov'un seçmenleri yaş ortalamalarının yüksek olmasından dolayı sıklıkla olumsuz yaklaşımlar görülmektedirler (Paramanova: 36). Ancak Rusya'nın günümüzde kullandığı devlet sembolüne genellikle gençler olumlu yönde bir yaklaşım sergilemektedir.

Sonuç olarak küresel dünyanın siyasi-politik ve diplomatik standart düzeninin oluşturulmasında devletlerin göstergeleri olarak devlet armaları birçok ülke tarafından kabul görmüştür. Gerçekçi bir yaklaşımda bulunmak gerekirse, günümüzde devlet armaları en

bilinir ve en çok kullanılan, uluslararası siyasi-politik kültürün ayrılmaz bir parçası olduğunu söylemek gerekir.

3.1.1. Rus Devletlerinin Egemenlik Göstergeleri

Rusya Federasyonu (RF) devlet arması Rus devletinin bayrak ve milli marşı ile birlikte en önemli devlet sembollerinden bir tanesidir. Rusya Federasyonunun devlet arması kırmızı fon üzerinde çift başlı altın rengi kartal şeklindedir. Kartalın başının üzerinde bulunan üç adet taç Rusya'nın tamamında devletin her türlü hâkimiyetini, ayaklarıyla tuttuğu asa ve derjava devletin hâkimiyeti ve tek devleti sembolize etmekte, kartalın bağrında ise mızrağıyla ejderhayı öldüren atlı süvari (Georgi Pobedonosets) resmedilmiştir. Bu süvari oldukça eski inanışlara göre kötülüğe karşı iyiliğin, karanlığa karşı aydınlığın ve vatan savunmasının sembolüdür.

Zamanla çift başlı kartal çok değişikliğe uğramış, 1917 yılında da Bolşevikler tarafından monarşiyi temsil ettiği gerekçesiyle Rusya'nın sembolü olmaktan çıkarılmıştır. 30 Kasım 1993 tarihinde Boris Yeltsin tarafından Rus devletinin bütünlüğünü ve gücünü sembolize eden çift başlı kartalın tekrar devlet arması olmasına dair kanun imzalamıştır.

3.1.2. Rusya Devlet Armasının Tarihsel Değişimi

Prens III. İvan'ın hâkimiyeti (1462-1505) Rusya Devletinin bütünlüğünün sağlanması açısından oldukça önemlidir. Moskova III. İvan döneminde, 1480 yılında Altın Ordu devletinin idaresinden çıkmış, daha sonra Büyük Moskova Prenslğine Yaroslav, Novgorod, Tversk ve Perm bölgeleri de dâhil olmuştur. Ülkenin diğer ülkelerle ve Avrupa'yla olan ilişkileri hızlı bir şekilde gelişmiş ve politik gücü zamanla artmıştır. 1497 yılında devletin ilk anayasası kabul edilmiştir (RİA Novosti). İşte bu hızlı yapılanmanın gerçekleşmiş olduğu dönemde çift başlı kartal devlet arması olarak bağımsız Rus devletinin otokritik yönetimini temsil etmeye başlamıştır. Rusya'nın sembolü olarak Çift başlı kartal figürünün kullanıldığı ilk örnek III. İvan'a ait 1497 yılında toprak sahibi prenslere verilen liyakat belgelerinde mühür olarak kullandığı "çift taraflı madalyon" dur (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. III. İvanın mührü

Rus devlet arması olan çift başlı kartal değişik prensler ve çarlar döneminde küçük farklılıklara uğrayarak kullanılmaya devam etmiştir. Ancak 1917 yılında Şubat devriminden sonra Maksim Gorki'nin başkanlığında yapılan sanat konularıyla ilgili özel toplantıda yeni devlet armasının oluşturulması amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Komisyon içerisinde tanınmış A.N. Benua, N.K. Rerih, İ.Ya. Bilibin, V.K. Lukomski gibi ressam ve sanatçılar bulunmaktaydı. Bu heyet geçici hükümetin çift başlı kartalın mühür olarak kullanılabilmesine karar vermişlerdir. Ancak temel olarak II. İvan'ın mühründe bulunan şekilden yola çıkılarak İ.Ya. Bilibin tarafından hazırlanan bu mühürde tüm otoriter rejimin hâkimiyet göstergelerinin çıkartıldığı bir tasarım kullanılmıştır (Şekil 3.2). Çift başlı kartal tasviri Ekim devriminden sonrada yeni Sovyetler Birliği armasının kabulüne kadar kullanılmaya devam etmiştir (RİA Novosti). Çift başlı kartal işareti her üç Rus hanedan ailesi Rurikler, Godinovlar ve Romanovlar tarafından kullanılmış, ayrıca geçici sosyalist hükümetinde arması olmuştur (Dvuglavnıy orel-naslediye predkov).

Şekil 3.2. SSCB geçici Devlet arması

3.1.3. Rusya Federasyonu Devlet Arması

SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) den sonra oluşturulan RSFSC (Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti) hıkümeti tarafından 5 Kasım 1990 tarihinde bir devlet arması ve bayrağının belirlenmesi için karar alınmış ve hayata geçirilmesi için hıkümet komisyonu kurulmuştur. Yapılan çok yönlü çalışmalardan sonra hıkumete beyaz-mavi-kırmızı renklerden oluşan bayrak ve kırmızı zemin üzerinde çift başlı altın kartalın tasvir edildiği devlet arması tavsiyesinde bulunulmuştur. Kesin olarak bu devlet arması ve bayrağının kabul edilmesi 1993 yılında Boris Yeltsin'in kararnameyi imzalamasıyla gerçekleşmiştir (şekil 3.3).

şekil 3.3. Rusya Federasyonu Devlet Arması (1993-)

8 Aralık 2000 tarihinde Devlet Meclisi “Rusya Federasyonu Devlet armasına dair” federal anayasa kanununu kabul etmiş, bu kararı Federasyon Konseyinin ve Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin’in 20 Kasım 2000 tarihinde onaylamıştır (RİA Novosti).

Kırmızı zemin üzerinde çift başlı kartal XV-XVII yüzyıllarda kullanılan renklerle tarihsel geçmişe olan bağı göstermektedir. Kartal figürü kullanılan tasvirde Büyük Petro dönemini yansıtır. Çift başlı kartal figürünün Rusya devlet arması olarak kullanılması devletin tarihi geçmişe bağlılığını ve geçmişten geleceğe olan devamı tasvir eder.

Günümüzde kullanılan Rusya Federasyonu devlet arması yeni olmasına rağmen oldukça derin kültürel geleneğin sonucudur ve Rus tarihinin birçok evresini yansıtır. Araştırma konumuzu oluşturan Rusya Federasyonu devlet armasında bulunan göstergelerin bilişsel dilbilim açısından söylem analizlerini yaparken bu armada kullanılan işaretlerin her birinin vermiş olduğu kültürelbilimsel anlamını, tarihsel geçmişini ve bireylerin bilinçlerinde ne gibi çağrışımlar ortaya çıkardığını bilmemiz gerekir.

Kalkan

Rusya Federasyonunun devlet armasının zeminini kırmızı renkli kalkan oluşturmaktadır. Kalkan armacılıkta oldukça sık kullanılan sembollerden bir tanesidir ve genellikle armanın zeminini oluşturmakla birlikte armanın kendi içerisinde bir motif olarak ta karşımıza çıkar. Bir sembol olarak kalkan koruma, korunma anlamına gelir.

Mitolojik olarak kalkanın geçmişte neleri temsil ettiğini inceleyecek olursak, Eski Mısırdaki koruma ve kader tanrısı Hemsut’un en önemli sembolüdür. Kalkan üzerinde iki ok savaş tanrıçası Peyt’in sıklıkla kullandığı başlıca sembollerden biridir. Eski Yunanda bu sembol Ares ve Atina’nın amblemidir. Sparta’da savaşta ölen askerler evlerine kalkanları üzerinde getirilirdi, bu nedenle Spartalı kadınlar kocalarını savaşa uğurlarken “Kalkanınla veya kalkanında gel”, yani “savaşı kazan veya onurunla öl” derdi. Hristiyanlıkta kalkan Hz. İsa’nın inançlı insanları şeytanın cazibesine karşı koymasına yardımcı olan gücüyle kıyaslanmaktadır (Bayeşko, 2007: 220).

Kırmızı (Renk)

Kırmızı renk insanlığın varlığı süresince çeşitli dini ve kültürel törenlerde kullanılmış çok fazla sembol içeren renklerden bir tanesidir. Kırmızının sembolize ettiği anlamlardan en önemlileri: bilgelik ve güç, sevinç ve zenginlik, ateş ve ısı; kan enerji ve erkeklik, canlı arzular, aşk ve güzellik, tutku ve cinsellik, saldırganlık, düşmanlık, savaş, intikam, güç, kararlılık, dayanıklılık ve dokunulmazlık, kaygı, kendine güven ve kendini geliştirme, korku, yaşamsal enerji, günahkârlıktır.

Birçok farklı kültürde kendine özgü anlamlar içeren kırmızı renk armacılıkta da farklı anlamlara gelmektedir. Haçlı ordularının armalarında ve bayraklarında kullandığı kırmızı renk tanrılarına olan sevgiyi ve savaşa hazır olmayı temsil etmektedir. Avrupa topluluklarında ise egemenlik, güç, savaş, cesaret, kahramanlık belirtir. Ayrıca kırmızının isyan, bağımsızlık mücadelesi ve devrim anlamları da vardır (Krasny bol'she çem tsivet).

Rusya Federasyonu devlet arması kırmızı kalkan üzerine tasvir edilmiştir. Bu renk Rusların milli rengi gibidir ve onlar için aşkı, cesareti ve korkusuzluğu, vatani korurken akan kanın rengini temsil eder. Eski Rus kaynaklarında ilk olarak Paskalya ikonlarının boyama rengidir, yani gerçek, ölümcül aşk anlamına gelir (Gerb Rossii – Russkiy Ekspert).

Çift başlı kartal

Devlet sembolü olarak çift başlı hayvan motifi arkaik düşüncelerin sembolüdür. Birçok hikâyede, efsanede, destanda kahramanlar çift başlı yaratıklarla mücadele ederler. Çift başlı kartal figürü ilk olarak MÖ 3000 sonları ile 2000'li yılların başında Mezopotamya'da görülür. Eski çağlarda Sümerler ve Hititler kullanmıştır. Sümerlerde Lagaş şehrinin amblemi çift başlı kartaldır (Türk mitolojisi – öksökö - çift başlı kartal). Onlardan Akadlara, Asurlulara, Sasanilere, Bizanslılara, Türklere ve Ruslara geçmiştir. Tarihte birçok devlet çift başlı kartalı arma olarak kullanmıştır (Bizans, Kutsal Roma İmparatorluğu, Selçuklu İmparatorluğu, Avusturya - Macaristan, Rus İmparatorluğu, Sırp, Hırvat ve Sloven Krallıkları). Hristiyanlar tarafından çift başlı kartalın Kutsal Roma İmparatorluğu tarafından arma olarak kullanılması haçlı orduları tarafından Filistin'in ele geçirilmesinden sonradır (Roşal, 2008: 145).

Çift başlı kartal daha sonraki dönemlerde kendini imparator olarak adlandıran liderler veya büyük imparatorlukların devamı olarak gören bazı devletlerde de kullanılmıştır. Napolyon'un Fransa'sının, Meksika'da Maximilien I'in, Latin Amerika'da kendini İspanyol Sömürge İmparatorluğunun devamı olarak gören devletlerin ambleminde kartalı görebiliriz (Dvuglavnyy orel v gerbe Rossii).

Sovyet devrimi öncesinde Rus armasında bulunan çift başlı kartal Rusya tarihinin geçmişten geleceğe sürekliliğini temsil eder. Bilindiği gibi Rus devletinin batı topraklarında ve eski büyük Rus şehirlerinde kartal yaşamamaktadır, bu nedenle kartal Ruslar için geçmişte hiçbir zaman milli bir sembol olarak bir anlam ifade etmemiştir (Dvuglavnyy orel v gerbe Rossii). Çift başlı kartal arması Ruslara Bizans'tan geçmiştir. Bu arma ilk olarak Bizans imparatoru Konstantin tarafından 326 yılında kullanılmıştır. Çift başlı kartal Roma imparatorunun doğu ve batı toprakları üzerindeki hâkimiyetini sembolize etmektedir. Çift başlı kartal Bizans İmparatorluğunda 1453 yılına kadar kullanılmıştı (Şekil 3.3). Bizans'ın en uzun süreli hanedanı olan Paleologos'lara ait olan bu hanedan arması Anadolu ve Balkanlardaki tüm küçük Ortodoks devletler ve Bizans Türkler tarafından ele geçirildikten sonra Ortodoks Kilisesine bağlı tek askeri ve ekonomik güç olan Rus devletine geçmiştir. Bizans'ın yıkılmasından sonra Moskova Prensiğinde ortaya çıkan "Moskova - 3. Roma" düşüncesinin göstergesidir (Ranchugova). Son Bizans imparatorunun yeğeni olan Sofiya Fominiçna Paleolog III. İvan'ın eşi, III. Vasili'nin annesi ve IV. İvan Grozniy'nin büyük annesiydi (Gerb Rossii –Russkiy Ekspert).

Şekil 3.4. Bizans Arması

Kartal gökyüzünün efendisi, güneşin sembolüdür, birçok kültürde güneş tanrılarını, maneviyatı, yükseklik, yükseliş, bağlardan kurtuluş, cesaret, zafer, gurur, ilahlaşma ve yücelmeyi, büyüklük, krallık kökenlerini, egemenlik ve gücü ifade eder. Çift başlı kartal egemenliğin güçlendirilmesi demektir. Devlet arması olarak kullanılan kartal sınırsız güç, zafer ve cesaret, ihtişam ve manevi yükselmeyi temsil eder (Orel). Ayrıca çift başlı kartal her şeyi bilebilme gücünü ve çift yönlü hâkimiyet anlamına gelir (Roşal, 2008: 145).

En eski sembollerden biri olan kartal Yunanlılarda ve Perslerde güneşi temsil etmiştir, yani yıldızların kralı güneşle özdeşleşmiştir. Bazı efsanelerde Odin, Zeus, Jüpiter, Mitra gibi büyük tanrıların yardımcısıdır veya bu tanrılar kartal görünümüne bürünürler.

Kartalın hayatı güneşe adanmıştır, onun güneşe kadar gözlerini kırpmadan uçarak güneşle birleştiği rivayet edilir. Bu bağlamda kartal ruhun cennete yükselmesini temsil eder.

Slav mitolojisinde ise kartal göklerin efendisi tanrının kuşudur. Bütün kuşlardan daha uzun yaşar ve gençleşebilir. Yaşlanmaya başladığında dünyanın sonuna kadar uçar, kutsal suda yıkanır ve tekrar gençleşir (Orel).

Armalarda genellikle kartal figürleri göğsü önde kanatları açık şekilde veya vücuduna birleşik şekilde tasvir edilir (Roşal, 2008: 145). Kartal figürü kanatları açık bir şekilde özgürlüğü simgeler (Foley, 1997: 235).

Hristiyanlıkta kartal ilahi aşkın, adaletin, cesaretin, ruhun, inancın, kıyamet gününün, incilin ilham veren fikirlerinin temsili olarak işlev görür. Kartalın uçuşu dualarla İsa'nın cennete gönderilmesiyle, kartalın gagasında bir yılan tasvir edildiğinde Tanrı'nın merhametiyle ve kötülüğe ve günahlara karşı zaferle ilişkilendirilir. Kartal genellikle faziletiyle büyüyen Hristiyan'ı temsil eder.

Çift başlı kartal figürü Hristiyanlarda farklı dönemlerde halk tarafından değişik şekillerde algılanmıştır. Bunlardan en önemlisi IV-VI yy'larda Bizans imparatoruna tanrıyla eşdeğer olarak tapınıldığı dönemdir. Çift başlı kartal 4. yy'dan itibaren kilise ve devlet olmak üzere iki gücü temsil etmiştir. Bu düşünceyi resmi olarak ilk kez VI. yy'da Bizans imparatoru Justinyan dile getirmiştir. Bu devlet kilise uyumunun temeli üzerine V. Tsipin "*Bu uyumun özünü diğer tarafın kendine özel yetki alanına girmeden ve karşı tarafın hakkını gasp*

etmeden ortak işbirliği, karşılıklı destek ve karşılıklı yükümlülükler oluşturur” (Tsıpin, 2003: 15) demektedir.

Çift başlı kartala Hristiyan toplumunda farklı yüceltici yaklaşımlarla ilgili olarak A. Horoşkeviç, çift başlı kartal *“Tanrı’yı sembol etmektedir. Aarhaus’taki Odder kilisesinin mihrabında kanatlarını açmış, fakat başı aşağıya doğru tasvir edilmiş çift başlı kartal 1225-1230 yıllarında yapılmıştır”* (Artamonov, Vilinbakov, Faizov ve Horoşkeviç, 1977: 132). Çift başlı kartal tasviri sadece Danimarka’daki bu kilisede değil Avrupa ve Amerika’daki birçok kilisede de mevcuttur. Bu motif kiliselerin sadece mihraplarda değil mozaik üzerinde tasvir olarak ortaçağdan günümüze ABD, Kanada, Yunanistan’da birçok yunan Ortodoks kiliselerinin merkez kubbelerini süslemek için görürüz. Çift başlı kartal motifi L. Baranoviç’in *“Vaizlerin etkili sözleri”* (Трубы словес проповедных) 1674 tarihli kitabının ön cephesinde Tanrının sembolü olarak kullanılmıştır. Kitabın ön cephesinin alt kısmında Meryem Ana elini kartalın başına koymuş, bundan dolayı çift başlı kartal bu kompozisyonda *“Tanrının sembolü – taht”* olarak temsil edilmiştir (Berks ve Rajnöv, 2006: 59).

Çift başlı kartal Hristiyan toplumunda Hz. İsa’yı tasvir etmekte de kullanılmış, hayatı Hz. İsa ile bağlantılı olan bazı azizlerin elbiselerinde resmedilmiştir. Hristiyanlarda çift başlı kartal Hz. İsa’nın çift yönünü, tanrı ve insanı en güzel şekilde yansıtmıştır (Rachugova). Ayrıca Hristiyanlıkta adaletin güçlü olan erdemini simgeler. Uzaklara sabit bir şekilde bakışı ile etrafında olup bitenlerden habersizmiş gibi görünür, ama o her şeyi görür ve bilir (Ersoy, 2007: 471).

Hristiyan toplumunun çift başlı kartala bir diğer yaklaşımı da eşleştirmeler üzerine olmuştur. D. Krivtsov’un XVII yy. ile XVIII yy’ın başlarıyla ilgili yapmış olduğu araştırmalarda çift başlı kartal bir kitapta şu tasvirlerle bürünmüştür: *“İnanç ve kıskançlık, sağlamlık ve güç, merhamet ve doğruluk, gerçekler ve kader, aynı zamanda dünyanın her köşesinde saygı duyulan kral olan çift başlı kartal sevgi ve barıştır”* (Krivtsov, 2002: 59).

Zamanla çift başlı kartal Hristiyanların düşüncelerinde ordunun zaferinin, Rusya’nın Doğu ve Batıya karşı özenle korunmasının sembolü olmaya başlamış ve bu yönde anlam kazanarak gelişmiştir. Rusya’nın sembolü olan çift başlı kartal arması eski zamanlardan itibaren kılıçların, kalkanların, topların, tüfeklerin, okların üzerinde tasvir edilegelmektedir.

Kartalın çift başlı olması sıklıkla Rusya'nın çift yönlü politikasıyla, batı ve doğuya aynı şekilde yönelimiyle bağdaştırılmakta ve Rus medeniyeti bu yönüyle Batı ve Doğu medeniyetlerinden ayrılmaktadır. Bazı kaynaklarda kartalın iki başı Rusya'nın Avrupa ve Asya'daki topraklarını ifade etmekte, böylelikle Rus armasındaki kartal sembolü kıtalararası bir özellik taşımaktadır.

Kartalın rengini altın rengi olması ise hanedan armaları geleneğine göre büyüklük ve zenginliği belirtir. Rus ikon geleneğinde ise kırmızı renk Tanrının varlığını, ahiret âlemini, sonsuzluğu ve zarafeti temsil eder (Gerb Rossii –Russkiy Ekspert). Semboller ve hanedan armaları ansiklopedisinde armalarda kullanılan altın rengi “*Güneşle, topaz ve altınla ilişkilendirilir. Genellikle zenginliği, gücü, saflık ve (daimi) sadakati anlatır. Ayrıca güç, üstünlük ve soyluluk; büyüklük ve ihtişam; saygı, adalet ve merhamet, aynı zamanda inanç ve alçak gönüllülük anlamlarına gelir*” (Entsiklopediya Simvolov i geraldiki)

Burada belirtmemiz gerekir ki, Rusya imparatorluğu döneminde Çift başlı kartalın rengi siyahtır ve bu doğrudan Kutsal Roma İmparatorluğunun armasından alınmıştır. Rus hanedan arması geleneğine uygun olarak ilk çalışma II. Nikolay döneminde yapılmış fakat bunun uygulaması ancak günümüzde Rusya Federasyonu devletinde sağlanmıştır.

Süvari (Aziz Georgi Pobedonosets)

Rusya Federasyonu armasının ortasında beyaz at üzerinde elinde mızrak bulunan atlı süvari bulunmaktadır. Eski Rus prenslikleri kendi mühürlerinde atlı süvari tasvirini kullanmışlardır. Genellikle süvarinin elinde mızrak, yay, kılıç gibi farklı silahlar görülebilir. İlk olarak yürüyen savaşçı figürü II. İvan döneminde paraların üzerinde görülmüştür. Bunlara benzer armalar birçok eski Rus bölgelerinde vardır fakat mızrağıyla atın üzerinde yılanı öldüren süvari ilk olarak Moskova prensliğine aittir. At üzerindeki süvari prensin kendisini tasvir eder. Süvari ve yılan iyinin kötüyeye karşı zaferini sembolize eder (Gerb Rossii –Russkiy Ekspert).

İlk olarak bu tasvirin kullanıldığı dönemlerde Moskova zor durumdaydı ve sürekli Kazan hanlığıyla mücadele içerisindeydi. Moskova Rusya'sı kahraman bir kurtarıcıya ihtiyaç duymaktaydı ve bu Rus şövalye kahraman armanın üzerinde tasvir edilmiştir. Rus Devlet arması üzerindeki bu kahraman süvariye daha sonraki dönemlerde Hristiyan dinini kabul

ettikten sonra İmparator Diocletian tarafından zulme uğrayan ve daha sonra kilise tarafından azizlik verilen Romalı savaşçı George ile özdeşleştirilmiş (Artonovskiy: 6), 1710 yılında Çar I. Petro, Svetoy Georgi Pobedonosets (Святой Георги Победоносец) olarak adlandırmıştır (Gerb Rossii –Russkiy Ekspert).

Rus şövalye ortodoks adetlerine göre vaftiz edildikten sonra Aziz Georgi adını almış, ejderhayı öldürerek göstermiş olduğu kahramanca maharetinden sonra da soy isim olarak Pobedonosets (Победоносец) verilmiştir (Artonovskiy: 6). Bu kelime “muzaffer” anlamına gelmektedir. Rus kültüründeki Georgi yüzyıllarca Rusya'nın zenginliklerini sömüren düşmanlara karşı savaşan ve vatanın koruyuculuğunu üstlenen kahraman savaşçıdır.

Aziz Georgi hem bir Rus kahramanı aynı zamanda da bir Hristiyan azizidir. Onunla ilgili Rus kültüründe anlatılan ve Rus armasında tasvir edilen hikâye şu şekildedir.

Georgi uzun süre Rusya'da dolaşmış, ne şan şöret, ne de zenginlik peşinde koşmuştur. Sadece tanrısına ve vatanına hizmet etmenin peşindedir. İyi kalpli insanlar ona Rus topraklarında genç kızları alıp yiyen kötü yaratıklar tarafından işgale uğramış bir Hristiyan şehrinin olduğunu söylerler. Hiç vakit kaybetmeden Georgi şehre destek vermek için yola koyulur. Dualarla ve tüm gücünü kılınanarak Georgi ejderhayı yok eder, kötülükleri sona erdirir ve şehri özgürlüğüne kavuşturur. Onu, şehrin önde gelenleri ellerinde çiçeklerle şehrin kurtarıcısını olarak karşılarlar (Artonovskiy: 6).

Aziz Georgi'nin ejderhayı öldürerek şehri kurtarması büyük bir kahramanlık maharetidir. Bu tabi ki kötünün cezalandırılması gibi birçok anlama gelmektedir, fakat asıl önemli olan burada şehre özgürlüğün hediye edilmesidir. Aziz Georgi'ye birçok farklı anlam yüklenmektedir, fakat bunlardan en önemlilerinden biri de devlet arması üzerinde kullanılarak “ikaz edici” anlamı verilmesidir. Yaşadığımız bataklıkta ejderhalar yeni yavrular doğurabilirler, bundan dolayı her zaman uyanık olmak ve unutmamak gerekir. Bu nedenle arma üzerindeki tasvirde hatırlatıcı görevindedir.

Biz tüm yazılanlardan Aziz Georgi Pobedonosets'in kötülükleri sonlandırıcı, cezalandırıcı, ikaz edici özelliklerini görmekteyiz.

Kral Tacı

Değişik dönemlerde Rusya devlet armasının üzerinde farklı şekillerde egemenliği temsil etmesi amacıyla tacın türüne göre iki veya üç taç kullanılmıştır. Rus armasında önceleri çar daha sonra imparator taçları kullanılmıştır. Çar Aleksandr Mihayloviç ilk olarak imparatorluk armasında bulunan bu üç tacın üç çarlığı Kazan, Astrahan ve Sibirya'yı ifade ettiğini resmi olarak ifade etmiştir. Günümüz Rusya Federasyonu armasında ise egemen devlet yönetiminin üç şeklini: Federal, Bölgesel ve Belediye, aynı zamanda egemenliğin üç yönünü: Yasama, Yürütme ve Yargı'yı temsil etmektedir (Gerb Rossii –Russkiy Ekspert).

Taçlar tarih öncesi dönemlerden itibaren kullanılmaya başlamış ve farklı dönemlerde ve kültürlerde değişik şekiller almıştır. Eski çağlarda hayvan boynuzu ve tüylerle süslenen taçlar daha sonra dallar ve farklı otlarla yapılmıştır. Tacın şekline ve kullanılan malzemeye göre zafer ve farklılık belirtmek gibi değişik anlamlar ifade eder. Tacın sembolik anlamı onun başla bütünleşmesinde ve başın üzerine konma şekliyle bağlantılıdır. Taç onu taşıyan kişinin üzerinde yükselirken onun çevresine karşı hâkimiyetini güçlendirir. Böylece taç büyüklüğün, insanüstü gücün ve kudretin sembolü olur (Entsiklopediya simboliki i geraldiki) (Şekil 3.5).

Asa ve Derjava

Asa ve derjava da taç gibi yönetimin egemenliğini ve devletin bütünlüğünü temsil etmektedir (Şekil 3.5). Çift başlı kartal amblemi taç, asa ve derjava olmadan komünist devrim sonrasında 1917 yılında oluşturulan geçici hükümetin armasında kullanılmıştır. Bu sembollerin çarlık Rusya'sını anımsattığı gerekçesiyle devlet armasından çıkarılması semboller üzerine bilgi yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Taç, asa ve derjava olmadan çift başlı kartal Rusya merkez bankası armasında ve bazı yeni Rus devletlerinde de kullanılmaktadır (Gerb Rossii –Russkiy Ekspert).

Şekil 3.5. Rus Çarlık tacı, asa ve derjava

Asa, Tanrının veya kralın hâkimiyetini, otoritesini, iktidarını, yaşam gücü bağışlamasını, sihirli değneği temsil eder. Cennetin tanrılarının, hükümdar ve büyücülerin gücünü taşır. Hristiyanlıkta otoriteyi temsil eder, baş melek Gabriel'in amblemidir (Kuper, 1995: 304).

Devlet hâkimiyetinin sembolü olarak derjava Roma imparatorluğunda ortaya çıkmış ve kökenini dünyanın sembolü olan altın elmadan almıştır. Bizansta derjava'nın üzerine haç ilave edilmiş ve bu şekilde tüm dünyaya yayılmıştır. Rusya'da derjava ilk olarak Çar Boris Godunov döneminde ortaya çıkmıştır. Çarların taç giyme töreni esnasında yeni Çara derjava ve asa takdim edilir. Altın elmanın anlamına uygun olarak tüm çarlığı temsil eden derjavayı hükümdar elinde sıkıca tutmak zorundadır. Geleneklere göre asa genellikle sol el ile derjava sağ el ile tutulur (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 118).

Sonuç olarak sözel olmayan göstergeler hakkında Rusya Federasyonu devlet arması üzerinde yapmış olduğumuz incelemeler neticesinde armanın vermiş olduğu edimsel (pragmatik) düşünce Rusya Federasyonu devlet armasını inceleyenlere imparatorluk geçmişini yansıtırken ülkenin doğuya ve batıya eşit mesafede yaklaşımını göstermektedir. Devletin toprak bütünlüğü ve özgürlük anlayışını yansıtan arma, geçmişten geleceğe kadim

bir devlet olduğu imajını sunmaktadır. Kötülüklerle karşı iyi taraf olduğu ve zalim ve zorbalıkla olan mücadelesi armayı okuyan kimseye aktarılmaktadır. Ayrıca kullanılan renklerle de kültürel bağlılık ve tekrar özgürlük kavramı yinelenmektedir.

3.1.4. SSCB Devlet Arması

1923 yılında anayasa tasarısının kabulüyle birlikte 6 Haziranda SSCB Merkez Yürütme Teşkilatının gerçekleştirdiği toplantının ikinci oturumunda devlet armasının şekli de kabul edilmiştir. 22 Eylül 1923 tarihinde ise Sovyetler Birliği Merkez Yürütme Teşkilatı başkanlık divanınca resmi olarak karara bağlanmıştır. Devlet armasının oluşturulması için kurulan komisyonun başkanlığını ve aynı zamanda arma tasarımını da yapan D.S. Goladkin, bu dönemde Rusya Merkez bankası ve Darphanelerinin başkanlığını da yapmaktadır. Sovyetler Birliği devlet armasının oluşturulması çalışmaları bir yıl kadar sürmüştür. Komisyon tarafından oluşturulan devlet armaları içerisinde Sovyetler Birliğinin yıkılışına kadar kullanılacak olan arma seçilmiştir (Çto oznaçayet gerb Sovetskogo Soyuz).

SSCB'nin 1924 anayasasında devlet sembolleri konusu 11. Bölümde yer almaktadır:

70. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin devlet arması ışık saçan güneş ve buğday başaklarıyla çevrili, üzerinde farklı dillerde (sayfa 34'te bahsedilmektedir) "Dünya emekçileri, birleşin!" sloganı bulunan, dünya şekli üzerinde yer alan orak ve çekiçten oluşmaktadır. Armanın üst kısmında beş köşeli yıldız vardır (Gerbı SSSR i respubliki).

İlk armanın üzerinde altı devletin dilinde "*Dünya emekçileri, birleşin!*" yazısı bulunurken, bu sayı daha sonra 16 ya kadar çıkmış, fakat son halinde 15 devlet dilinde yazı bulunmaktadır (Şekil 3.6).

SSCB devlet armasında kullanılan göstergeler dönemin yönetim şeklini ve dünya görüşünü son derece açık bir şekilde bizlere sunmaktadır.

Şekil 3.6. SSCB Devlet arması

Orak ve Çekiç

Sovyetler Birliğinin kullandığı en önemli işaretlerden biri olan orak ve çekiç sembolü oldukça eski dönemlerden beri tek tek sembol olarak kullanılmaktadır.

Orak, insanoğlunun ilkel toplama ve avlanma etabından tarımla uğraşmaya geçmeden önceki zamanlardan itibaren kullanılan en eski çalışma aracıdır. Daha uzun ağızlı ve saplı olan tırpanla birlikte elde edilen mahsulü temsil eder ve bu nedenle sembolizmde tarımın, mahsulün ve bereketin sembolü olarak sıklıkla kullanılmaktadır.

Mitolojide ise orak, Gaia ve Uranüs'ün çocuğu olan Kronos'un sembolüdür. Kronos gökyüzündeki yıldızların düzenini ve tüm olayların gerçekleşmesi ve sona ermesi için gerekli olan zamanı ayarlar (Andreyev ve Kuklev, 2004: 461). Bu nedenle orak aynı

zamanda yok olmanın, bitişin, yani ölümün sembolüdür. Burunsuz ve iskelet şeklinde tasvir edilen ölümün elinde genellikle orak veya tırpan bulunur.

Çekiç sembolünü İskandinav mitolojisinde görürüz. Mjöllnir bereketin ve gök gürültüsünün tanrısı Tora aittir. Bu alet iki cüce tarafından yapılmıştır ve mucizevi bir şekilde her fırlatıldığında sahibine bumerang gibi geri dönmektedir. Mjöllnir sayesinde Tor onları yok etmek isteyen devlere karşı üstünlük kurar (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 217).

İnsanlığın en temel kullanım araçlarından biri olan çekiç ortaçağdan itibaren farklı zanaat dallarının amblemlerinde yer almıştır. Ortaçağda çekiç demirciler locasının amblemidir, aynı zamanda bazı soylu ailelerin amblemlerinde kullanılmıştır. Çoğu teknik içerikli amblemden iki çekiç çapraz şekilde durarak veya bir çekiç farklı bir el aletiyle birlikte kullanılır. Çekiç yaratılışın, yapmanın, var etmenin sembolüdür. Çalışmanın ve gücün sembolü olan çekiç bazen SSCB bayrağında ve Demokratik Almanya armasında olduğu gibi orak, kerpeten, örs kalkan vb. diğer başka aletlerle kullanılabilir.

Batı Avrupa'daki işçi organizasyonları 19. yy'ın ortalarından itibaren çekici kendi sınıflarının sembolü olarak kullanmaya başlamışlardır. İlk Rus devrimi arifesinde işçi sınıfının simgesi olan çekiç Rus devrimci sınıfı saflarında genel kabul görmüş bir kavram haline gelir (Serp i molot).

Rus armacılığında orak işareti 1917 yılına kadar birçok şehrin armasında kullanılmıştır. Bu çalışma aracı, hasat ve ürünün sembolüdür. SSCB devlet armasında orak her zaman çekicinin üzerinde kullanılmıştır. Bu çekicinin arma işareti olarak oraktan daha ön planda olduğunun ve armacılıkta daha eskiden beri kullanıldığına göstergesidir. Fakat onu görenlerin gözüyle isimleri söylenir ve bu nedenle orak çekiç olarak adlandırılır.

Çapraz şekilde yerleştirilmiş orak ve çekiç bir sembol olarak ilk kez masonlar tarafından kullanılmıştır. Burada orak ölümü sembolize ederken, çekiç ise insana istenilen şekli veren ve onu biçimlendiren hâkim güçtür (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 221). Yapmış olduğumuz araştırmalarda Sovyetler Birliğinin işçi-köylü sentezinden ayrı olarak ilk kez orak ve çekiç işaretinin birlikte Şili'de metal 1 pesoların üzerinde 1894 yılında kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu tasarımın bulunduğu paralar 1942 yılına kadar kullanılmıştır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. 1895 yılına ait üzerinde orak ve çekiç bulunan 1 peso

Orak ve çekiş sembolü SSCB devlet arması üzerinde kullanılmaya 1918 yılında başlanmıştır. Sovyetler Birliği armasında ve dünyanın farklı ülkelerindeki komünist parti amblemlerinde kullanılmaktadır. İşçi sınıfının “proletariat” sembolü olan çekiç ve Rus armacılığında hasat ve ürünün sembolü olan orak 1918 yılında bir araya getirilerek yeni bir düşünceyi temsil etmeye başlamış, böylece orak ve çekiç işçi sınıfının hâkimiyetinin ve köylü ve işçilerin birliğinin sembolü olmuştur. Orak ve çekiç sembolünü bir araya getiren kişi 1918 yılında İşçilerin Dayanışma günü kutlamaları için bir afiş hazırlamaya çalışan ressam Yevgeniy Kamzolkin'dir. Orak ve Çekiç sembolünü Moskova Şehir Konseyince (Mossovet) diğer seçenekler olan çekiç ve örs, kılıç ve pulluk, tırpan ve İngiliz anahtarı gibi farklı çalışmalar arasından seçilmiştir (Samıye vliyatelnıye simvolı v istorii çeloveçestva). Daha sonra bu sembol çok beğenilerek devlet armasında da kullanılmaya başlanmıştır. Orak ve çekiç armasından önce orak ve pulluğun bir dönem kullanıldığı da bilinmektedir (Şekil 3.8).

Şekil 3.8. Orak ve Pulluk

Güneş

Yeryüzünde hayatın kaynağı olan güneş hemen hemen tüm medeniyetlerde kutsallık atfedilen, ışığın, bilginin, iyiliğin, Yaratıcı gücün, İlahi Yönetim'in temsili olarak ortaya çıkan bir semboldür. En yüce kozmik güç; her şeyi gören ilahilik ve onun gücü; Tanrı'nın fizik ortamda tecellisi, evrenin kalbi; varlığın ve sezgisel bilginin merkezi; dünyanın zekâsı; aydınlanma; dünyanın, gündüzün ve adaletin gözü; fethedilmemiş olan; ışık; parlaklık; adalet, asalet güneşle ilişkilendirilen kavramlardandır (Güneş sembolü).

Birçok eski medeniyetlerde güneş tanrı olarak kabul edilir veya tanrının fiziksel ortamda tecellisi olarak görülür. Güneş ışınları teslis inancında yaratıcı olan "tanrı babayı" temsil etmektedir (Solntse).

Güneş tanrısının varoluşu teorilerine göre o her şeyi bilen ve gören gök tanrısının oğlu ve temsilcisidir. Yunan mitolojisinde devler ve canavarlar evreni yok etmek için Güneş-Logos'u yemek ister. Hindistan'da Güneş-Sura koruyucu Varuna'nın gözüdür. Mısırdaki Ra'nın gözüdür. Osiris batan güneş tanrısıdır. Persler güneş tanrısı Mitra'ya tapınmışlardır. Mitra kültü Roma'da imparatorluk döneminde bir ritüel olarak önemlidir. Yunanistan'da Gelios güneşi Zeus'un gözü, Apollon ise güneş tanrısıdır. Gelios güneşi yılın mevsimlerini düzenlediği gibi toprağın verimliliğini de kontrol eder. İslam'da güneş Allah'ın gözüdür (Andreyev ve Kuklev, 2004: 461).

Evrenin resmedildiği birçok eski kaynaktan güneş Evrenin merkezi, kalbi olarak tasvir edilmiştir. Genel olarak güneşin temsil ettiği şeyler:

- Yaratıcı güç;
- Merkez, kalp, sezgisel bilginin merkezi, duygu ve inanç gücü, hissetme kabiliyeti ve hayal gücü;
- Isı kaynağı olarak, güneş yaşam gücünü, tutku, cesaret ve ebedi gençlik;
- Bir ışık kaynağı olarak, bilgi, zekâdır (Solntse).

Güneş tarafından yayılan ışık kozmik akıldır, insanlığın yaratılışından itibaren herkesin elde etmek istediği bilgi ve akıllı temsil eder. Güneş ışıkları yeryüzünde göksel etki yaratırlar.

Durmaksızın doğuşu ve batışıyla, hayat veren veya yakıcı olabilen ışıyla güneş, bazen yaşamı, bazen de ölümü, ölüm vasıtasıyla da yeniden varoluşun temsilidir. Güneş tahrip edici yönüyle, kuraklığa yol açan sıcak, kavurucu, yağmurun doğayı besleyiciliğinin zıttı olarak karşımıza çıkar. Güneşin öldürücü yüzü mitolojik olarak Osiris ve Hades ile somutlaştırılmıştır (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 180).

Birçok kültürde önemli bir sembol olan güneşi tasvir etmek için farklı işaret ve semboller de kullanılmıştır: altın disk, kanatları ve ışınları olan disk, ışınları olan yarım disk (Nippon-Japon imparatorluk amblemi), ortasında bir nokta olan daire (astrolojide kendini bilmenin işareti), kenarlarında ışınlar bulunan halka, yıldız, spiral, halka, tekerlek, gamalı haç (dönüşümü sembolize eden çapraz haç işaretleri), güneşin ışığını ve sıcaklığını sembolize eden düz veya dalgalı ışınlar, altın rengi atların çektiği parıldayan savaş arabaları, yüz, göz, bronzdan insan, örümcek ağının merkezindeki örümcek ve ondan etrafına yayılan ışınlar, kalp, lotus, ayçiçeği, krizantem kullanılmıştır. Güneş aynı zamanda bronz, altın, sarı veya kırmızı renk, elmas, yakut, topaz, kanatlı veya tüylü yılan, kartal veya gagasında yılan tutan kartal, şahin, Anka kuşu, kuğu, aslan, koç, horoz, boğa, koyun, beyaz ya da altın rengi at, kanatlı ya da ibikli yılan, Çin ejderhası gibi hayvan veya kuşlarda temsil eder (Solntse).

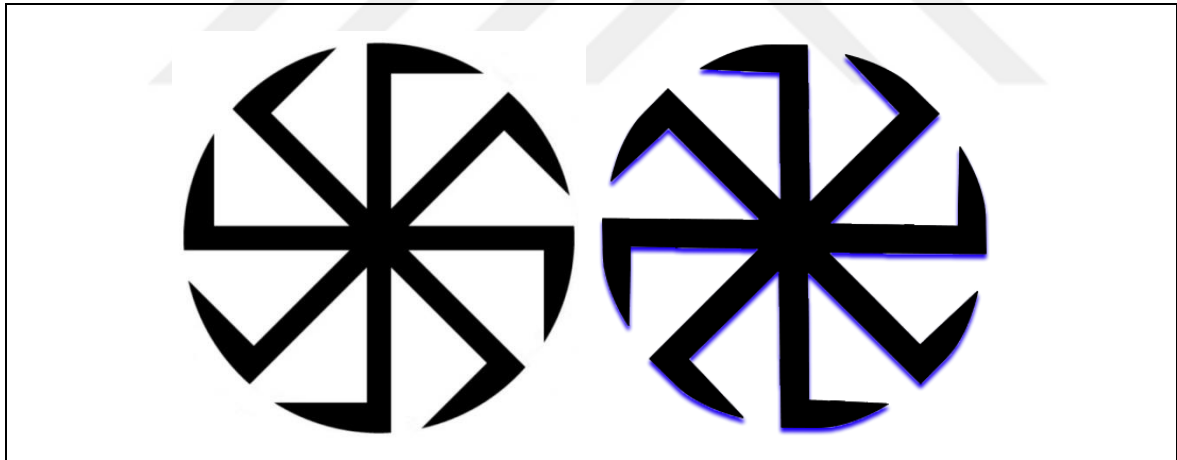
Hindistan'dan İran'a oradan da batıya doğru yayılan ve Roma İmparatorluğunda tanrı Mithras'ın yenilmez güneşi temsil ettiği varsayılmaktadır. Hristiyanlığın kabulünden sonra güneş tanrı düşüncesi Hz. İsa ile özdeşleştirilmiştir. 3.yy'ın sonlarına kadar güneşin doğum günü olarak kutlanılan 25 Aralık tarihi 4.yy'ın sonlarında Hristiyanlığın resmen kabulüyle birlikte kilise tarafından Hz. İsa'nın doğum günü olarak kabul edilmiştir. Bazı araştırmacılar Hristiyan dinindeki teslis, üç tanrılı dini düşüncenin temelini güneş sembolizmine ve Güneşin doğuşu, zirveye çıkışı ve batışı ile ilişkilendirmektedirler. Eski Slav halkları da üç güneş tanrısına tapınmaktadırlar (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 182).

Slav halklarının yaşamlarında ve kültürlerinde güneşin oldukça büyük önemi vardır. Doğanın ve çevrenin ayrılmaz bir parçası olan güneş ilahi, yüce bir şeyin kişileştirilmiş halidir. Yeryüzünde yaşamın, güzel mahsul ve doğurganlığın sebebidir. Bu nedenle her nesneye güneşten bir damla eklemek için Slavlar farklı semboller kullanmışlardır. Güneşle bağlantılı olan bu işaret ve sembollere "güneş işaretleri" (солярные знаки) demişlerdir. Bu işaretlerin temelinde farklı sayıda ışınları, hareket yönleri ve şekilleri bulunan gamalı haç

vardır (Solntse kak simvol). Bu semboller o kadar yaygın bir şekilde kullanılmaktadır ki, neredeyse tüm nakış ve desenlerde güneş sembolleri bulunur.

Sıradan şekillerin dışında Slavlarda pagan inancından kaynaklanan birçok güneş tanrıları da vardır ve onların kendilerine özgü sembolleri bulunur. Slav kültürüne ait olan bu tanrılardan bazıları: bahar güneşinin tanrısı Yarilo (Ярило), yaz güneşi tanrısı Dajdbog (Дажьбог), Hors (Хорс) vs.

Slav kültürünün en bilinen güneş sembolü olan “Kolovrat” (Коловрат) saat yönünde hareket eden sekiz ışın içeren bir işarettir (Şekil 3.9). Kötülüklerden koruduğuna ve aynı zamanda iyilikleri getirdiğine inanılır, “Solntsevorot” (Солнцевоорот) güneşin üç tanrısının - Yarila, Hors ve Dazhbog'un birliğini ve gücünü temsil eden bir semboldür (Şekil 3.9). Kolovrat'la neredeyse aynı şekilde tasvir edilmiştir, ancak ışınların yönü saat yönünün tersine dönmüş şekildedir, diğer işaretler ise Yarovik, Hors, Yarovrat gibi tanrıları belirtirler (Solntse kak simvol).

Şekil 3.9. Kalavrot ve Solntsevorot

Eski Slav kültüründe bu işaretler süsleme olarak kullanılmasının yanı sıra, bu eşyaların sahiplerini koruduğuna ve diğer insanlardan gelebilecek kötülükleri engellediğine ve beraberinde iyilik ve güzellikler getirdiğine inanılmaktaydı. Güneşin enerjisini insanın yaşamına taşıyarak refahı, toprağın doğurganlığını ve güzel hasadı getirirdi. Güneş aile ilişkilerini güçlendirerek büyük ve sağlıklı bir ailenin oluşmasını sağlardı.

SSCB armasında kullanılan dünya üzerine doğan güneş figürü de yeniden doğuşu ve tüm dünya halkları için refahı ve aydınlık bir geleceği işaret etmektedir.

Buğday Başağı

Buğday tanesi armalarda tek başına kullanılmaz, genellikle buğday destesi ve başağı armalarda kullanılır. Buğday başağı zenginlik bolluk, refah, büyüme, tarımsal işler, yaşamın ve doğumun sembolüdür. Yeni bir yaşam ya da fikir oluşturmanın gücünü gösterir. Roma mitolojisinde tarım ve hububat tanrıçası Ceres'i temsil eder (Andreyev ve Kuklev, 1999).

SSCB armasında bulunan buğday başağı da ülkenin en önemli üretimlerinden biri olmakla birlikte bolluk ve bereketi simgelemektedir. Eski Sovyet Cumhuriyetlerinin SSCB dönemindeki devlet armalarını incelediğimizde genellikle bu alanda o cumhuriyetin en önemli tarımsal ürünleri kullanılmıştır. Buradan yola çıkarak buğday başaklarının Rusya'nın tarımsal zenginliğini ve Rus topraklarının bereketini temsil etmesinin yanı sıra simgesel olarak bolluk, bereket ve zenginliği işaret ettiğini söyleyebiliriz.

Beş Köşeli Yıldız (Pentagram)

Bir geometrik şekil olarak yıldız dünyamızda var olan ve yayılan ilahi düşüncenin ve iradenin sembolü olmuştur. Çok eski zamanlardan itibaren yıldızlara rasyonel bir varlık olarak saygı duyulmuş, sürekli dünyamıza etkisi olduğundan dolayı bilgeliğin sembolü olmuştur.

Tüm eski medeniyetlerde beş köşeli yıldız, büyücülerin yıldızı veya pentagram olarak bilinen bir semboldür. Eski Mezopotamya'da beş köşeli yıldız bölgesel idarenin sembolüdür, aynı zamanda hastalıklara karşı koruyan muskayı da sembolize eder. Kapının üzerine asılan beş köşeli yıldız kötü ruhların eve girmesini önlediğine inanılır. Yahudi inancına göre beş köşeli yıldız Hz. Musa'nın beş kitabını temsil eder (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 180).

İnsanoğlunun hayatında yıldızlar oldukça büyük önem taşımışlardır. Yıldızlar insanlara yol gösterici olmuş, seyahatlerinde onlara eşlik etmişlerdir. Ulaşamayacak kadar uzakta bulunan yıldızlar insanların hedeflerinin, emellerinin simgesidir. Parlak ışığıyla bilgiyi, aydınlanmayı temsil eder. SSCB devlet armasında bulunan yıldız armanın en üst kısmında bulunmaktadır, tıpkı insanların üzerinde gökyüzünde bulunduğu gibi ve Sovyet halkına yol

göstericilik yapmaktadır. Sovyet ideolojisinin ulaşmak istediği hedefleri temsil etmekte ve bu ideolojinin bilgi ve aydınlık geleceğe götüreceği yol göstericisi konumundadır.

Dünya

Yeryüzünün ve kâinatın yaratılışı merkezindeki mistik düşüncelerden itibaren dünyanın bütünlüğünü ve bu bütünlüğü sağlayan imgeleri sembolize eder. Simyada siyah renkli küre maddenin ilk halini, kanatları olan yerküre manevi yükselmeyi ve evrimi temsil eder. Diğer taraftan köşeleri ve kenarları olmayan dünya uygunsuzlukların, zorlukların ve engellerin yokluğunu simgelemektedir (globus)

Dünya bir gezegen olarak ele alınıp, bizi doyuran, besleyen kara olarak görüldüğünde Yüce Ana, Dünya Ana, Toprak Ana, olarak adlandırılır, Toprak ana evrensel olarak doğurganlığın ve tükenmez yaratıcı gücün, varolmanın aracıdır. Dünya ve gökyüzü – madde ve ruhtur (Kuper, 1995: 98) Dünya durgunluğu ve hareketsizliği, aynı zamanda yaşam ve zenginliklerin korunmasını da sembolize eder. Ona verdiği niğmetlerden dolayı ve daha sonra da ölümle birlikte bağrına bastığı için tapınılmıştır da (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 156)

SSCB devlet armasında bulunan dünya göstergesi fiziksel olarak yeryüzünü sembolize etmekte ve bu yerküre üzerinde yaşayan tüm halkları temsil etmektedir. Farklı dillerde tazılan “Dünya emekçileri, birleşin!” söel göstergesiyle de bu yeryüzü üzerindeki insanlara çağrıda bulunmaktadır. Ayrıca orak ve çekiç işareti dünyanın üzerine yerleştirilerek komünist ideolojinin tüm dünya üzerinde hâkimiyetinin kılınacağına vurgu yapılmaktadır.

Sloganlı Kurdele

Bizans dönemi dini yapılarında çatılar birbirine kurdele ile bağlanmıştır. Bu bir tesadüf eseri değildir, özellikle bir sanat yapıtı olarak değerlendirmemiz gerekmektedir. Çünkü kurdele İsa'nın da Aziz Petrusla (Saint Pierre) yaptığı bir konuşmada ifade ettiği gibi azimli bir bağlılığın sembolü olarak da benimsenmiş bulunmaktadır. Kurdele ayrıca zafer başarı ve ölümsüzlüğü simgelese de tam tersi anlamlarda da kullanılmıştır (Ersoy, 2007: 337).

Kurdeler armaların genellikle altında veya bazen de üst kısmında bulunurlar. Çok nadir bir şekilde armanın resmedildiği kalkanın üzerindedir. Genellikle bir aileye kişiye veya devlete

ait olan armanın üzerindeki kurdelelerin rengi beyaz, gümüş rengi veya kalkanla aynı renktedir. Genellikle tek renk kullanılır, fakat farklı renklerin bir araya gelmesiyle de oluşturulabilir. Devlet armalarında genellikle kullanılan renk o ulusla özdeşleşmiş olan renktir veya bayraklarında bulunan renklerden biri olabilir. Bazen bayrakta bulunan renklerin tamamı da armada kullanılan kurdelede kullanılabilir, bazen de sadece beyaz kullanılır (Andreyev ve Kuklev, 1999).

Sovyetler Birliği arması üzerinde bulunan kurdele de Rus halkının ve aynı zamanda sosyalist devrimin rengi olan kırmızıdır. Aynı zamanda SSCB devlet bayrağı da kırmızı renktedir. Kurdele armanın her iki kenarında bulunan buğday başaklarını sarmakta ve kurdele üzerinde SSCB’yi oluşturan 15 cumhuriyetin dilinde “Dünya emekçileri, birleşin!” sloganı yer almaktadır. Böylelikle kurdele ile bu 15 cumhuriyet birbirine bağlanmaktadır.

Sovyetler Birliği devlet armasındaki tüm unsurları bir araya getirerek incelediğimizde, bu arma işçi ve köylülerin birliğini, dünya üzerindeki eşitlik yanlısı tüm devletlerin tek bir devlet altında kendi istekleriyle birleşmesini, tüm milletlerin tam eşitliğini sembolize etmekte, aynı zamanda Sovyetler Birliği halklarının dünyanın tüm emekçileriyle dayanışma fikrini dile getirmektedir. Dünya üzerindeki kıtalar kahverengi olarak resmedilmiş, sloganlar ise kırmızı kurdelelerin üzerine altın rengi harflerle yazılmıştır. Buğday başakları ülkenin dirlik ve refahını, güneş ise komünist düşüncenin ışığını ve kaygısız bir geleceği tasvir eder. Tüm bu simgelerin üzerindeki orak ve çekiç işaretleri sosyalist devletin temelini teşkil eden ve komünist devrimi gerçekleştiren işçileri ve köylüleri simgelemektedir.

Devlet arması üzerinde bulunan beş köşeli yıldız hakkında günümüze kadar tartışmalar devam etmektedir. Bazılarına göre Latince “ışık taşıyıcı” anlamına gelen Yunan tanrıçası Venüs’ü tasvir ederken, bazıları ise bu beş köşeli yıldızda masonik bir işaret olan pentagramı görür, fakat bu devlet armasını oluşturanların belirttiğine göre ise bu sembol Sovyet halklarının zaferinin, gücünün ve kudretinin sembolüdür.

3.2. Siyasi Partiler

3.2.1. Siyasi Parti Kavramı

Siyasetin bilinen en genel ve en basit tanımı, bir topluluğun ya da bir devletin yönetimidir. Kamuya dair tüm işlerin ve yetkilerin sınıflandırılması, organizasyonu ve yönetimi siyasetin kapsamındadır (Nacar Logie, 2015: 13). Bu yönetim işini yerine getirme işlevini üstlenen organizasyonlar da siyasi partilerdir.

Siyasi partiler toplumun siyasi sisteminin en önemli kurumlarından biridir. Siyasi partiler sayesinde toplum ve devlet arasında dolaylı yollarla bir bağ kurulur. Sivil toplumun en önemli kurumu olan siyasi partiler, iktidarın ele geçirilmesi ve elde tutulmasını sağlar. Partilerin etkisiyle devlet organlarının yapısı, parlamento gruplarının oluşturulması, hükümet kurulabilmesi için farklı süreçlerin yerine getirilmesi, hükümet içerisindeki görevlerin değiştirilmesi gibi bazı değişiklikler gerçekleşir. Siyasi partiler, seçim sisteminin çoğunlukçu ve orantılı olmasını öngörürler. Bu partilerin etkileriyle yasama süreci gerçekleşir, yeni siyasi kurallar ve ideolojiler düzenlenir. Siyasi partiler sistemi toplumun farklı gruplarını parlamentonun etkili bir şekilde çalışması sayesinde bir araya getirir, böylece siyasi partiler parlamenter sistemin vazgeçilmez bir parçası olur. Partiler olmadan da elbette parlamentolar kanunlar çıkarabilir, fakat bunu yürürlüğe sokamazlar. Siyasi partiler politik rejimin temel istikrar unsurlarıdır.

Birçok durumda siyasi parti politik süreçteki kendi özelliklerini ve yönelimlerini, iktidar olabilmek için ve toplumun politik istikrarını belirler. Özellikle parlamento çalışmaları esnasında partiler ülkenin iç ve dış politikalarında etkili olur, hatta toplumun günlük hayatına etki eder. İdeal bir siyasi partinin ayırt edici özelliği siyasi durumu hissetme yeteneği, kendi siyasi ortamında becerili olması, gerçek politik figürler ve liderler yetiştirmesidir. Modern bir siyasi parti bir ideoloji etrafında toplanmış, iktidar olma amacıyla organize olmuş, herhangi bir sosyal veya etnik grubun beklentilerini yerine getirmek amacıyla devletin gücünü elinde tutan ve kullanan insanlar topluluğudur (Semkian, 1994: 332). Bunun için siyasi parti politik sistem içerisinde karar verici olmalıdır, yani, hükümetin politik kararlarında, ekonomik problemlerin çözümünde, sosyal, siyasi ve manevi problemlerinin toplumun beklentileri doğrultusunda etkili bir şekilde çözümlenmesinde etkin bir yere sahip olmalıdır.

Siyasi partilerin faaliyetleri vatandaşların partilere ve parlamenter sisteme olan yaklaşımlarını, toplumun siyasi sisteminin içerisinde parti düşüncesinin yerini, parti ve devlet ilişkisini, partilerin vatandaşların temsili ve çıkarlarının korunması olasılığı hakkındaki fikirlerini belirler.

Toplumun siyasi hayatındaki en önemli etkenlerden biri de partilerin sembolleridir. Hemen hemen tüm siyasi hareketler, partiler ve birlikler kendi aralarında ve sosyal gruplarla olan irtibatları için önemli bir unsur olan sembollerini kullanırlar. Aslında politik sembollerin partilerin ideolojileriyle ve bunların sosyo-politik süreç içerisindeki programlarının içerikleriyle sıkı bir bağlantısı vardır (Timoşevskiy, 2002:43).

Politik sembolizm, siyaset dünyasını idealleştiren ya da yansıtan imgelerden oluşan sembollerin bir araya gelmesidir. Bunlar kendi üzerinde belirli ideolojileri toplayan özel işaretler, tasvirler, imgelerdir (Mostyayev).

Sosyo-politik süreç içerisinde siyasi parti sembollerinin rolü üzerine Rus bilim adamı K. S. Gacıyev önemli çalışmalar yapmıştır. En geniş anlamıyla sembol sözcüğü imge demektir. Sembol imgeyle bağlı olan, fakat aynı olmayan belli bir anlam içerir. Sembolün yapısında nesnel imge ve düşünce ayrılmaz iki parçayı oluşturur. Sembol çok katmanlı ve çok anlamlı olarak tasvir edilir ve onu algılayacak kişiden akıllıca kavramasını bekler. Tüm milletler ve sosyal gruplar kendilerine özgü bir sembol yaratırlar ve ona saygı duyarlar. Her millet için oldukça önemli bir yere sahip olan bayrak, flama, devlet armaları büyük ve uzun kültürel geleneklerin ürünüdür. Siyasi sembollerin bir kısmı toplumun tamamı veya bir bölümü tarafından yaşamın içerisinde kendiliğinden oluşturulmuş, bazıları ise siyasi elitler tarafından amaca uygun bir şekilde tasarlanmış ve hayata geçirilmiştir. Zamanla milli devletlerin kurulmasıyla birlikte siyasi liderler kendi politik çizgilerini belirtmek amacıyla semboller oluşturmuş ve kullanmışlardır. Siyasi semboller siyasi kültürün unsurlarını birbirine bağlayan bir türdür. K.S. Gacıyev'in de belirttiğine göre "*toplumun davranışlarına, insanları belli bir sosyal ilişkiye yönlendiren toplumda egemen olan semboller sisteminin etkisi, hükümetin faaliyetlerinin, siyasi partinin ve siyasetçilerin davranışlarının etkisinden çok daha fazladır*" (Gacıyev 1997: 521).

V. Popov'a göre "*her politik sembolün anlamı kendine özgü bir değerlendirme, program, ilişkiler ve davranışları belirleyen talimatlar, katılımcıları tarafından biriktirilmiş sembolik eylemlerden oluşur*", ayrıca "*egemenlik sembolleri bir yönetim*

aracı ve insanların düşüncelerinin sıra dışı tabakalarına onun egemenliğini kabule zorlayan siyasi güdümlerde bulunmak amacıyla kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle, geleneksel egemenlik sembol şeklinde ortaya çıkmaktadır ve vazgeçilmezdirler” (Misyurov, 1999: 53).

Sonuç olarak insanların düşüncelerindeki siyasi partilerin kişiliklerinin belirlenmesinde politik semboller belli duygu ve ideolojilerle yüklü olduklarından aktif bir şekilde güdümlenme aracı olarak kullanılırlar. Siyasi iletişim esnasında semboller hem bir uygulama aracı hem de özel kodlar içeren bir şekilde davranırlar.

Sembolizm insanların kendini ve arzularını beyan etmek için önemli bir araç olmuştur. Siyasi ilişkilerde semboller en önemli rolü oynarlar, çünkü içerisinde sıradan bir kelimeye göre çok fazla bilgi barındırırlar, günümüzün edinimlerinden geçmiştense gelen güçle desteklenirler. D. Kettser politikanın sembollerde ifade edildiğini ve gücünün politikada direk kullanımının çok az olduğunu yazmaktadır. Bundan dolayı S. Pşizova'nın düşüncesine göre “ *Siyasi bir süreçte başarıya ulaşmak için sembolizmin bir aktör gibi bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde sembollerini nasıl güdümlenme unsuru olarak kullanıldığını anlamak ve bu sembolik boyutun politik iktidarın maddi temeli ile nasıl ilişkilendiğini bilmek gerekir”* (Pşizova, 2002: 120).

Uzmanlara göre, siyasi nitelikler partinin ideolojik yönelimini yansıtmalı ve kolayca tanınabilmelidir. Moskova Devlet Üniversitesi'nin Moskova hükümeti yönetimi araştırma merkezi müdürü I. Yakovlev'in görüşüne göre “*sembolizm, partinin tuhaf bir yüzüdür, seçmenler oy sandıklarına gittiğinde, kişi bu sembollerden partileri benzersiz bir şekilde tanımlamalı ve dolayısıyla hangi partiye oy vereceğine karar vermelidir”* (Mostyayev)

Prensip olarak siyasi parti işaretleri ne taraftarları ne de muhalifleri için tasarlanmıştır. Muhalifleri elbette özelliklerinden hoşlanmazken, taraftarları ise aksine bu özelliklerden dolayı güzel duygular yaşar. Yakovlev görüşlerine “ *Bu durum güzel logosundan dolayı oyunu herhangi bir partiye verecek tarafsız seçmenin kararına uzanmaktadır. Sıklıkla partizan olmayan seçmen sandık başına vardığında tüm dış etkenlerin haricinde bir karar vermek zorundadır. Bu bağlamda parti sembollerini çok önemli olabilir”* diyerek devam etmektedir.

Başarılı bir şekilde seçilmiş olan politik sembollere örnek olarak Hitlerin gamalı haçını gösterebiliriz. Faşizm sembolünü üç renkli Alman imparatorluk bayrağından sadece

hareketinin toplumsal özünü ifade eden kırmızı rengi alarak tasarlamıştır. Daha sonra ulusal ideolojiyi temsil eden beyaz halka ve gamalı haç ilave edilmiştir.

Araştırmacılar günümüzde gamalı hacın oldukça kullanışlı bir grafik tasarım olduğunu düşünmektedir, çünkü rahatlıkla tozlu bir arabanın veya bir camın üzerine çizilebilir. Gamalı haç, yani svastika gerçekten de çok eskilerden günümüze gelen ve sonsuzluğu ifade eden çok ustaca düşünülmüş bir semboldür.

Sonuç olarak partilerin armaları herkesin aklında rahatlıkla kalabileceği ve resim yeteneğine sahip olmaksızın yapabilecekleri sıradan bir şekil olmalıdır. Birçok partinin hantal amblemleri sadece etkileyici olmamakla kalmayıp, aynı zamanda hatırlanamamaktadırlar da. Bu durumda neden bir parti sembolünün gerektiği konusu tekrar düşünülmelidir. Sembol sıradan, akılda kalıcı ve etkileyici olmalıdır.

Parti sembolleri çok özelliklidir. Kendi düşüncesini tamamen ortaya çıkarmak amacıyla bir dizi işlevi yerine getirir. Parti sembollerini: harekete geçirme işlevi, bilgi ve iletişim sağlaması; siyasi sosyalleşme işlevi, kimlik, belirleyici, telafi edici, bütünleştirici ve güdüleyici özelliklerine göre sınıflandırabiliriz (Timoşevskiy: 305).

Harekete geçirme işlevi, belirlenen hedefe ulaşabilmek için, kendi bayrağı altında daha fazla taraftar toplayabilmek için, parti doktrinini, tüzüğünü sağlamak, görsel – nesnel ve duygusal farklılıkları ortaya çıkarmak için toplumun birliğinden ve toplumsal kaynaklardan sorumludur. Parti sembolleri insanları tek bir sosyo-politik yapının içerisinde bir araya getirir ve onlara bu parti içerisindeki faaliyetlerinde başarılı olmaları için manevi bir güç ve inanç verir. Semboller partinin ileride gerçekleştireceği faaliyetlerinin temelini oluşturur. Semboller asıl anlamlarına siyasi eylemler, seçim öncesi kampanyaları, referandumlar esnasında kavuşur. Politik mücadelenin en aktif unsurları olan semboller seçmenle etkileşim ve iletişim aracı olurlar (Gorolev, 1991: 94).

Parti amblemleri şahıslarla iktidar arasındaki *iletişimi sağlayan işaretlerdir*. Sembollerin iletişim işlevi propaganda teorilerine yansır. Bu teorinin destekçilerinden Amerikalı politolog M. Li propaganda terimiyle kelimeler, semboller, olaylar ve şahıslar tarafından destek olmak için yapılan faaliyetler veya herhangi bir ilgi, sorun, proje, kurum veya şahsiyeti toplumun gözünde ve düşüncelerinde çürüten bir faaliyet olduğunu anlamaktadır.

Burada psikolojik olarak çok önemli bir rol oynayan duygusal işlevden bahsetmemiz doğru olacaktır. Sosyal işlevselliği sürecinde duygusal değerleri kapsayan semboller her şeyden daha büyük değere sahiptir. Sembollerin siyasi propagandalar esnasında kullanılması hedef kitlenin duygusal etkisiyle işlevini son derece artırmaktadır. Politik döngülerin farklı süreçlerinde sembollerin farklı işlevleri ve sembolik faaliyetlerin yoğunluğu daha etkin duruma gelmekte, bununla birlikte yönetsel yapı, siyasi partiler ve sosyal hareketler, şahıslar ve organizasyonlarla ilgili sembol üretme faaliyetleri de artmaktadır. Semboller iletişim fonksiyonunu yerine getirebilmeleri büyük çoğunluğun anlayabileceği şekilde olmalıdır. “*Semboller kendiyle eşit büyüklükte olan birçok bilgi birimine göre daha fazla bilgi içerir ve bu nedenle ekonomiktir*” (Tsuladze, 2000: 65).

Siyasi parti sembolleri toplumdaki bireylerin *siyasi sosyalleşmesi* işlevini görür. Bireyin siyasi iletişim nesnesi olmasının sürecini, belli temsillerin, yönelimlerin ve tutumların bir insanın düşüncesinde oluşmasında, sembollerin algılanması etkili olmaktadır. Parti sembolleri siyasi partinin temel değerlerini ve politik öğretinin hedeflerini yansıtır.

Politik sembollerin *inandırıcılık işlevi* açık bir şekilde gözlemlenmektedir. Mesela, politik semboller yardımıyla gerçekleşen siyasi değişimler belirlenir ve onaylanır, yani, iktidarın ele geçirilmesi belirtilen devletin veya milletin hâkimiyet sembolü gibi inandırıcı gereçlerin kabulüyle, ya da bunların tamamen reddedilmesi ve başka birinin kabulüyle olabilir.

Siyasi sembollerin *telafti etme işlevinin* ortaya çıkması, sembollerin değişiminde bazen gerçekte olanın yerine koymak suretiyle veya gerçekçi reformlarla olur, özellikle ikincisinin önünde ciddi sosyal ve psikolojik engeller vardır. Bazen iktidarlar kendi pozisyonlarını güçlendirmek için acil sosyal ve politik değişimler yaparlar.

Politik *kimlik işlevinde* siyasi parti sembolü belirtilen politik gücün ideolojik yükünü taşımaktadır. Amacı siyasi ideolojilere ve toplumun tüm politik yaşantılarına içerik sağlamaktır. Sembollerin anlaşılması insanları sıradan bilincin sınırlarının ötesine götürür. Topluma olan ihtiyacını fark etmeye başlar. Eğer bu duygu hissedilmiyorsa, toplum etrafında olan hiçbir şeye ilgisi olmayan ayrı bireylere ayrılır. Bu nedenle parti sembollerinin en önemli vazifelerinden bir tanesi insanları *bir araya getirmesidir*, fakat bu toplumu ayırmadan, siyasi yönelimlere bölmeden gerçekleşmez (Tsuladze, 2000: 65).

Semboller seçim kampanyalarında son derece yoğun bir şekilde kullanılmaktadır, böylece insanların bilinçlerine olduğu kadar, bilinçaltlarına da aynı etkiyi gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu etki ile insanların içerisinde belirli düşünsel ve duygusal bir birlik ortaya çıkar. Bu duygusal birliktelik zamanla seçimde güçlü bir inancın ve değer yargısının oluşumunu sağlayabilir. Sıklıkla sembollerle ve bilgiyle yapılan güdümlenmeler toplumda olumsuz yönlendirmelere de sebep olabilmektedir. “*Vatandaşların zihinlerine istenilen inanç ve tutumların girmesiyle, güdüleyici bireyin sosyal deneyimlerine bakılmaksızın tavrını değiştirebilme fırsatı yakalanır*” (Gorolev, 1991:102). Bu duruma örnek olarak Rus ve Ukrayna halklarının son politik gelişmeler ve güdümlenmeler etkisiyle bir birlerinden nefret eder duruma gelmesini gösterebiliriz.

Parti sembollerinin en önemli özelliklerinden biri de *adaptasyondur*. Bireyin içerisinde bulunduğu siyasi çevrede kişisel ve egemenlik haklarını kullanabilmesi için uyum sağlama ihtiyacını ifade eder.

Semboller politik sistem içerisinde dengeleme işlevini ideolojinin sembolik boyutunda ve siyasi ilişkileri dâhilinde bütünleştirir ve artırır.

Bütünleştirici işlev belirli siyasi grubun, topluluğun bir sembol etrafında birleştirilmesini içerir. Çeşitli siyasi güçlere politik sistem içerisinde bütünlüğünü koruyarak yer alma imkânı sağlar.

Sonuç olarak semboller politik sistemde güçlü bir güdüleme ve harekete geçirme etkenleridir. Sembollerin içeriği onun işlevlerinin tamamını içerir bir prizma şekilde olmalıdır. Dünya genelinde politik semboller üzerine yapılan araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bunun nedeni de toplumların, ülkelerin yaşamlarındaki geçiş dönemlerine, sosyo-politik sistemin istikrarsızlığına dayanan sembollerin harekete geçmesiyle bağlantılıdır.

3.2.2. Rusya Federasyonunda Bulunan Siyasi Partiler

SSCB devletinin 1991 yılında resmen ortadan kalkmasıyla komünist bir ideoloji doğrultusunda tek parti iktidarıyla yönetilen Rusya, demokratik yönde adımlar atarak çok partili bir rejim inşa etmeyi başarmıştır. Sovyetler Birliği sonrası Rusya'nın halk tarafından

seçilen ilk devlet başkanı Boris Yeltsin olmuştur. 2018 yılındaki son seçimlerde Birleşik Rusya Partisinin (Единая Россия) adayı olarak seçilen Vladimir Putin'in halen devlet başkanı olduğu ülkede Başbakan Aleksey Medvedev hükümetin başkanıdır.

Rusya Federasyonu idari yapısı yarı başkanlık şeklindedir. Başkan devletin başkanı, Başbakan ise hükümetin başkanıdır. Yasama yetkisi her dört yılda bir seçilen 450 üyeden oluşan Duma Meclisi ile Rusya Federasyonuna dâhil 89 idari birimden ikişer kişi olmak üzere toplam 178 üyeli Federal Meclisten oluşur. Yürütme yetkisi, Başbakana ve hükümete aittir. Hükümeti Başkanın, Devlet Meclisi Duma'nın onayıyla atadığı Başbakan ve Federal Bakanlar oluşturur. Bütün bakanları atama yetkisi Başkandadır, fakat bu konuda Başbakandan tavsiye alır. Yargı yetkisi de Anayasa Mahkemesi, Yüksek Mahkeme (Türkiye'deki Yargıtay), Tahkim Mahkemesi (Türkiye'deki Danıştay) ve ilk derece federal mahkemelerinden oluşur.

6. dönem Rusya Federasyonu Milli Meclisi Duma'da halen 4 parti grup oluşturabilecek sayıda üyeye sahiptir.

- Birleşik Rusya (Единая Россия)
- Rusya Federasyonu Komünist Partisi (Коммунистическая Партия Российской Федерации)
- Rusya Liberal Demokrat Partisi (Либерально-Демократическая Партия Россия)
- Adil Rusya Siyasi Partisi (Политическая Партия Справедливая Россия)

Bu partilerle birlikte Rusya Federasyonunun İçişleri Bakanlığı tarafından 19 Haziran 2018 tarihli güncellemesine göre 66 parti kayıtlıdır (Ek-1) (Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı).

Yaptığımız çalışmalar sonucunda Rusya Federasyonunda kayıtlı olan 66 siyasi partinin amblemlerini içeriklerindeki kullandıkları göstergelerine göre altı temel gruba ayırarak inceledik:

- Hayvan göstergesi kullanan siyasi partiler amblemleri;
- Bitki göstergesi kullanan siyasi parti amblemleri;
- Artifakt göstergeler kullanan siyasi parti amblemleri;
- İnsan ve vücut organı göstergeleri kullanan siyasi parti amblemleri;

- Sözel göstergelerin bulunduğu siyasi parti amblemleri;
- Logotip parti amblemleri.

Bazı siyasi parti amblemlerinde birden fazla gösterge kullanılmıştır, bu nedenle çalışmamızda aynı amblem farklı gruplar altında incelenmiştir.

3.2.3. Siyasi Parti İşaretlerinin İncelenmesi

3.2.3.1. Hayvan göstergesi kullanan siyasi parti amblemleri

Rusya Federasyonunda kayıtlı bulunan yedi siyasi parti amblemlerinde altı farklı hayvan figürü kullanmışlardır. Bu partilerin seçmiş oldukları hayvanlar: ayı, at, kartal, boğa ve kuş figürüdür.

3.2.3.1.1. Ayı

Ayı iyi kalpliliği ve öfkeyi, kahramanca gücü ve sakarlığı, aşırı yemeyi ve nazik duyguları temsil eder. Antik dönemde dişi ayı anaç duyguların sembolüdür.

Ruslarda ayı gücün sembolüdür. Birçok Slav halkında kutsal bir hayvandır. Rus halkını bir taraftan ayların yavaşlığıyla ve nazikliğiyle, diğer taraftan kendilerini savunma becerisiyle kıyaslarlar. Birçok hikâye ve masalın kahramanı olan ayı, aynı zamanda eski Rus şehirlerinin de armalarında yer almıştır (Andreyeva ve Kuklev, 1999: 295).

Ayı Rus kültürünün sembol hayvanlarından bir tanesi olmakla birlikte başka kültürlerde ve ülkelerde de bu sembol sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Kuzey Avrupa’da ayı, aslan gibi ormanın kralıdır. Aynı şekilde armacılıkta da ayı, aslan gibi korkusuzluğu, cesareti ve ihtişamı temsil eder. Ayrıca yürüyen veya iki ayağı üzerinde duran ayı işareti ileri görüşlülüğünde sembolüdür (Levandovskiy, 2008: 122). Berlin (Almanya), Bern (İsviçre), Samogitya (Litvanya) gibi birçok şehrin ambleminde ayı işareti bulunur.

“Birleşik Rusya” (Единая Россия) partisi 1999 yılında Kremlin yönetimi tarafından “Anavatan –Tüm Rusya” (Отечество все Россия) bloğuna alternatif olarak kurulan ve Merkez Seçim Kurulu tarafından “Ауı” (Медведь) partisi olarak kaydedilen “Birlik” (Единство) partisi temelinde ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ayı “Birlik” partisinin amblemi

olarak kabul edilmiştir. Partinin kuruluşunu Acil Durumlar Bakanı S.K. Şoygu üstlenmiş, o dönem başbakan olan V.V. Putin de aktif bir şekilde destek vermiştir. Daha sonra 2003 seçimleri öncesinde “Birlik” ve “Anavatan –Tüm Rusya” (OVR) bloğu tek bir parti “Birleşik Rusya” adı altında birleşmiştir (Mostyayev).

S.F. Lisovskiy ve V.S. Yevstafyev’in “Seçim teknolojileri. Tarih, teori, uygulama” (Избирательные технологии. История, теория, практика) adlı kitabında anlatıldığına göre “Birlik” partisinin kuruluşunda “Ayı” isminin resmi olarak kullanılmasının ilginç hikâyesini anlatmaktadırlar. 1998’den itibaren kitlesel bilinci yönlendiren halk hikâyelerinde en çok görülen kültürel unsurlar (arhetipler) üzerine siyaset bilimi araştırmaları yapılmaya başlanmıştır. Bu nedenle yapılan çalışma taslağında Rus sosyal gruplarının yanı sıra politikacıların da herhangi bir hayvanın imajını kullanması önerilmiştir. Bilindiği gibi birçok Rus halk masallarında ormanlar ve yabani hayvanlar konu edilmektedir. Geleneksel olarak Rus masallarında ormanın kralı ayıdır ve birçok masalda bu imgeyi görürüz. Ayı çok net bir şekilde bu hikâyelerde her zaman iyi kalpli olmayan, fakat adil davranan, bu nedenle herkesin sözünü dinlediği bir yabani hayvan olarak tasvir edilmektedir. Bu değerlendirmeye göre Rus liderleri orman hayvanlarıyla tanımladığımızda “Anavatan –Tüm Rusya” (OVR) bloğu lideri Yu. M. Lujkov kunduz (idare edici, tamirci, ev işlerini güzel yöneten), başkan B.N. Yeltsin ise ayı (çar, kral) ile eşleştirilmiştir (Mostyayev).

Siyaset bilimciler Yu. M. Lujkovdan “kunduz” imgesinden uzaklaşarak “ayı” imgesine yaklaşması tavsiyesinde bulunmuşlardır, çünkü kunduzlar asla ormanın kralı olamazlar, krallar ise hiçbir zaman ev işleriyle uğraşmaz. Bu nedenle güçlü yönetimlere alışkın olan Rus insanı da psikolojik olarak ne kadar evi güzel idare etse de, tamirattan ve ev yönetiminden anlasa da kunduzu kral yapmaz. Dikkat çekici bir şekilde B.N. Yeltsin de kendi imgesi olan ayı ile iri yapısı, ağır davranışları, kısa cümleler kurmasıyla içgüdüsel olarak bir bağ kurulmasını sağlamıştır (Mostyayev).

Lujkovun dikkate almadığı bu çalışmayı daha sonra “Birlik” partisi kullanmış ve “Çar ayı” kavramını “Ayı” siyasi partisinde tüm nitelikleriyle ortaya çıkarmışlardır.

Ayı “Birleşik Rusya” partisin sembolü olarak kullanılmaya halen devam etmektedir. İlk başlarda partinin sembolü sarı ve mor renklerden oluşmaktadır. Fakat bu renkler parti yöneticileri tarafından beğenilip tercih edilmesine rağmen birçok siyaset psikoloğuna göre

ülkeyi ileriye ve aydınlık bir geleceğe taşımayı hedefleyen bir parti için yanlış bir tercih olmuştur, çünkü mor renk psikolojide ölçülü olmayı, ılımlılığı ve pişmanlığı simgelemektedir. Zamanla uzman siyaset psikologlarının etkisiyle ayının rengi kahverengiye dönüşmüş, ülke sarı renk olarak kalmış, arka plandaki mor rengin yerini daha anlaşılır ve uygun olan ülke bayrağı almıştır. 26 Eylül 2006 tarihinde parti armasında değişikliğe gidilerek kahverengi ayının rengi beyaz renkli ayıya dönüştürülmüş, etrafı mavi hatlarla belirlenmiştir. Ayı görselinin üzerine dalgalanan Rus bayrağı, altına ise “Birleşik Rusya” (Единая Россия) yazısı eklenmiştir (Mostyayev).

Politika bilimi profesörü ve eski Rusya Federasyonu kültür bakanı Vlademir Medinskiy partinin sembolüyle ilgili olarak şunları söylemektedir: “*Ayı ormanda yaşayan en pozitif, yabani hayvandır. Hiçbir kusuru olmayan, daima iyi kalpli olan, en güçlü hayvandır. Rus efsane geleneğine göre ormanın büyük karar organı, hâkim pozisyonundadır. Ayrıca Rusya yabancı ülkelerde her zaman ayı ile özdeşleşmiştir*” (Mostyayev). Gerçekten de bilindiği gibi ülkenin sembolü boz ayıdır. Beyaz ayı ise daha çok Grönland’ın simgesidir. Beyaz ayının seçilme sebebi olarak boz ayının negatif algısından uzaklaşarak daha sempatik olma amacının yanında grafik olarak da daha güzel görsel elde etmektir. Burada ayrıca partinin ve bu vesileyle de ülkenin modernleşmesine ve değişimine vurgu yapıldığını düşünmekteyiz.

V.V. Pohlebniğe göre ayı, Almanya ve Rusya’da bölgesel olarak şehir armalarının dışında dünya armacılığında hiç kullanılmamıştır. Bu durum ayının Alman ve Slav toplumlarında önemli kutsal hayvanlardan biri olduğunu göstermektedir. Ayılar yaşadıkları ormanın sahibi olarak kabul edildiğinden, bu toplumlar ayı sembolüyle kendi yaşam alanlarının sahibi olduklarının vurgusunu yapmaktadır.

Tüm bu genel kabul gören iyi özelliklerin dışında ayı olumsuz bir karakter olarak da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. “Ayı kötü öfke, kötülüktür. Kabalık, günahkârlık, şeytani davranışlar anlamına gelmekte, aynı zamanda gücü temsil etmektedir” (Doli, 1996). M.V. Roşal ayının negatif yönlerinden bahsederken “ayı karanlık, zalim, döneke ve kindar güçleri temsil eder” ifadesini kullanmaktadır (Roşal, 2007: 142).

“Birleşik Rusya” partisinin ambleminde klasik armacılıkla uyuşmayan bir durumlar bulunmaktadır. Geleneksel armacılıkta kullanılan hayvan figürleri kesinlikle arka

ayaklarının üzerinde, dik durmuş şekilde tasvir edilmelidirler. Buna örnek olarak Berlin şehrinin ve Karelya'nın armalarını verebiliriz. “Yürüyen aslan” dişi aslan veya leopar sembolü istisna olarak kabul edilir, erkek aslanlar her zaman ön ayakları kalkmış şekilde dururlar. “Birleşik Rusya” partisinin logosunda ayı dört ayağının üzerinde durmaktadır. Geleneksel armacılıkta ayı genellikle iki ayağının üzerinde, kayış tasma veya zincirle bağlı olarak bulunur. Ayı pagan inancını, kayış tasma, zincir ve verilen poz (iki ayak üzerinde durması) Hristiyanlığın paganlığa karşı elde ettiği zaferi simgeler. (Mostyayev). Ayıların tüm vücutlarıyla profilden sağa doğru iki ayak üzerinde durmuş şekilde yapılan çalışmaları, amblem kurallarına göre doğru bir tasvirdir. Rus armacılığında ise ayı dört ayak üzerinde sol tarafa doğru ilerleyen bir şekilde, bu arada eğer boz ayı ima ediliyorsa her zaman siyah renkli olarak karşımıza çıkmaktadır. Armalarda siyah rengin negatif anlamından uzaklaşmak için daha açık renklerde kullanılabilir, Ayı'nın hareket yönü parti hareketinin Rusya'nın başkentinden bölgelere hareket etmesi, yani diğer bölgelerin merkezi Moskova yönetimine tabi olması olarak anlamına gelmektedir.

Genellikle gücü, kuvveti, cesareti sembolize eden ayı şehir ve bölge armalarda ayakta durmuş ve korkutucu şekilde tasvir edilmektedir, günümüzde “Birleşik Rusya” partisinin sembolü olan ayı ise beyaz ayıdır ve yürüme pozisyonundadır. Burada ayı sembolüyle birlikte kültürel bir çağrışım olarak, geçmişe, manevi değerlere vurgu yapılmakla birlikte, sıradan bir ayı yerine beyaz ayı seçilerek yeniliğe, farklılığa ve değişime vurgu yapılmaktadır. Diğer taraftan ayının beyaz olması bu rengin temizlik ve saflığıyla da bağdaştırılabilir. Ayı korkutucu bir şekilde kükrerken değil, ileriye yürürken tasvir edilmiş, böylece halka milli ve manevi değerlerimize sahip çıkarak tüm ülke olarak aydınlık geleceğe yürüyeceğiz mesajı verilmeye çalışılmıştır.

3.2.3.1.2. At

At insanlığın kullandığı en eski işaretlerden biridir, binlerce yıl öncesine ait mağara resimlerin de bile görebiliriz. Bu nedenle insanlar için çok fazla anlam içermektedir.

Dişi at hızın, güzelliğin, aynı zamanda cesaret ve şehvetin de sembolüdür (Andreyev ve Kuklev, 1999: 275). Erkek at ise bunların dışında dayanıklılığı ve askeri zaferleri sembolize eder. Liderlerin askerlerin üzerindeki hâkimiyetini sağlayan savaş ve zaferinin işaretidir.

Beyaz at üzerinde fethedilen şehre girilmesi zaferin sembolü olmasındandır. Rus kültüründe eşsiz bir savaşçı olan George Pobedonosets her zaman beyaz at üzerinde resmedilmiştir.

At güneşin, ateşin ve ışığın da işaretidir. At sembolü ile aydınlık güçler, güneş ışığı, doğanın dört elementinden ateş ve hava kişiselleştirilmektedir. Sert rüzgârlar, şimşekler, azgın dalgalarla ilişkilendirilir. At bereketin, üremenin, doğanın canlılığının işaretidir. Aynı zamanda at, asaletin, cesaretin, dayanıklılığın, zekânın, sağduyunun, ayrıca sezginin sembolüdür. At işareti güzel şeyleri ifade ettiği kadar, negatif anlamları da vardır. Gece ve gündüzün, ölüm ve yaşamın, bilgi ve cehaletin, yardımseverliğin ve egoizmin, mutluluk ve kötü şansın, cesaret ve korkaklığın da sembolüdür (Bayelko ve Gordiyenko, 2007: 34).

Slav kültüründe at üremenin sembolüdür, öbür âlemlere geçerek ölümler diyarına gidip gelebilen mistik bir canlıdır. Bu nedenle eski dönemlerde sahibinin öbür âlemde seyahatinin sorunsuz olması amacıyla cenaze törenlerinde sıklıkla kurban edilmiştir. Ayrıca yeni bir hayata geçişi temsil ettiği için düğünlerde yeni evliler at üzerinde yeni yaşamlarına taşınırlar (Bayelko ve Gordiyenko, 2007: 35).

Armacılıkta genellikle at üzerinde eğer veya koşullarıyla tasvir edilir. Batı Avrupa armacılığında at birkaç farklı hayvanın önemli özelliğinin bir araya gelmiş bir simgesi olarak tasvir edilir, bunlar aslanın cesareti, kartalın keskin görüşü, boğanın gücü, geyiğin hızı ve tilkinin çabukluğudur. İki ayağı üzerinde duran at saldırgan düşüncüyü gösterir. Rus armacılığında Sovyet devrimi öncesinde genellikle üst düzey ailelerin veya çarlık devletinin armalarında sıklıkla görülen bu işaret, Sovyet döneminde kullanılmamıştır (Levandovskiy, 2008: 43).

“Rusya Sosyalist Partisi”nin (Российская Социалистическая Партия) ambleminde yer alan dünya üzerinde şaha kalkmış bir şekilde tasvir edilmiş olan at işareti halka sosyalist sistemin dünya üzerindeki engellenemez gücünün mesajı verilmek istenmektedir. Şaha kalkan at kontrolü zordur ve onun gücünün önüne geçilemez. Partinin düşüncelerinin kesin ve saldırgan olduğunu göstermektedir.

Rus Kültüründe ayrıca “troyka” olarak adlandırılan ve üç atın çektiği Rusya kışının sembolü alan atlı arabalar da oldukça önemli bir kültürel göstergedir.

Efsanevi Rus troykaları ilk olarak 17. Yüzyılın sonlarında çarlık postalarını hızlı bir şekilde iletmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Troykanın farklılığı her üç atında farklı bir şekilde koşmasından kaynaklanır. Merkez at saldırırcasına ileri doğru koşarken, yandaki hafif atlar dörtnala çekicilik görevi üstlenerek yanlara bakarak koşarlar. Çekici atlara hafif atlar denmesinin sebebi merkez atı sanki taşımalarından dolayıdır. Sonuç olarak tüm atlar daha hızlı koşmalarına rağmen daha geç yorulurlar (Ruxpert). Troykalar 60 km hıza kadar ulaşabildiklerinden dolayı tren ve otomobilin icadından önce yeryüzündeki en hızlı kara ulaşım araçlarıdır. 18. Yüzyılda Troykalar sadece postacılıkta değil artık hayatın her alanında kullanılmaya başlamıştır. Böylece troykalar yüzyıllardır Rusya'nın sembolü olmuş ve birçok şiirlere, romanlara, resimlere konu olmuştur.

Troykaların Rus kültüründeki yeri ve anlamını 1842 yılında yazdığı “Ölü canlar” adlı eserinde Nikolay Gogol şöyle dile getirmektedir:

... Hey, troyka! Kuş misali uçan, seni kim buldu? Bil ki, sen sadece ciddi, ateşli insanların topraklarında doğmuş olmalısın, uçsuz bucaksız ovalarda gün ortasında savrul ve gözlerin buğulanıncaya kadar yol almaya devam et.

Rusya, sen de böyle troyka gibi nereye hızla gidiyorsun?

Rusya, sen nereye gidiyorsun? Cevap ver. Cevap vermiyor. Harika bir zil sesi duyuluyor, gök gürültüsü ve gökyüzü rüzgârla param parça oluyor, yeryüzündeki olan olmayan her şeyin yanında rüzgâr gibi geçerken, tüm halklar ve devletler şaşkınlıkla kenara çekiliyor. (Gogol, Ölü canlar)

Rusya Kadınları için Halk Partisinin (Народная Партия «За Женщин России») ambleminde üçlü at işareti kullanılarak Gogol'un kuş misali uçan troykasına çağrışımında bulunulmuştur. Troyka hızıyla ve gücüyle halkın yolunu açmakta ve ilerlemesini sağlamaktadır. Hızın, cesaretin, güzelliğin ve şehvetin sembolü olan atların, Rusya Kadınları için Halk Partisinin ambleminde troyka olarak kullanılması da Rus kadınlarının troyka vasıtasıyla gücüne ve durdurulamaz olmasına çağrışımında bulunulmaktadır. Her üç atın renginin Rus bayrağının renklerinden oluşması, partinin vatansever değerlere sahip çıkarak ilerleme hedefinin olduğunu gösterir.

3.2.3.1.3. Kuş

Tüm kanatlı varlıkların sembolik bir anlamı vardır. Eski çağlardan beri yaygın bir şekilde insan ruhunu ve canını temsil eden kuş, Hristiyan inancında da bu anlamını korumaya devam etmiştir (Andreyev ve Kuklev, 1999: 389). Carl Gustav Jung’a göre kuşlar her zaman iyi kalplidir, çünkü doğanın dört elementinden biri olan hava vasıtasıyla tanrıların dünyasının habercisi olarak kabul edilir (Heraldic). Birçok dini geleneklere göre kuş gökyüzü ve yeryüzü arasındaki bağı kurar (Andreyev ve Kuklev, 1999: 389).

Kuşların renkleri onlara ikincil bir anlam yükler. Örneğin mavi renkli kuş gerçekleşmesi zor idealleri temsil eder. Bizim incelediğimiz partilerin beş tanesinde kuş sembolü kullanılmıştır. Bu amblemlerim üç tanesinin de kuş sembolü Rusya Federasyonu bayrağının rengindedir, buradan halka verilen mesajın kendi partilerinin “Rusya’nın ruhu” olduğu rahatlıkla anlaşılmaktadır. Altın sarısı kanatlarını açarak uçan kuş sembolünü kullanan Rusya Sosyalist partisi de yine Rus halkına özgü olan bir renk kullanarak aynı düşünceyi yansıtmaktadır.

İncelediğimiz partilerin tüzüklerinde kuş sembolünü kullanan beş partiden “Rusya Liberal Demokrat” parti (Либерально-Демократическая Партия Россия) şahin, “Rusya Emekliler Partisi” (Партия Пенсионеров России) güvercin, “Rusya Sosyalist Partisi” (Российская Социалистическая Партия) ve “Kadın Diyalogu” (Женский Диалог) Partisi sadece “kuş” olarak belirtilmiştir, “Özgür Vatandaş Partisi” (Партия Свободных Граждан) ise tüzüğünde belirtilmese de amblemlerinde kuş sembolü kullanılmaktadır.

3.2.3.1.4. Şahin

Rus kültüründe şahin sembolü güzellik, cesaret, gurur vs. temsil eder. Rus folklöründe şahin korkusuz ve cesurdur, hiç beklenmedik cesaret gösterisinde bulunabilir. Rusların düşüncesinde her zaman olumlu etkisi vardır. Cesur, kararlı erkekleri Ruslar şahin olarak adlandırır. Rus halk hikâyesi “Finist-güzel şahin” (Финист –ясный сокол) ve A.M. Gorki’nin “Şahin şarkısı” (Песня о соколе) adlı eserlerde bu tür tasvirler bulunmaktadır (Solodovnikova, 2008: 65).

Sovyet politik söyleminde şahin “yüksekliği, şiiirselliği” işaret eder ve vatanın cesur koruyucularını ve savaş pilotlarını “kıızıl şahinler” (красные соколы) belirtir. Eski Mısırda şahin hâkimiyetin simgesidir, öyle ki “onun bakışları tıpkı bir Firavunun yüzü gibi düşmanlarını felç eder” (Solodovnikova, 2008: 66).

Şahin göstergesi günümüz Rus politik söyleminde de aktif bir şekilde yer edinmiştir, öyle ki “Rusya Liberal Demokrat partisinin” ambleminde kullanılmakta ve V.V. Jirinovski’nin taraftarlarına “Jirinovski’nin şahinleri” ifadesi kullanılarak partinin genç taraftarları kastedilmektedir (Solodovnikova, 2008: 66). Bilindiği gibi partinin ve parti lideri V.V. Jirinovski’nin siyasi çizgisi de agresif ve saldırgan bir tutum çizmekte ve düşünce parti arması ile halka yansıtılmaktadır.

LDPR ambleminde mavi zeminli kalkanın etrafı altın sarısı ile çerçevelemiştir. Kalkanın üzerinde Rusya haritası ve ondan doğan güneş vardır. Hepsinin üzerinde kanatlarını açmış şahin. Amblemin alt kısmında LDPR’nin ideolojisinin temelini oluşturan “Özgürlük” (Свобода), “Vatanseverlik” (Патриотизм), “Kanun” (Закон) yazısı yer almaktadır. Tüm bunlar partinin ne kadar keskin çizgilere sahip olduğunu sözel işaretlerle destekleyerek gözler önüne sermektedir. Bildiğimiz gibi kalkan savunma koruma anlamına gelir, ülke haritası da vatanın bütünlüğünü dile getirir. Tüm bunları birleştirdiğimizde bu partiyi destekleyen taraftarların vatanın korunması ve ülkenin bütünlüğü için şahin gibi hazır olduklarının ifade eder.

3.2.3.1.5. Güvercin

Güvercin aşkın, barışın, temiz kalpliliğin, ruhun, hayatın, ışığın, anlayışın ve iyiliğin sembolüdür. Tanrılar âlemi ile insanlar arasındaki elçidir. Uzun süre güvercinler tanrıların habercileri olarak kabul edilmişler, tanrısal faaliyetleri ve onun iradesini sembolize etmişlerdir (Andreyev ve Kuklev, 1999: 116).

Manevi temizliğin sembolüdür. Hristiyanlıkta Kutsal Ruhu temsil eder. Hz. İsanın vaftizi esnasında gökyüzünden inerek onun başının üzerine konduğu ve böylece vaftizi gerçekleştiren İoann Kristitel’in Hz. İsa’nın Tanrının elçisi olduğunu anladığı rivayet edilir. Güvercin ruhun, maneviyatın, ilhamın, dindarlığın ve fedakârlığın sembolüdür (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 18). Birçok kültür ve inanışta bu nedenle kutsal sayılmıştır. Yavrularına

bağlılığından dolayı anaç duyguları temsil eder. Paganlar güvercini kutsal tanrıça, Ulu Anne (Великая Матерям) olarak kabul ederler, ayrıca güvercin kadının güzelliğini, kadınsılığını ve anneliği temsil eder (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 19).

Güvercin “Rusya Emekliler Partisinin” (Партия Пенсионеров России) armasında Rusya Federasyonu bayrağının renklerinde kullanılmıştır. İyiliğin ve temiz kalpliliğin sembolü olan güvercin işaretinin parti logosunda kullanılması hitap ettiği kitle olan emeklilere Rusya’nın iyi kalpli yönünü, temiz ruhunu temsil ettiklerinin mesajını vermektedir.

3.2.3.1.6. Boğa

Birçok kadim kültürde boğa büyük gücün sembolüdür. Eski çağlardan kalan mağara resimlerinde sıklıkla at, bizon gibi hayvanlarla birlikte en çok karşılaşılan sembollerdendir. Aslında insanda iki farklı düşünceyi ortaya çıkarsa da, ilkel boğanın hayatın gücünü ve erkek egemenliğini temsil ettiği düşünülmektedir. Onun gücü ve saldırganlığı bir taraftan insanın hoşuna gitse de, diğer taraftan ona korku vermektedir (Biderman, 1996: 30).

Bu sembol iki yönlü bir semboldür. Genellikle boğa eril prensiplerle, güneşin hayat verme gücüyle, tanrılara adanmışlıkla, aynı zamanda doğurkenlikle, erkeklerin üretici gücüyle ve kraliyet kökleri ile bağdaştırılır. Diğer yönüyle yeryüzünü, kadınların doğal gücünü sembolize eder. Hristiyan inancına göre ise boğa acımasız güç ile özdeşleştirilmiştir (Kuper, 1995: 28).

Boğalar cinsel gücü temsil eder. Baharın sembolü olarak da kabul edilen boğa tarımsal yılın başlangıcını simgelemektedir. Aynı zamanda boğa hâkimiyet sembolü olarak da kullanılır. Birçok ülkede boynuzlarını dünyaya dayayarak deprem oluşturma yeteneği atfedilir. Hristiyan sembolizminde Aziz Luke’nin bir niteliğidir. Boğa ayrıca zenginliğin sembolüdür. İlk Yunan paralarında boğa figürünün bulunması tesadüf değildir (Telitsin, 2005: 64).

Halkın özgürlüğü partisi -PARNAS (Партия Народной Свободы (ПАРНАС))⁵ armasında beyaz zemin üzerine vişne rengi olarak boğa tasvirini stilize ederek kullanmış, yanına iki

⁵ PARNAS (ПАРНАС)- Halkın özgürlüğü partisi’nin kısaltmasıdır. Ayrıca yunan mitolojisinde Poseydon’un oğlunun adıdır. Parti yönetiminin partinin isminin kısaltmasını aktif olarak kullanarak sesdeş kelimenin ikinci anlamından da faydalanmaktadır.

sıra halinde üste partinin tam adını, alt sıraya ise kısaltması olan “PARNAS” ifadesini daha büyük harflerle yazmıştır. Bu armada boğa gücü kuvveti ve iktidarı temsil etmektedir.

3.2.3.2. Bitki göstergesi kullanan siyasi parti amblemleri

Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığında kayıtlı bulunan on partinin ambleminde altı çeşit bitki figürü bulunmaktadır. Bu bitkiler buğday başağı, hayat ağacı, iğne yapraklı ağaçlar, sedir ağacı, ay çiçeği ve güldür.

3.2.3.2.1. Buğday başağı⁶

SSCB devlet armasında kullanılan buğday motifi Rusya Federasyonunda bulunan üç siyasi partinin logosunda da yer edinmiştir.

Parti logosunda deste şeklinde buğday başağı kullanan iki parti bulunmaktadır. Bunlardan ilki “Tarım Rusya’sının eniden yapılanması” (Возрождение аграрной России), diğeri ise “Rusya tarım partisi” (Аграрная партия России) dir. Tarım Rusya’sının yeniden yapılanması partisinin armasında yedi başaktan oluşan buğday destesinin sapları kırmızı ve yeşil kurdele ile bağlanarak kurdelenin üzerine orak çekiç sembolü yerleştirilmiştir. Bereketin ve üretimin sembolü olan buğday ile orak çekici bir araya getirdiğimizde partinin tarım işçisi ve köylülerin yanında olduğunu ve sosyalist bir düşünceye sahip olduğunu rahatlıkla görebiliriz. Rusya Tarım Partisi nin ambleminde ise buğday sapları Rusya bayrağının renkleri olan beyaz kırmızı ve mavi renkli kurdele ile sarılmaktadır, bu da partinin günümüz Rusyasını ve Rus köylüsünü temsil eden bir parti olduğunu bize göstermektedir. Buğday başağı motifini kullanan diğeri bir parti ise “Köylerin yeniden yapılanması” (Партия Возрождения Села) Partisi’dir. Bu partinin logosunda buğday destesi bir el tarafından tutulmaktadır. Sembolün alt kısmında kırmızı bir kurdele ve buğday başaklarını tutan elin arkasında sarı bir güneş ve kırmızı ışık huzmeleri bulunur. Bu sembol bize partinin hedef kitlesini köylü ve tarım işçileri olduğunu göstermekte ve eliyle havaya kaldırılarak tutulan buğday başakları emeğin yüceltilmesini ve köylünün gücünü temsil etmektedir. Güneş ise köylüler için aydınlık bir geleceği simgeler.

⁶ bk. Buğday başağı. s. 58

Tüm bu üç partinin sembollerinde ortak olarak kullanılan buğday başağı ile ülkenin bereketli topraklarına vurgu yapılmış, aynı zamanda köylü emekçilerin hakları ve gücüne çağrışımında bulunulmuştur. Üç partinin isimlerinden ve tüzüklerinden de köylü ve toprak işçilerini hedef kitle olarak seçtikleri ve bu bağlamda buğday başağını köylüyü temsil eden gösterge olarak belirledikleri görülmektedir.

3.2.3.2.2. Hayat ağacı

İnsanlık var olduğundan beri birçok canlıyı kutsal saymış, onlara farklı anlamlar yüklemiş ve dillerinde, sanatlarında ve hayatlarının her aşamasında yer edindirmişlerdir. Ağaç motifi de ilkçağlardan beri toplumların kutsal olarak kabul ettikleri motiflerin başında gelmektedir. Her toplum kendi kültürlerinde yer alan ağaçlarla ilgili mitler oluşturmuş, kültürlerinin bir parçası haline getirmiştir. Birçok kültürde ağaç doğurganlığın, ölümsüzlüğün, şansın, bereketin, sağlığın, hastalıktan kurtulmanın sembolüdür. Ağaç yenilenecek üreyen soyun devamıyla ilişkilendirilir. Ağaç aynı zamanda tüm canlıları besleyen ve koruyan “Büyük Ana Tanrıça” olarak kadınlıkla bağdaştırılmıştır (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 88). Ağaçlar kökleriyle aldıkları besini bir ananın çocuğunu beslemesi gibi yukarıya dallarına ileterek besler.

Ağaçların evrenin şu üç katıyla sürekli bağlantı içerisinde olduğu düşünülmüştür:

- Kökleriyle, güç aldığı yer altı dünyasıyla;
- Gövdesi ve alt dallarıyla yeryüzüyle;
- Üst dallarıyla da ışığın geldiği yöne yükselerek gökle (Ersoy, 2007: 374).

Üst paleolitik dönem sembolizminde hayat ağacı imgesi sürekli kadın ögeyle özdeşleştirilirken onu takip eden binyıllarda da ağaç-kadın paralelliği aralıksız sürmüştür. Daha M.Ö. 25.000’lerde İsturitz’te bitki dalı simgesi kadının üzerinde gösterildiği gibi, M.Ö. 6000’lerde de Çatalhöyük tanrıçasının göbeğinden bir bitki dalı çıkar şekilde temsil edilmiştir (Ateş, 2001: 139). Sümerlilerden Altaylara, Hint, İran, Yunan kültürüne, Akdeniz’den Asya’ya kadar birçok kültürde ağaç ve doğurganlık ilişkisi binlerce yıldır devam edegelmiştir. Çocuğu olmayan kadınlar bölgelerinde kutsal kabul edilen ağaçların altında yatar, etrafında dans eder veya kumaş parçaları bağlayarak çocuklarının olmasını isterler. Tanrı ile iletişim ağaç yoluyla kurulur. Dini sembolizmde tanrı yeryüzünde ağaçta

vücut bulur. Farklı bölge ve toplumların mitolojilerde çoğunlukla yer alan ağaçlar zeytin, akasya, meşe, defne, çam, selvi, sedir, kavak, palmiye, hurma, badem, çalıdır (Ersoy, 2007: 374).

Farklı kültürlerde değişik ağaçların seçilmiş olmasına rağmen genel olarak yüklenen anlam ortak değerler içermektedir. Ağaç sembolünün gerek dinler tarihinde, gerek mitolojide, gerekse folklor ve sanatta bu denli yoğun kullanılmasının sebebi olarak, ağacın görünüşü ve yapısından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Yaşayan her insan gibi, hep yukarı, göğe doğru uzanarak, çıkmak, boy atmak ve meyvelerini vereceği başa ulaşmak eğilimini ve özlemine gösterir (Ersoy: 2007: 373).

Dünya kültürlerinde kullanılan en eski kutsal ağaç formu hayat ağacıdır (Belli, 1982: 8). Hayat ağacı, dünya ağacı, bilgi ağacı vs. gibi farklı isimlerle anılmaktadır. Hayat ağacının özellikleri kültürler arasında farklılıklar gösterse de genel olarak ebedilik ve yaşamın kaynağını temsil eder. Toplumlarda hayat ağacının sembolize ettiği şeyleri S. Ağaç ve M. Sakarya (Ağaç ve Sakarya, 2015) makalelerinde şöyle gruplandırmıştır:

- Üç Kozmik Âlem Arasındaki Bağın Sembolüdür.
- Tanrı'yı Sembolize Eder.
- Yaratılış ve Doğumun Sembolüdür.
- Gençlik ve Ölümsüzlüğün Sembolüdür
- Güç ve İktidarın Sembolüdür.

Hayat ağacı motifini Rusya Federasyonunda bulunan politik partilerden “Rusya Bahçıvanlar Partisi” (Российская Партия Садоводов) kullanmaktadır. Bu partinin armasında kullanılan hayat ağacının üzerinde Rusya Federasyonu haritası bulunmaktadır. Yaşamı, doğurganlığı ve ebediyeti temsil eden bu ağaç Rusya Federasyonu haritasıyla birleştirilerek Rusya'nın varlığının ebediliğini sembolize etmektedir. “Rusya Bahçıvanlar Partisinin” isminden anlaşılacağı üzere “садовод” kelimesi “bahçıvan” anlamına gelmektedir. Burada Rus tarım üreticisi ve Rusya'nın bereketli toprakları belirtilmekte, bu sembolle ülkenin üretkenliğine vurgu yapılarak Rusya “Ana Tanrıça” ile özdeşleştirilerek besleyen ve koruyan vatan simgelenmektedir.

3.2.3.2.3. İğne yapraklı ağaçlar

İğne yapraklı ağaçlar olan çam, köknar, mazı, sedir, ardıç, genellikle ortak bir isim vererek çam diye adlandırdığımız ağaç türleridir. Yaygın bir şekilde bulunmasına rağmen bu ağaçlar mitolojik olarak çok büyük bir öneme sahip değillerdir. Sembolizmde çam ağacı mevsimlerin sürekli değişmesine ve bu esnada birçok canlının da yaşamlarının bir dönüşüme uğramasına bakmaksızın doğal yaşamın sürekliliğini temsil eder (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 96).

Parti armasında iğne yapraklı ağaç figürünü kullanan “Rusya Ekoloji Partisi “Yeşiller” de (Российская Экологическая Партия «Зелёные») doğayı koruma ve doğal yaşamın sürekliliğinin sağlanması amacıyla oluşturdukları eğilimin sembolü olarak iğne yapraklı ağaç göstergesini seçmişlerdir.

3.2.3.2.4. Sedir ağacı

Her zaman yeşil olan sedir ağacı gücü ve dürüstlüğü temsil eder (Telitsin, 2005: 219). Gılgamış efsanesinde ormanın bekçiliğini üstlenen sedir ağacı vakti zamanında büyük donanmaların ham maddesi olduğu için orta doğuda büyük değer görmüştür. Hititler zamanında Toros Sediri (Cedrus libani) dinsel törenlerde tütsü olarak kullanılırdı. Toroslarda yetişen bu ağaç Toroslara adını veren Hititlilerin baş tanrıları Taru'nun kokusunu getirirdi (Hepoğlu ve İnce: 12). Sedir ağaçları bir Akdeniz bitkisidir. Toroslarda bulunan sedir ormanları dünyadaki en büyük sedir ormanlarıdır ve içerisinde binlerce yıllık sedir ağaçları bulunmaktadır.

Antik çağlarda sedir, soylu olma ve dürüstlük anlamına geliyordu. Eski Mısırda bu ağaçtan elde edilen koku ve kerestesi oldukça önemliydi. Firavunların mezarlarında tütsü olarak kullanılmasının yanı sıra, dayanıklılığından dolayı da firavunların tabutlarının yapımında ve gemi yapımı gibi önemli işlerde de kullanılmaktaydı. Hristiyan inancında Hz. İsa ile özdeşleştirilmiş, Mesihi ve onun krallığını temsil etmektedir (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 97). Ayrıca Hz. Süleymanın mabedi bu ağaçla yapılmıştır.

“Kendimizin Partisi” (Родная Партия)’nın kullandığı armanın üzerinde bulunan sedir ağacı dalı ve armanın üzerinde yazan “Rusyanın çınlayan sedirleri” (Звонашие кедры России)

sloganıyla binlerce yıl yaşayan bu ağaçlarla Rus halkı özdeşleştirilerek geçmişten gelen gelenekleriyle vatanın bekçiliğini yapan güçlü ve dürüst insanların partisi olduklarını belirtmektedirler. Parti ambleminde zemin rengi olarak yeşilin iki farklı tonu kullanılmış, çevreye ve doğaya olan bağlılık sedir dalı ile birleştirilerek Rusya'nın doğal yaşamının korunması için mücadele düşüncesi pekiştirilmiştir. Bir bütün olarak çevreci bir parti oldukları açık bir şekilde görülmektedir.

3.2.3.2.5. Ay çiçeği

Kuzey Amerika'dan Avrupa'ya getirilen bu bitki güneşe benzediği için sembolizmde benzer anlamlarda kullanılmakla birlikte, bir bitki olmasından dolayı da tarımsal bir motif olarak da sembolizmde bolluk ve bereketi de temsil etmektedir. Parti armasında bu işareti kullanan “Yeşiller Birliği” (Альянс Зелёных)'de yeşil zemin üzerine yerleştirilmiş Rusya haritası etrafında ışık huzmelerini andırır bir şekilde bulunan ayçiçeği işareti ile ülkenin aydınlık geleceğinin ülkenin doğal yaşamının ve bitki örtüsünün korunması ile bağlantılı olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu sembolü ayrıca “Sivil Güç” (Гражданская Сила) partisi de kullanmakta, ay çiçeğini el ile kaldırarak emeği yüceltmektedir.

3.2.3.2.6. Gül

Gül çiçeği oldukça eski dönemlerden beri son derece yaygın bir mitolojik sembol olarak kullanılmaktadır. Eski çağlarda gül gizem, bilgelik, şan, sessizlik, mutluluk, ihtişam ve elbette aşk ile ilişkilendirilmiştir. Bilim adamları gülün ana vatanının Asya'nın orta kesimleri olduğunu düşünmektedir. Babil'de tanrıça İştâr'ın bir özelliği olarak görülmüş, Çin'de mezar ve ölümle ilişkilendirilmiş, Araplar ise bir erkeklik sembolü olarak görmüş ve Allah'ın yedi isminin işareti olarak kabul etmişlerdir, eski Yahudi inancında ise birliğin ve beş rakamının sembolüdür (Bayeşko ve Gordiyenko, 2007: 110;111).

“Rusya Sosyal Demokrat Partisi” (Социал-Демократическая Партия России) ambleminde bir el ile tutulan kırmızı gül' ün sağ yanında partinin tam ismini ve ismin alt kısmında parti isminin ilk harflerini kısaltma şeklinde aynı anda kullanılmaktadır. Seçmenine gül uzatan gücün sembolü olan el ile seçmenlerine mutluluğu ve sevgiyi sunmaktadır.

3.2.3.3. İnsan ve vücut organı göstergeleri kullanan siyasi parti amblemleri

Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığında kayıtlı bulunan 16 Partinin ambleminde 3 çeşit insan ve insan vücudunda bulunan organların figürü bulunmaktadır.

3.2.3.3.1. İnsan

İnsana en ilkel dönemlerden itibaren ilahi bir görev yüklenmiş ve kâinatın küçültülmüş bir modeli olarak görülmüştür. Bu nedenle insan, sembolik kavramlara farklı şekillerde yol açan bir merkez olmuştur.

Birçok bilim adamı yaptığı çalışmalarında insanı oluşturan elemanlarla ve onu kumanda eden güçle, evren ve evreni yöneten güç arasında derin bir ilişki olduğu sonucuna varmaktadır. Bu yorumlara göre insanda kemikler – toprak, kan – su, akciğerler – hava, baş ise ateştir. Bunun yanında sinir sistemi ateşle, solunum sistemi havayla, dolaşım sistemi suyla, sindirim sistemi de toprakla özdeşleştirilir. Yine aynı şekilde insan kozmik üç tabaka ile temas halindedir. Ayakları ile yeryüzüyle, gövdesiyle atmosferle, kafasıyla da gök, yani semayle (Ersoy, 2007:374).

İnsan figürü 6 partinin logosunda farklı şekillerde sembol olarak kullanılmıştır. Bunlardan iki tanesinde Rus kültürü için önemli bir heykel ve farklı dönemlere ait asker sembolü kullanılmış, bu nedenle bu semboller artifact göstergeler bölümünde ele alınması uygun görülmüştür. İki tanesinde ise insan figürü diğer unsurlarla birleştirilmiştir. İlk olarak “Geleceğin Ebeveynleri Partisi” (Партия Родителей Будущего) Rus bayrağının renkleriyle oluşturduğu kalp şekillerini bir aileye benzeterek, baba, anne ve çocuk şekli elde etmiş, böylece ismiyle de özdeşleşmiş bir şekilde Rus ailesine verdiği önemi ön plana çıkarmıştır. Diğer bir parti olan “Rusya’nın Gelişimi” (Развитие России) ise insanı yeşil ve turuncu renkli kanatları olan kuş motifiyle birleştirmiş ve ileriye doğru hamle yaptığı hissini uyandırmaktadır. Son iki parti ise amblemlerinde ileri doğru adım atmış tek bir insan figürü kullanmışlardır. Bu amblemlerden “Genç Rusya” (Молодая Россия) partisinin arka zemini Rusya Federasyonu bayrağının renkleriyle oluşturulurken vatan sevgisine ve yurtsever duygulara vurgu yapmaktadır. “Vatandaşlar Birliği” (Союз Горожан) partisi ise insan göstergesi ve amblemin tamamında yeşil renk kullanmıştır. Kullanmış olduğu renk olan koyu yeşil, hayatı, ilkbaharı, mutluluğu, doğayı, bolluğu dünyayı sembolize eder

(Mostyayev). Bu iki armadan da anladığımız üzere partilerin hedefi sürekli ilerleyen ve gelişen mutlu bir ülkedir.

3.2.3.3.2. El - el ele tutuşma – yumruk

İnsan bedeni ile ilgili sembolizmde en çok karşımıza çıkan göstergelerden biri eldir. El, Çin, Mısır, İslam, Hristiyan gibi birçok kültürde yeri olan bir sembolizmdir. Kolun bir parçası olması nedeniyle eller, kolun sembolik tanımlamaları olan güç, iktidar, af dileme, acizlik, koruma yardım, sevgi gibi özelliklerinin yanı sıra otorite, egemenlik ve sahiplik sembolüdür.

El göstergesi insanın kendinde ilk olarak keşfettiği ve yaptığı şematik resim olmuştur. İnsanın ilk kullandığı araç elleridir. Ayrıca elin içinde tuttuğu şeye şekil verme özelliği de vardır. Bu bakımdan sembolizm kuralları parmakları içerisine bir şey aldığı anda dişi, bir nesneyi sadece tuttuğu zaman ise erkek prensipli olarak nitelendirmekte ve onu iki cinsiyetli olarak tanımlamaktadır (Ersoy, 2007: 374). İnsanoğlu yeni yapıp geliştirdiği eşyaları elin tasarımından esinlenerek üretmiş. Yaşamını sürdürebilmek için kullandığı eşyaları, av ve savaş araç gereçlerini elleriyle tutmuştur. Eller insanın sahip olduğu her şeyi ifade etmektedir. Bu nedenle eski mağara resimlerinde el izlerine ve şekillerine oldukça fazla rastlanır.

Semiyotik kültürlerde “el” ve “hâkimiyet” eş anlamlı kelimelerdir, bu nedenle el hâkimiyeti ifade eder, kraliyet sembolüdür (Biderman, 1996: 227).

El sembolü, genel olarak tezahürün, icranın, uygulamanın, gücün, tesir aktarımının, hâkimiyetin ve otoritenin sembolü olarak kabul edilir. Sağ el gücün elidir, kutsama için kaldırılır ve yaşam prensibinin vadini verir. Hristiyanlıkta el, Tanrı'nın gücünün, kudretinin sembolüdür. Hristiyan sanatında bulutlardan uzanan el, Baba olan Tanrı'nın varlığı ve gücüdür. O, bazen Kutsal Ruh'un güvercinini salıverirken görülür. Hristiyan ikonografisinde İsa, Tanrı'nın sağ eli olarak tasvir edilir. Rönesans sembolizminde eller “gücün, asaletin, çalışkanlığın, masumiyetin ve birliğin sembolüdür”. Parmakları açılmış bir el, ayrıklığın sembolü olurken, kapalı el ya da yumruk gücün ve birliğin sembolüdür (El sembolü).

Eski kültürlerde ellerin önde bağlanması veya uzatılması, yüce bir efendinin önünde ona saygı duyulmasının bir göstergesiydi. Bu şekilde tasvirler Sina dağında bulunan Hz. Musa tasvirlerinde bolca resmedilmiştir. Yukarı kaldırarak açılan eller Bizans hâkimiyet sembolizminde Hristiyanlıktaki kutsanma jestinden alıntıdır. Yukarıya kaldırılmış iki el gökyüzünün hâkimi olan yaratıcıya yönelmeyi ve onun iradesini kabul etmeye hazır olmayı sembolize eder. Ortaçağ armacılığında ise el öncelikle güç, inanç, şans, masumiyet ve itaati sembolize eder (Biderman, 1996: 228).

Bu sembol Rusya Federasyonunda bulunan 9 partinin logosunda kullanılmıştır. Bu partilerden “Rusya Sosyal Demokrat Partisi” (Социал-Демократическая Партия России) ve “Köylerin Yeniden Yapılanması Partisi” (Партия Возрождения Села) el göstergesini sıkı bir şekilde tuttıkları nesneyi kavramış olarak tasvir etmişlerdir. Rusya Sosyal Demokrat Partisi sağ el ile bir adet gül tutmakta, Köylerin Yeniden Yapılanması Partisi ise bir deste buğday başağı tutmaktadır. “Sivil Güç” (Гражданская Сила) partisi ise daha çok elindeki ay çiçeğini uzatır bir şekilde tasvir edilmiştir. Bilindiği gibi sağ el gücün elidir aynı zamanda Hristiyanlıkta tanrının eli olarak da görülmektedir. Seçmenine gül uzatan Rusya Sosyal Demokrat Partisi bu sembol ile birlikte iktidarlarında halka sevgi, barış ve demokrasiyi sunmayı vadetmekte, Köylerin Yeniden Yapılanması Partisi ise seçmen kitlesi olarak belirlediği tarım işçileri ve köylülere köylünün simgesi olan buğday başağını sunarak onlara kalkınma ve güç vadetmektedir. Yine aynı şekilde Sivil Güç partisi de eliyle seçmen kitlesine ay çiçeği uzatarak bolluk ve bereketi sunmaktadır.

“Rusya Birleşik Emek Cephesi” (Российский Объединённый Трудовой Фронт) ve “Dürüst /İnsan. Adalet. Sorumluluk” («Честно» /Человек. Справедливость. Ответственность) parti armasında yumruk işaretini kullanmaktadırlar. Rusya Birleşik Emek Cephesi partisinin armasında yumruk şeklinde tutulan el beş köşeli yıldızın ortasında konuşlandırılmış. Yıldızın etrafı ise halka oluşturacak şekilde partinin tam adı gri zemin üzerine büyük harflerle beyaz olarak, halkanın alt kısmına ise parti isminin kısaltması sarı renkle yazılmıştır. Beş köşeli yıldız sosyalist düşünceyi temsil etmekte ortasındaki yumruk da iktidarı ve gücü simgelemektedir. Bu figürlerin bir araya gelmesiyle partinin hedef kitlesinin Sovyetler Birliğinden kaynaklanan sosyalist, ülkenin tüm unsurlarıyla birlikte güçlü bir iktidarı hedeflediklerini göstermektedir. Dürüst partisinin ambleminde kullanılan yumruk işareti “Dürüst” (честно) kelimesinin yanına yerleştirilmiştir. Burada sözel bir

simge olan “dürüst” kelimesi ve yumruk sembolü seçmenlere birlik ve beraberliğin yanı sıra dürüst, adil ve sorumluluk sahibi bir iktidarı vadetmektedir.

“Sosyal Adalet için Rusya Emeklileri Partisi” (Российская Партия Пенсионеров За Социальную Справедливость) partisinin ambleminde avuç içerisinde tutulan bir kalp ve altında büyük harflerle “emeklilerin partisi” ibaresi bulunmaktadır. İsminden de anlaşıldığı üzere bu partinin hedef seçmen kitlesini emekliler oluşturmaktadır. Bu parti amblemi sosyal hizmet desteğine ihtiyaç duyan emeklilere ve yakınlarına kalp sembolü ile merhamet ve sevgi sunulmakta, onlara sosyal hizmetlerin ve devlet desteğinin yapılacağı mesajı verilmektedir.

“Sosyal Dayanışma Partisi” (Партия Социальной Солидарности)’nin armasında üç tane el birbirini tutarak bir halka oluşturmaktadır. Parti bu şekilde birlik beraberlik ve birbirine destek olma sözü vermektedir. Birlik ve beraberliği genel olarak yumruk işareti sembolize etse de bu sembolde olduğu gibi birkaç tane elin birbirini tutması da yardımlaşmayı ve destek olmayı sembolize eder. “Birleşik Rusya Engelliler Partisi” (Объединённая Партия Людей Ограниченной Трудоспособности России) partisinin armasında birbirine uzanan el figürü mavi zemin üzerine altın renginde resmedilmiş Rusya Federasyonu haritasının üzerinde tasvir edilmiş, bu armanın etrafı; üst kısmında partinin isminin ilk harflerinin kullanımıyla oluşturulan “oplot rossii” alt kısmında ise “siyasi parti” ibaresi yer almaktadır. Yazıların bulunduğu halkanın üst kısmında mavi zemin üzerine beyaz yazılar, alt kısmında ise altın sarısı zemin üzerine siyah yazı kullanılmıştır. Rusya haritası üzerinde birbirine uzanan iki el birliği yardımlaşmayı ve halkla kucaklaşmayı sembolize etmektedir. “Rusya Emek Partisi” (Трудовая Партия России)’nin arması ise mavi zemin üzerine beyaz olarak tasarlanmış, yatay ve dikey çizgilerle oluşturulan dünyayı andıran kürenin üzerine Rusya Federasyonu haritası yerleştirilmiştir. Tüm bu şeklin altında yukarıya doğru uzanmış iki el bulunmaktadır. En altta ise iki satır halinde partinin ismi yer almakta, ilk satırda “emek” kelimesi büyük harflerle yazılarak vurgulanmakta ve ismin geri kalan kısmı alt satırda ilk harfleri büyük olacak şekilde küçük harflerle yazılmaktadır. Burada “emek” kelimesi böylece ön plana çıkarılmaktadır. Eller üzerinde tutulan Dünya ve Rusya haritası da emekçilerin ülkesi olan Rusya’nın dünya üzerinde yüceltilmesini betimlemektedir. Yukarıya doğru açılan el yaratıcıya olan bağlılığı ve onun yüceliğinin kabul edilmesini simgelediğinden bu sembolden de Rus devletine olan bağlılığı ve yüceltilmesini görebiliriz.

Bu partilerin armalarını genel olarak ele aldığımızda yumruk şeklinde ve bir nesneyi tutma pozisyonunda kullanılan eller Necmettin Ersoy'un belirttiği gibi kapalı şekilde tasvir edilmiştir ve bu sembol çift cinsiyetli bir sembol olarak ele alınmaktadır. Bu şekilde kullanılan parti işaretlerde erkek cinsiyetini görmekteyiz, böylece güce, hâkimiyete ve birliğe vurgu yapmaktadır. Açık bir avuç şeklinde ve el ele tutuşma şeklinde kullanılan işaretlerde ise dişi cinsiyet göze çarpmakta, bu partilerde daha çok yardım etme, destek ve merhamet unsurları mesaj olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak el, el ele tutuşma, yumruk gibi el figürüyle oluşturulan semboller iktidarı, gücü, sembolize ettiği gibi, birlikteliği, merhameti, şefkati de simgelemektedir.

3.2.3.3.3. Kalp

Kalp hem fiziksel, hem de ruhsal olarak varlığın merkezi, ilahi bir varlıktır. Aynı zamanda kalp bilgeliğin de merkezi olarak algılanır. Aklın rasyonel bilgeliğine karşı duyguların bilgeliğini kişiselleştirir. Düşüncenin her iki yönü de önemlidir, ancak kalp aynı zamanda sevgi, merhamet ve anlayışın gizlendiği yerdir. Burada kan vardır, bu da yaşam anlamına gelir. Kalp güneş ile sembolize edilir ve yaşamın merkezi olarak kabul edilir. Parlayan güneş ve yanan kalpler aşkın ve zekânın, insan ve cennet anlamına gelen makrokozmoz ve mikrokozmozun sembolleridir (Kuper, 1995: 297).

Asteklerden antik Mısır uygarlıklarına kadar kalp her kültürde farklı şekilde algılanmış ve anlamlar yüklenmiştir. Hristiyanlıkta kalp sevgiyi, anlayışı, mutluluğu ve kederi sembolize eder. Yanan kalp dini coşku ve bağlılıktır. Elde tutulan kalp sevgiyi ve dindarlığı, okla delinmiş kalp, kırılmış bir kalptir. Yahudilikte kalp “Tanrı tapınağı”, İslam’da ise varlığın merkezidir, “kalp gözü” manevi merkez, mutlak akıl ve aydınlanmadır (Kuper, 1995: 298).

Kalp sembolü iki partinin armasında kullanılmıştır. Bunlardan ilki olan “Geleceğin Ebeveynleri Partisi” (Партия Родителей Будущего), ambleminde aileyi oluşturan anne ve baba kalp çiziminin iki kenarını oluştururken, çocuk kalbin merkezine yerleştirilen şekille tasvir edilmiş ve aile bütünlüğüne ve sevgisine vurgu yapılmıştır. İkinci parti olan “Sosyal Adalet için Rusya Emeklileri Partisi” (Российская Партия Пенсионеров За Социальную Справедливость) parti ambleminde ise kalp figürü avuç içerisinde tutulmaktadır. Avuç içerisinde tutulan kalp sevgi ve dindarlığı temsil ettiğinden bu parti de yine hedef seçmenleri olan yaşlı ve emeklilere gösterdikleri sevgiyi ve şefkati bu şekilde ifade etmişlerdir.

3.2.3.4. Artifakt içeren siyasi parti işaretleri

Rusya Federasyonu İç İşleri Bakanlığında kayıtlı bulunan 41 Partinin ambleminde 19 çeşit artifakt içeren gösterge bulunmaktadır.

3.2.3.4.1. Orak çekiç⁷

Günümüze kadar hiçbir partinin amblemi bilinirlik olarak birçok komünist organizasyonun kullandığı Sovyet orak ve çekici ile kıyaslanamaz. (Bak. Orak ve çekiç) Tüm bu organizasyonlar Sovyet sembolü üzerinde kendi etkilerini gösterme çabası içerisinde olmuşlardır.

Örneğin KPRF orak ve çekici açık bir kitap arka planıyla kullanmakta ve bu birlikte sadece işçi ve köylüleri değil, aynı zamanda arka plan sayesinde aydınların da olduğunu göstermektedir. Böylece orak çekiç ve açık kitap birlikteliği, işçi köylü ve aydınların dayanışmasını temsil etmektedir. Amblem üzerinde “KPRF” (КПРФ) kısaltması bulunmakta, çevresinde ise “Rusya” (Россия)“ emek” (труд) “halkın egemenliği” (народовластие), “sosyalizm” (социализм) kelimeleri bulunmaktadır. Parti arması ile siyasi düşüncesinin sosyalist ve emeğe dayalı halkın egemenliği olan komünist sistem yanlısı olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Orak ve çekicinin kullanımında “Rusya Tarım Partisi” (Аграрная Партия России) buğday başağı (bk. buğday başağı) ile orak çekici birleştirilerek köylü sembolizmine vurgu yapmaktadır. Partinin tüzüğünde şu ifadelere yer verilmiştir: “ üzerinde orak ve çekicinin bulunduğu, kırmızı ve yeşil kurdele ile bağlanmış yedi başaktan oluşan buğday demeti şehirlerin ve köylerin birliği anlamına gelmektedir”.

3.2.3.4.2. Gökkuşuğu

“Rusya vatanseverleri” (Патриоты России) partisinin armasında sarı renkli bir zemin, bayrağın alt kısmında yedi renkten oluşan gökkuşuğu grafiği (yukarıdan aşağıya: kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mor) bulunmaktadır. Amblemin üst kısmında merkezde kırmızı renkte büyük harflerle Rusya Vatanseverleri (Патриоты России) yazmakta böylece

⁷ bk. Orak ve çekiç. s. 52

parti armasında sözel işaret te kullanılmaktadır. Hem parti bayrağında hem de armasında bulunan gökkuşağı birçok anlam içermektedir.

Gökkuşağı değişimi, ilahi gücü, gök ve yerin buluşmasını, iki dünya arasındaki köprü veya sınırı sembolize eder. Birçok kültürde tanrının sonsuz merhametinin ve insanlara olan sevgisinin sembolüdür. Hristiyanlıkta gökkuşağı affı, tanrı ve insanlar arasındaki birliğin, böylece bir daha dünyanın seller altında kalmayacağını sembolüdür. Sıklıkla kıyamet gününün hâkimi gökkuşağı üzerine oturmuş şekilde tasvir edilir. Ortaçağ Hristiyanlık sembolizminde gökkuşağının üç temel rengi; tüm dünyanın seller altında kalmasını (mavi), dünya yangını (kırmızı), yenedünyayı (yeşil), yedi renk ise Kutsal Ruhun yedi gizemini ve müjdesini bildirir (Mostyayev).

Sarı renk hem Rus hem de uluslararası alanda insan haklarını belirten renklere biridir. Mitolojide sarı güneşle, sıcakla, sonbaharla ve çiçeklerle özdeşleştirilir. Halk arasında sarı laleler ayrılığı simgeler. Ayrıca sarı renk farklı anlamları da vardır, akıllı, dominantlığın etkisini temsil eder.

Kırmızı renkli yazılan parti ismiyle de, bu rengin sembolize ettiği güç, atılım ve zafere olan inanca vurgu yapılmaktadır. Bu rengin sloganı “güçlüler yaşasındır”. Kırmızı renk adaleti arar, fakat onun görüntüsüyle yetinir.

Renklerin politik işaretlerde kullanımı ve siyaset psikolojisinde ne anlama geldiğiyle ilgili daha geniş bilgiyi sadece grafiksel işaretlerin tercih edildiği siyasi parti işaretlerinin yer aldığı “logotip parti amblemleri” bölümünde ele alınmıştır.

3.2.3.4.3. Rusya Federasyonu bayrağı

Rusya Federasyonu devlet bayrağı birbirine eşit genişlikte yatay şekilde yerleştirilmiş üç renkten oluşmaktadır. En üstte beyaz, ortada mavi ve en altta kırmızı renk bulunur.

Rusya’da bayrak kullanımı ilk deniz kuvvetlerinin oluşturulmasıyla başlar. Bu dönemde her ülkenin savaş ve ticaret gemilerinde mensup oldukları ülkenin bayrağını taşıması gerekmektedir. Beyaz, mavi ve kırmızı renklerden oluşan Rusya bayrağı ilk kez I. Petro döneminde sadece ticaret gemilerinde kullanılmıştır. Farklı çarların iktidarlarında ise zaman zaman siyah, sarı ve beyaz renkli barak resmi bayrak olarak tercih edilmiştir. Bu bayrak

resmi olarak devlet bayrağı olarak 1896 yılında II. Nikolay'ın çar olmasından sonra kullanılmaya başlanmıştır (Flag Rossiyskoy Federatsii).

Günümüzde Rusya Federasyonu bayrağındaki renklerin resmi bir anlamı yoktur, fakat sembolik olarak eskiden beri beyaz, mavi ve kırmızı renklerin Rus halkı için farklı karşılıkları vardır:

- Beyaz renk, asalet ve dürüstlük;
- Mavi renk, sadakat, dürüstlük, mükemmellik ve iffet;
- Kırmızı renk, cesaret, kahramanlık, cömertlik ve sevgidir (Flag Rossii).

I. Petro döneminde kırmızı renk iktidarı, mavi Hz. Meryem'in himayesinde olan Rusya'yı, beyaz renk ise bağımsızlık ve özgürlüğü temsil etmekteydi. Bayrak renkleri ile ilgili bir diğer "egemenlik" düşüncesine göre ise üç kardeş olarak görülen doğu Slav halklarının; Beyaz renk – Beyaz Rusya (Белой Руси), mavi – Ukrayna (Малоросси), kırmızı ise Rusya (Великороссии) birliğini sembolize etmektedir (Gosudarstvenniye simvolı, 2009). Günümüzde daha çok Rus bayrağına yüklenen anlamlar ise: Beyaz renk barış, saflık, bütünlük, mükemmellik; mavi renk, inanç, sadakat ve ebediliğin; kırmızı renk, gücü, enerjiyi ve vatan için akan kanı temsil etmektedir.

Rusya Federasyonunda bulunan 16 partinin ambleminde beyaz mavi kırmızı renkler farklı şekillerde devlet bayrağını anımsatacak şekilde sıralı bir şekilde kullanılmıştır. Bunlardan bazıları arka fon olarak, bazılarında ise sadece armanın değişik unsurlarında bu üç renk kombine edilmiştir.

Parti ambleminde bayrak figürü ve renklerinin kullanılması bu renklerin içerdiği anlamdan daha çok bayrağın toplum üzerindeki etkisini elde etmektir. Bayrak halkların bağımsızlık ve özgürlüklerinin simgesidir. Bundan dolayı partilerde armalarında kullandıkları bayraklarla vatanperverliği ve ülkeye olan bağlılık duygularını ön plana çıkarmaktadırlar.

3.2.3.4.4. Rusya Federasyonu haritası

Devletlerin siyasi haritaları da bayrak gibi geleneksel armacılıkta kullanılmayan unsurlardandır. Rusya bilindiği gibi dünyanın en geniş yüz ölçümüne sahip devletidir. Bu

nedenle ülke haritasının kullanımındaki amaçlardan biri devletin büyüklüğüne vurgu yapmaktır, diğer bir mesaj ise ülkede yaşayan birçok farklı dil, din ve milletten olan insanların hepsinin partisi olduklarının, Doğu Avrupa'dan Sibiryaya'ya kadar tüm Rus coğrafyasındaki insanları bir bütün olarak gördüklerinin simgesidir. Ayrıca ülke haritası kullanılarak vatanseverlik duyguları da ön plana çıkarılmaktadır.

Siyasi partilerden 7 tanesi parti amblemlerinde Rusya Federasyonu haritasını kullanmayı tercih etmiştir. "Yeşiller Birliği" (Альянс Зелёных) partisinin armasında bulunan güneşi temsil eden ay çiçeğinin ortasına yerleştirilen Rusya Federasyonu haritası, ülkeden doğan aydınlık bir geleceği simgelemektedir, "Halk Yolsuzluğa Karşı" (Народ Против Коррупции) ve "Rusya Emek Partisi" (Трудовая Партия России)'nin amblemlerinde ise dünya küresinin üzerine yerleştirilerek ülkenin büyüklüğüne ve dünya üzerindeki önemine vurgu yapılmaktadır. "Rusya'nın Yeniden Yarılanması Partisi" (Партия Возрождения России) ve "Rusya Halk Yönetimi Partisi" (Российская Партия Народного Управления) Rusya haritasını parti armalarının merkezine mavi renkli olarak oturtmuşlar, böylece temel eğilimlerinin ülkenin bütünlüğü ve birliği olduğunu göstermişlerdir. Aynı şekilde "Birleşik Rusya Engelliler Partisi" (Объединённая Партия Людей Ограниченной Трудоспособности России) de Rusya Federasyonu haritasını altın sarısı renk kullanarak armanın odak noktası haline getirmiş ve üzerinde bir birine uzanan iki el ile bütünleştirerek birlik, bütünlük mesajını yardımlaşma unsuruyla güçlendirmiştir. Özellikle Rusya haritası üzerinde uzatılan el tüm Rusya Federasyonunda yaşayan engellilere uzatılmış bir şefkat elidir.

Aynı işareti kullanan diğer partilere göre daha farklı bir kullanım şekliyle Rusya haritası sembolü "Rusya Bahçıvanlar Partisi" (Российская Партия Садоводов) partisinin armasında karşımıza çıkmaktadır. Rusya haritası kökleri ile dünyanın derinliklerine kök salmış bir ağacı andırır şekilde tasarlanmıştır. Ağaç bu haliyle hayat ağacını andırmakta, kökleriyle Rusya Federasyonunun köklerinin oldukça eski zamanlara dayandığına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca tasarımda kullanılan yeşil renk ile partinin adına uygun olarak tabiatı ve Rusya'nın doğal güzelliklerini anımsatmaktadır.

Bunların dışında "Rusya Sosyalist Partisi" (Российская Социалистическая Партия)' da logosunda kullandığı dünya haritasında Rusya Federasyonunun bulunduğu bölgeyi ön plana çıkararak vatan sevgisi ve Rusya'nın dünya üzerindeki önemi ve konumuna vurgu yapmıştır.

3.2.3.4.5. Dünya⁸

Bu sembolü parti armalarında dört siyasi parti kullanmıştır. Bunlardan üç tanesi sadece küre şeklini kullanarak yeryüzüne çağrışımında bulunmuş; “Halk Yolsuzluğa Karşı” (Народ Против Коррупции) partisi dünya küresinin üzerine yerleştirdiği Rusya haritasını Rusya Federasyonu bayrağının renkleriyle süsleyerek yurtsever duyguları uyandırma gayreti içerisinde. “Rusya Emek Partisi” (Трудовая Партия России) ise sadece dünya küresinin üzerine haritayı yerleştirmiş ve tüm tasarım tek bir renktir. “Rusya Sosyalist Partisi” (Российская Социалистическая Партия) üzerinde bulunan dünya haritasının Rusya Federasyonu bölgesini ön plana çıkararak kullanmıştır. Her üç partinin amacı da Rusya Federasyonunun dünya üzerindeki yeri, konumu ve büyüklüğüne vurgu yapmak, vatansever duyguları ön plana çıkarmak, halka ülkelerinin dünya üzerindeki hak ettiği konuma gelmesi için çaba sarfedileceği mesajını vermektir. Bu partilerden farklı olarak “Uluslararası Rusya Partisi” (Интернациональная Партия России) dünya küresini ülke bayrağının renkleri ile yatay ve dikey çizgilerle belirlerken kürenin ortasına “uluslararası” (Интернациональ) kelimesinin ilk harfi olan “и” (i) harfini konumlandırmıştır. Burada amaç birçok farklı milletten oluşan Rusya Federasyonunun uluslararası platformda etkin ve saygın bir konuma sahip olması, Rusya Federasyonunun dünyanın diğer ülkeleriyle uyumlu ve barışçıl bir şekilde ilişkilerini devam ettirmesini hedeflemektedir. Dünyayı oluşturan Rus bayrağının renkleriyle de Rusya Federasyonunu tüm dünya üzerindeki etkisi ve yurtseverlik ön plana çıkarılmaktadır.

3.2.3.4.6. Kurdele⁹

Kurdele simgesi 6 parti armasında farklı renk ve şekillerde kullanılmıştır. Kurdeleler genellikle bir şeyi bağlamak (buğday başağı vs.) amacıyla kullanıldığı gibi bir figürü sonlandırmak amacıyla da alt kısmına yerleştirilmiştir. Genellikle kandelalarda kullanılan renkler Rusya Federasyonu bayrağının renkleri, SSCB devlet armasında bulunan kırmızı renk, Sarı Siyah Aziz Georgi kurdelesidir. Tercih edilen renklerin tamamının bayrak renkleri olmasından anlaşıldığı üzere kurdeleler vasıtasıyla verilmek istenen mesaj birlik ve bağlılığın yanı sıra kullanılan renklerle vatan sevgisidir.

⁸ bk. Dünya. s. 59

⁹ bk. Sloganlı kurdele. s. 59

3.2.3.4.7. Sarı siyah kurdele (Aziz Georgi kurdelesi)

Hristiyan inancında Aziz Georgi şehirleri düşmanlardan koruduğuna inanılan azizdir. Bu nedenle Rusya’da günümüzde verilen Aziz Georgi nişanı askeri alanda başarı gösterenlere verilen ülkenin en büyük nişanıdır. İlk kez II. Katerina döneminde verilen bu nişan Sovyetler Birliği döneminde kullanılmamıştır. Bilindiği gibi yine Rusya Federasyonu devlet armasında bulunan at üzerinde elinde mızrakla yılanı öldürür şekilde resmedilen Georgiy Pobedonosets’te Aziz Georgi den yola çıkılarak efsaneleştirilen bir kahramandır.

II. Katerina döneminde ilk kez savaşlarda büyük kahramanlıklar gösteren üst düzey askerlere Georgi Pobedonosets adına verilen bu madalyanın bir parçası olan kurdelenin renkleri sarı ve siyahtan oluşmaktadır ve bu renkler Rus imparatorluğunun hâkimiyet renkleridir. Siyah renk bu dönemde kullanılan çift başlı kartalın rengi, sarı ise zemini oluşturan kalkanın rengidir. Bu renklerin Aziz Georginin de renkleri olabileceği düşünülmektedir. Kurdele üzerindeki üç siyah çizgi Georgi Pobedonosets’in acılı ölümünü, sarı renkler ise yeniden doğuşunu temsil etmektedir (Garbauhova: 3; Urok mujestvo).

Ancak günümüzde kullanılan parlak turuncu ve siyah renkli kurdele daha çok Sovyetler Birliği döneminde ikinci dünya savaşı kahramanlarına verilen “Gvardiya Nişanının” parçası olan kurdeleye daha çok benzemektedir. 2005 yılından bu yana Sovyetler Birliği döneminde ikinci dünya savaşında yapılan kahramanlıkların unutulmaması amacıyla turuncu ve siyah renklerden oluşan bu kurdeleler zafer bayramlarında bir kuruluşun kampanyasıyla dağıtılmaya başlanmıştır. Böylece bu adet günümüzde ikinci dünya zaferi kutlamalarında kullanılmakta ve bu vesileyle Aziz Georgi kurdelesi kahramanlığın cesaretin ve vatan sevgisinin sembolü haline gelmiştir.

Bu kurdeleyi iki parti armasında kullanmış, bir partide armasında bu renklerden faydalanarak Aziz Georgi kurdelesine çağrışımında bulunmuştur. Bu partilerden “Ulusal Yön” (Национальный Купс) Minin ve Pajarskiy anıtının alt kısmını bu kurdele ile süsleyerek kahramanlık ve cesaret mesajını güçlendirmiş, “Rusya Gazileri Partisi” (Партия Ветеранов России) ise Rusya Federasyonu bayrağını oluşturan bayrak şeklindeki armasının altına bu kurdeleyi ekleyerek seçmen kitlesini oluşturan savaş gazilerinin kahramanlıklarına vurgu yapmıştır. Sadece bu renkleri kullanan “Rusya Ulusal Birliği” (Российский Общенародный Союз) partisi ise, bu renkleri Rus hükümdarlığının hâkimiyet

sembollerinden biri olan Taç'ı andıran bir şekilde tasarlamıştır. Yuvarlak dairenin dışına ise “Rus, Rusya, Rusya Federasyonu, SSCB (Русь, Россия, Российская Федерация, СССР) yazarak geçmişte kurmuş oldukları devletlere ithafta bulunulmuştur. Bu kompozisyon bize Rus kinezliğinin, imparatorluğun ve Sovyetler Birliğinin varisi olan Rusya Federasyonu'nun geçmişten gelen güçlü bir geleneğe sahip olduğu mesajı verilmektedir.

3.2.3.4.8. Minin ve Pajarskiy anıtı

Kızıl meydan da bulunan Minin ve Pajarskiy anıtı 1612 yılında Moskova'nın Polonya işgalinden kurtarılmasını simgelemektedir. 1610 yılında Polonya ve İsveç kralları Rus devletinin içinde bulunduğu kargaşadan faydalanarak ülkenin birçok şehrini ele geçirmişlerdir. Son olarak 1610 yılında Moskova'nın ileri gelenleri Polonya kralının oğlunun ülkenin başına geçmesini kabul ederek anlaşma imzalarlar ve Moskova'nın kapılarını Polonya ordusunun girmesi için açarlar. Bunun üzerine büyük kahramanlıklar gösteren Minin ve Pajarskiy adlı iki kişi halkı bu istilaya karşı ayaklanmaları için bir araya getirmiş ve düşmanın geri çekilmesini sağlamışlardır (Kuzma Minin i Dimitri Pajarskiy). Bu nedenle Moskova'nın Polonya işgalinden kurtuluşu anısına dikilen bu anıtta bu iki kahraman bulunmaktadır.

“Ulusal Yön” (Национальный Курс) partisi armasında bu iki kahramanın bulunduğu anıtı kullanarak milli ve manevi duygulara temas etmek istediği açık bir şekilde görülmektedir. Böylece kendi partilerinin de Rus halkının çıkarlarını koruyacak şekilde halkı örgütlemeye ve uluslarının özgür ve bağımsızlığı için mücadele etmeye hazır olduklarını göstermekte, hiçbir şekilde dış güçlerin hâkimiyetine girmeyi kabul edemeyeceklerini bu kahramanlar vasıtasıyla seçmenlerine ulaştırmaktadırlar.

3.2.3.4.9. Beş köşeli yıldız¹⁰

Beş Köşeli Yıldız (bk. beş köşeli yıldız) sadece iki partinin armasında karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan “Rusya Komünistleri” Komünist Partisi (Коммунистическая Партия “Коммунисты России”) partisinde orak çekiç işaretinin üzerinde küçük bir şekilde resmedilirken, “Komünist Sosyal Adalet Partisi” (Коммунистическая Партия Социальной Справедливости) partisi sadece beş köşeli kırmızı renkli yıldız parti arması

¹⁰ bk. Beş köşeli yıldız (pentagram). s. 58

olarak belirlemiş ve yıldızın altına parti isminin ilk harflerini büyük harflerle yine kırmızı renkte yazmıştır. Her iki partinin de amacının Sovyetler Birliğinin dünya görüşünü benimseyen komünist seçmeni hedef aldığı ve bu seçmen kitlesinde sosyalist duyguları ortaya çıkarma gayreti ön plandadır.

3.2.3.4.10. Kalkan¹¹

Rus devlet armasında da bulunan kalkan sembolü yalnızca “Büyük Vatan Partisi” (Партия Великое Отечество) partisinin armasında kullanılmıştır. Kalkan sembolünün vermiş olduğu koruma ve savunma partinin ismiyle özdeşleştirilmiş Ruslarda devlet rengi olan kırmızı renkli kalkanın üzerine kril alfabesine özgü yazı karakterleriyle partinin isminin ilk harfleri büyük harflerle beyaz renkte yazılmıştır. Burada kullanılan Rus alfabesine özgü harflerle birlikte kırmızı renk ve kalkan vasıtasıyla yurtsever duyguları canlandırmak ve anavatanın savunulması çağrısı yapılmaktadır.

3.2.3.4.11. Kılıç

Kılıç sembolünün en önemli anlamı askeri bir işaret olmasıdır. Cesaret ve atılganlığın yanında adalet, güç kuvvet ve fazileti de simgeler. Kılıcın iki yüzü bulunur, güç kuvvet ve adaletin de iki yönü vardır. Bazen kesici ve öldürücü olmaları adaletsizliklere ve kötülöklere karşysa pozitif bir sonuçla ilgilidir. Diğer yüzü ise hep yapıcıdır, barış ve adaletin sağlanması için çabalar (Ersoy, 2007: 338).

Kılıç, Rusya Federasyonunda bulunan partiler içerisinde sadece “Rusya Federasyonu Kazak Partisi” (Казачья Партия Российской Федерации)’nin armasında bulunmaktadır. Ortasında Rusya Federasyonu bayrağının renklerinin bulunduğu zemin üzerine iki kılıç çapraz şekilde yerleştirilmiş ve etrafında bulunan mavi zeminli bölümlere de partinin tam adı yazılmıştır. Bilindiği gibi Rusya’da bulunan göçebe toplulukları eskiden beri savaşçı bir toplumdur ve Kazaklar olarak adlandırılırlar. Ata binmeyi ve kılıç kuşanmayı severler. Bu nedenle kendi halklarının simgesi olan kılıcı armalarında kullanmışlardır. Parti isminden ve armasından anlaşılacağı üzere küçük bir topluluk oluşturan Kazaklar parti armalarında Rus

¹¹ bk. Kalkan. s. 42

bayrağının renklerini kullanarak bu ülkeye olan sadakatlerini gösterirken kılıç motifiyle de kendi örf ve adetlerine olan bağlılıklarını dile getirmektedirler.

3.2.3.4.12. Kral tacı¹²

Taç motifi hükümdarlığın ve monarşinin sembolüdür. Bu sembol iki partinin ambleminde karşımıza çıkmaktadır. İlki açık bir şekilde armada sadece taç göstergesinin bulunduğu “Monarşist Parti” (Монархическая Партия) tarafından kullanılmaktadır. Parti isminden de anlaşıldığı üzere monarşiyi bir yönetim sistemi olarak benimsemektedir. “Rusya Ulusal Birliği” (Российский Общенародный Союз) partisinin armasında da yazı ve işaretlerle çarların kullandığı hâkimiyetin sembolü olan taç şekli elde edilmiştir. Bu partinin ambleminden ve bu amblemi oluşturan sözel göstergelerden parti düşüncesinin geçmiş Rus devletlerinin ideolajisinde bir çizgide olduğunu ve Rus halkının güçlü devlet geleneğini yansıtmaya çabası içerisinde olduğunu görebiliriz.

3.2.3.4.13. Güneş¹³

Altı parti logosunda güneş göstergesi kullanmıştır. Bunlardan bir tanesinde ay çiçeği güneşi temsil etmekte, diğerlerinde güneş sembolü kullanılmaktadır. Güneşin ay çiçeği olarak tasvir edildiği ve “aydınlık bir gelecek” kavramını en güzel şekilde yansıtan amblem “Yeşiller Birliği” (Альянс Зелёных) partisinin amblemidir. Diğer partilerden iki tanesinde, “Rusya Komünistleri “Komünist Partisi” (Коммунистическая Партия “Коммунисты России”) ve “Rusya Sosyalist Partisi” (Российская Социалистическая Партия)’da Sovyetler Birliğine ait olan devlet arması ve işaretlerinin arkasında kullanılmış, “Rusya’nın Yeniden Yapılanması Partisi” (Партия Возрождения России) Rusya Federasyonu bayrağı ve haritasının alt kısmında kullanılmıştır. Yine benzer bir şekilde LDPR armasında da güneş ışıkları Rusya Federasyonu haritasından çıkarak etrafını aydınlatmaktadır. “Köylerin Yeniden Yapılanması Partisi” (Партия Возрождения Села) ambleminde de buğday başağını tutan elin arkasında güneş vardır ve köylünün emeğini aydınlatır. Tüm bu partilerde güneş aydınlanmayı, aydınlık bir geleceği ve ülkenin gelişmesini tasvir etmektedir.

¹² bk. Kral Tacı. s. 49

¹³ bk. Güneş s. 55

3.2.3.4.14. Kitap

Kitap işareti armacılıkta genellikle şehir, aile veya kilise armalarında daha sıklıkla görülür. Üzerinde Yunanca A (Ω) veya haç işareti bulunan kapalı bir kitap incili temsil etmektedir. Belli bir bölgeyi simgeleyen armalarda genellikle üzerinde haç işareti veya aziz figürleri bulunur. Ayrıca kitap zengin bir tarihsel geçmişi ve hukukun üstünlüğünü temsil eder. Kitap işareti Avrupa’da bazı eğitim kurumlarının armalarında da görülür. Kitap işareti aynı zamanda aydınlanma ve gelişmeyi temsil eder (Kniga v geraldike).

Kitap “Rusya Federasyonu Komünist Partisi” (Коммунистическая Партия Российской Федерации)’nin ambleminde kullanılmış ve ilk görüşte bu sembol ile verilen anlama farklı bir boyut getirmiştir. Rusya Federasyonu Komünist Partisi’nin ambleminde etrafında “Rusya” (Россия)“ emek” (труд) “halkın egemenliği” (народовластие), “sosyalizm” (социализм) kelimeleri ile çevrili alanın ortasına en alta kitap ve üzerine orak ve çekiç işareti yerleştirilmiş, en alt kısma ise partinin isminin ilk harfleri büyük harflerle yazılmıştır. Kitap işareti burada eğitimi ve öğrenmeyi temsil ederek ülkenin aydın tabakasına da hitap ettiğini göstermekte, böylece bu partinin sadece köylü ve işçilerin değil eğitimli beyaz yakalılarında partisi olduğunu göstermektedir. Bilindik Sovyetler Birliğine özgü orak çekiç göstergesine farklı bir boyut kazandırarak, işçi köylü ve memur kesimin kardeşliğini simgelemektedir.

3.2.3.4.15. Bina-şehir

Binalar, özellikle yüksek katlı binaların hayatımızın bir parçası olması neredeyse yüz yıllık bir geçmişe sahiptir, bu nedenle binaların geleneksel armacılıkta bir anlamı yoktur, ancak binaların birer yaşam alanı olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda evi, aileyi bize anımsatacaktır. Birçok binanın bir arada kullanıldığında ise şehirleri ve ortak yaşamı çağırır.

Sembolik olarak şehirlere dışılık prensibini içeren bir yerleşim alanı; bir ana gözüyle bakılır. Şehirler içerisinde yaşayan halkını bir ana gibi korur içine alır (Ersoy, 2007: 133). “Rusya Şehirleri” (Города России) partisi parti armasında üç adet yeşil renkli bina figürünün altına parti ismini büyük harflerle yazmıştır. Renk olarak yeşilin kullanılması şehirlerin doğal yaşamının korunmasına ve tabiata verilen öneme vurgu yaparken yüksek katlı binalar şehirlerin gelişme ve modernleşmesini simgelemektedir.

3.2.3.4.16. Asker

Askerler vatanın koruyucuları ve kahramanlarıdır. “Rusya’nın Koruyucuları” (Защитники Отечества) partisi de isminin anlamına uygun olarak vatanın koruyucusu olan askerleri parti armasında kullanmıştır. Parti tüzüğünde açık bir şekilde kullanılan semboller ve bu sembollerin açıklamaları ayrıntılı bir şekilde verilmiştir (Ustav obşestvennoy organizatsii Zaşitniki oteçestvo).

Armanın zeminini Rusya Federasyonu bayrağının renkleri oluşturmaktadır. Bu zeminin üzerinde yan yana duran dört asker nesiller boyunca ülkelerini savunan askerlerin arasındaki bağlantıyı sembolize etmektedir. Soldan itibaren ilk asker Eski Rus Bogatır’dır, Peipsi gölü kenarında gerçekleşen savaşın kahramanını sembolize eder. Aleksandr Nevskiy bu savaşta Katolik töton şövalyelerine karşı büyük bir zafer kazanmıştır. Ortada bulunan II. Dünya savaşının (Rus tarihinde büyük vatanseverlik savaşı olarak anılır) Sovyet askeri, 1943 yılındaki Stalingrad savaşının kahramanını temsil etmektedir. Sağda 1812 Yurtseverlik savaşı döneminin Rus askeri, Borodino alanı savaşının kahramanlarını sembolize eder. En önde modern bir savaşçı, Afganistan’da ve tüm bölgesel çatışmalarda hayatını kaybeden anavatan savunucularının anısını onurlandırmak için diz çökmektedir. Askerlerin altında bulunan kaide ise nesilden nesile korunması için askerlere devredilen Rus vatanını temsil etmektedir.

3.2.3.4.17. İmleç

İmleç grafiksel bir işarettir. Genellikle elektronik ortamlarda hedeflerin işaretlenmesi ve gösterilmesi için kullanılır, stilize edilerek “Ulusal Birlik” (Народный Альянс) partisinin armasındaki imlecin iki tarafı farklı renklerde ve doksan derecelik açıyla yukarı yönde yerleştirilmiştir. Beyaz zemin üzerine yerleştirilen imleçte kullanılan renkler solda mor ve mavinin, sağda ise ahududu ve vişne renklerinin karışımıdır. Bu renkler de bize Rusya federasyonu bayrağının renklerinin stilize edilmiş halini anımsatmaktadır. Tüm bu imgeleri bir araya getirdiğimizde yüksek hedefleri işaret eden modern bir Rusya sembolizmini görmekteyiz.

3.2.3.5. Sözel göstergelerin bulunduğu siyasi parti işaretleri

Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığında kayıtlı bulunan 5 Partinin ambleminde sözel işaret bulunmaktadır. Sözel işaretler verilmek istenen mesajın bir veya birkaç kelimeyle ifade edilmesi şeklindedir. Bu tür işaretler genellikle insanlara direk mesaj vermek veya çağrışımında bulundurmak amacıyla yapılır.

Elma (Yabloko) Partisi

Bazen en başarılı markalar bile farklı şekilde algılanabilirler, bu da partilere farklı bir sıkıntı yaratabilir. Öyle ki 1993 yılında kurulan “Rus Birleşik Demokrat Partisi “Elma” (Российская Объединенная Демократическая Партия «Яблоко»)’nın adı olan “elma” (Яблоко) kelimesi bir siyasi partinin adı ve sembolü, aynı zamanda bir meyvenin ismidir. Yabloko ismi basit bir şekilde partiyi kuran üç demokrat politikacı, Grigori Yavlinski (Григорий Явлинский), Yuri Boldırev (Юрий Болдырев) ve Vladimir Lukin’in (Владимир Лукин) soy isimlerinin ilk harflerinin yan yana yazılarak bir araya getirilmesiyle türetilmiştir. İlk olarak “B” harfinin sahibi Boldırav arkadaşlarıyla görüş ayrılığına düşerek ayrılmış ve Maliye bakanlığında çalışmaya başlamıştır, daha sonra “L” harfi anlamını yitirmiş, çünkü Lukin Rusya İnsan Hakları Komiserliğine getirilerek partiden ayrıldı (Mostyayev). Fakat tüm bunlara rağmen partinin sembolü ve adı yine de “Yabloko” (elma) olarak kalmıştır. Parti ismi halk tarafından kurucularının isminin kısaltması olarak değil “elma” kelimesi olarak yer edinmiştir.

Partinin logosu beyaz zemin üzerinde kırmızı bir halka ve halkanın üst kısmının dörtte birinde merkeze doğru yeşil bir üçgen halkayı kesmektedir, halkanın sol alt kısmında “Yabloko” (Яблоко) sözcüğü bulunmaktadır. Partinin bayrağı beyaz dikdörtgen zemin üzerinde partinin amblemi kırmızı halka ve yeşil parti adının yazılması şeklindedir.

“Elma” sembolü barışçıl ve birlik mesajı içermektedir. Halkın zihninde elma sembolü rahat bir şekilde kalmakta, hatırlanması ve benimsenmesi kolay olmaktadır. Bazen de bu durumu muhalefet partileri kendi çıkarları için kullanabilmektedirler. Bu duruma örnek olarak Duma Meclisi seçimlerinde bir karikatürde yerde sürünerek elmaya yaklaşan solucan “- Aa, kurtlu elma!” demektedir. Buna karşılık Elma partisinin başkan yardımcısı Sergey Mitrohin “ Bizim elmamız çürük değil, yeşil. Oldukça sert, dişiniz kırılabilir!” diyerek karikatüre cevap

vermiştir. Bu tür göndermeler sadece seçimlerde değil, farklı zamanlarda da gerçekleştirilmektedir. “Naşi” partisinin yapmış olduğu bir kongrede çürük elmaların içerisinden sıkılarak çıkarılan NBP amblemlerinden oluşan küçük bir sergi düzenlenmiş, bu şekilde “Naşi” partisi “Elma” ve ulusal Bolşevik partilere karşı tutumlarını seçim haricinde de göstermiştir (Mostyayev).

Büyüme Partisi

“Büyüme Partisi” (Партия Роста)’nın isminde “büyüme” (рост) kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelimenin sözlük anlamı “büyüme” (расти) fiiliyle aynıdır. Canlı varlıklar, organizmalar için: yaşam, büyüme (Lapotin ve Lapotina, 1988: 832) demektir. Parti ambleminde yukarı doğru kullanılan bir ok işareti logotipinin üzerinde “büyüme” kelimesi yazılarak seçmene partilerinin ülkenin büyüme ve ilerlemesi yönündeki hedefleri logotip ile desteklenerek sunulmaktadır.

Dürüst Parti

“Dürüst” / İnsan. Adalet. Sorumluluk/ («Честно» /Человек. Справедливость. Ответственность) partiside yine sözel bir işareti parti ismi olarak kullanılmaktadır. “dürüst” (честно) kelimesi Rusçada bir zarf kelimesidir ve “dürüst” (честный) sıfat kelimesiyle aynı anlamdadır. Bu kelimenin anlamı ise “doğru sözlü, içten, dosdoğru, aldatmayı beceremeyen, aldatmayı düşünmeyen; bu özellikleri içerisinde barındıran”dır (Mostyayev). Parti arması, sol kısmında bir yumruk işareti, hemen yanında ise büyük harflerle “dürüst” kelimesi, en sonda ise kırmızı bir ünlem işareti şeklinde tasarlanmıştır. Parti ismi doğrudan sözel işaret içermektedir ve seçmenine dürüst olduklarının mesajını gücü ve kararlılığı temsil eden yumruk göstergesi ile birlikte vermektedir.

Rus Ulusal Birliği Partisi

“Rusya Ulusal Birliği” (Российский Общенародный Союз) parti ambleminde çevresinde yazılmış olan Rus halkının geçmişten günümüze kurmuş oldukları devletlerin isimleri vasıtasıyla sözel gösterge kullanarak geleneklerine ve tarihlerine bağlılık mesajı vermektedir. Parti ambleminde tamamen sarı siyah renkler kullanılmış ve ortasında yazı ve işaretlerle çarlık tacı görüntüsünün oluşması sağlanmıştır. Parti ambleminin merkezinde Rus

çarlık tacı, etrafında ise “Rus; Rusya; SSCB; Rusya Federasyonu” (Русь; Россия; СССР; Российская Федерация) kelimelerini kullanarak en eski Rus kinezliğinden, Rus İmparatorluğuna, SSCB ve günümüz Rusya Federasyonuna tüm Rus devletlerini sıralayarak vatansever, milli duyguları uyandırmaktadır.

Kendimizin Partisi

“Kendimizin Partisi” (Родная Партия) ise yeşil renklerin hâkim olduğu armasının ortasına bir sedir ağacı dalı yerleştirmiş ve etrafına “Rusyanın çınlayan sedirleri” (Звонящие кедры России) ifadesini sözel işaret olarak kullanmıştır. Buradan verilmek istenen mesaj Rus topraklarındaki doğal güzelliklerin ve ekosisteminin korunması amacını güden parti taraftarlarını uzun yıllar yaşayan ve birçok mitolojik anlam içeren sedir ağaçlarına benzeterek “Rus doğasının geçmişten günümüze daimi koruyucuları” olarak adlandırmaktadır.

3.2.3.6. Logotip parti amblemleri

Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığında kayıtlı bulunan 10 partinin sembolü logotip olarak tasarlanmıştır.

Bu tür çalışmaları armalarında kullanan partiler genellikle ok işareti, çarpı veya yazı karakterleri üzerinde farklılıklar yaparak dikkat çekme amacıyla olmuşlardır. Burada genellikle yazı karakterlerinin seçimi veya renkler önem arz etmektedir.

İletişimin en önemli araçlarından biri sayılan renkler, aktardıkları anlamlarla ikna sürecinde oldukça önemli işlev yüklenirler. İkna sürecinde renkler kimi zaman daha güçlü etki yaratmak ya da görsel açıdan dikkat çekicilik yaratmak, kimi zaman da görüntünün okunmasını kolaylaştırmak ya da görüntüde yer alan ürünün cinsini belli etmek için kullanılır (Türkhan, 1998). Parti armalarında ise renkler armanın ana konusunu oluşturan objenin veya ifadenin daha dikkat çekici olabilmesi için kullanılmaktadır.

Siyasi partilerin amblemlerinde kullanmış oldukları renklerin siyaset psikolojisinde topluma etkisi ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan derlediğimiz bilgiler ışığında renklerin insan psikolojisine etkilerinin kullanılış şekline ve tonuna göre farklılıklar gösterdiği kanısına varılmıştır. Bu renklerin genel anlamlarına kısaca değinmek istiyoruz.

Kırmızı renk psikolojik olarak saldırganlıkla, yaşama gücüyle, ateşle, aynı zamanda sadece aşkla değil, ölümüne kavgayla da bağdaştırılır. Bu renk insan psikolojisini derinden etkiler. İnsanın mizacına göre kendine çekebildiği gibi rahatsız da edebilir. Bu nedenle bu rengi kullanırken dikkatli olunmalıdır (Mostyayev).

Mavi gökyüzünün rengidir. Düşüncelerin psişik hareketini tanımlar. Mavi renklerin en derini, en soğuşu, en safıdır. Sonsuzluk izlenimi yaratır. Aynı zamanda soyluluğu, özgürlüğü, sınırsızlığı, uzaklığı simgeler. Sakinleştirici ve dinlendirici bir etkisi de vardır (Zeybek, 2002: 819). Mavi renk sakindir, insanların duygularını ele geçirir. Aynı zamanda bu renk doğruluğun, bağlılığın, inancın, paklığın ve ebediliğin rengidir. Bu renk armacılıkta en çok kullanılan renklerden biridir (Mostyayev).

Yeşil rengin anlamı onun tonlamalarında gizlidir. Koyu yeşil, hayatı, ilkbaharı, mutluluğu, doğayı, bolluğu dünyayı sembolize eder. Mavi-grimsi yeşil ölüm, aldatma, kıskançlıktır. Hristiyanlıkta ise ölüme karşı kazanılan zaferi sembolize eder (Mostyayev). Yeşil aynı zamanda denge, uyum ve korumanın rengidir. Enerjinin paylaşımını, vericiliği ve yardımseverliği yansıtır. Bu uyum ve paylaşım tamamen doğanın rengi olmasındandır, çünkü doğada uyum ve paylaşım vardır. Duyguları rahatlatıp, olumlu düşünmeye yönlendirir.

Sarı güneşin enerjisini anımsatır, ilgiyi, bilgiyi ve erdemin varlığını vurgular. Yüceltici ve ilham verici bir renktir. İnsanlarda umut ve her şeyin daha iyi olacağı duygusunu uyandırır. Isınma, parlaklık ve neşe izlenimi yaratır. Gençliği, kuvveti, gücü beraberinde getirir. Bir anlamda yaşamın ve ışığın rengidir (Zeybek, 2002: 819). Sarı güneşin, düşüncenin, anlayışın rengidir. Bu rengin farklı tonları zıt anlamlar içermektedir. Altın sarısı tanrısal bir renktir. Koyu sarı ise ihaneti, aldatmayı, cimriliği kıskançlığı ifade eder (Mostyayev). Sarı renk beyazla çok uygun olmadığından, diğer koyu renklerle güzel bir görsel oluşturmasına rağmen armacılıkta çok tercih edilmemektedir. Reklamcılıkta kullanılan altın sarı saflığı ve zenginliği gösterir. Ayrıca Rus ikonculuğunun ve imparatorluğunun simge renklerinden olması dolayısıyla altın sarısını Rus armacılığında sıklıkla görmekteyiz.

Siyah renk bilindiği gibi kederle ve daha birçok olumsuz durumla özdeşleştirilmektedir. Fakat istisnai olarak bu renk armacılıkta olumlu bir şekilde kullanılmakta ve bilgeliği, sağduyuyu simgelemekte, Hristiyan kilisesinde ise gururun reddini, zenginliği ve saf sevgiyi

ifade etmektedir. Armalarda siyah renk ciddiyeti, kuvvetliliği ve güvenilirliği belirtmesi amacıyla kullanılmaktadır. Diğer renklerle güzel uyum sağlamasından dolayı armacılıkta ikinci renk olarak sıklıkla kullanılır (Mostyayev).

Gri renk te siyah ve beyaz renkler gibi diğer renklerle uyum sağlamasından dolayı, bunalımı, ölümü, yası temsil etmesine rağmen tasarımcılar tarafından sıklıkla tercih edilen renklere aittir. Bu rengin tercih edilmesinin sebebi insanı yormaması, ayrıca farklı tonlarıyla birlikte tasarımcıya kendini ifade edebilmesi için fırsatlar sunmasıdır (Mostyayev). Sıkıntı, mutsuzluk sıradanlık duygusu yaratmasına karşın, aynı zamanda çağdaşlığın da simgesidir (Zeybek, 2002: 819).

Turuncu rengin sıcaklık ve enerji verici bir özelliği vardır. Uyarıcı niteliğiyle turuncu kolay algılanır bir renktir (Zeybek, 2002: 820).

Mor renk psikolojik olarak ölçülülük, ılımlılık, pişmanlık, yaşamdan ölüme geçişle bağlantılıdır. Bu düşünceyi Hristiyan inancındaki anlamı da desteklemektedir, orucu, perhizi, üzüntüyü, manevi acıyı mor renk temsil eder. Bu renk de armacılıkta sıklıkla kullanılmamakla birlikte farklı renklerle bir arada tercih edilmektedir. Bu renk son zamanlarda tercih edilmeye başlamıştır. (Mostyayev).

Beyaz renk uzun zamandır temizliğin saflığın masumiyetin sembolüdür. Birliği saflığı uyanışı anlatır, Yüksek renklerin sessizliğin, kimi zaman soğukluğun göstergesidir (Zeybek, 2002: 819). Özellikle Hristiyanlıkta beyaz rengi hayatın kutsallığı ve ruhun masumiyetini belirtmektedir. Bu renkte iki renkli armalarda sıklıkla karşımıza çıkmakta ve daha çok arka plan olarak görülmekte, diğer rengin daha belirgin olmasını sağlamaktadır (Mostyayev).

Kahverengi toprağın rengidir. Yalnızlığı, sarsılmazlığı, hüznü ve sonbaharı simgeler (Zeybek, 2002: 819). Hristiyanlıkta dünya hayatından vazgeçmeyi, manevi ölümü temsil eder. Bu renk de armacılıkta oldukça az kullanılmaktadır. İstisnai olarak diğer yakın renklerle (turuncu, yeşil) kullanıldığında asalet anlamı verir (Mostyayev). Kahverenginin farklı renklerle birlikte kullanılmasından akılda kalıcı, sıra dışı bir amblem oluşturulabilir.

Kızıl renk te kırmızı gibi ateşin rengidir. İletişimde kullanıldığında lüksün, tutkunun sembolüdür.

Uzmanların görüşüne göre en iyi amblemler ve reklamlar kullanılan metne ve arka plan rengine göre: beyaz üzerine mavi, sarı üzerine siyah, beyaz üzerine yeşil, beyaz üzerine siyah, siyah üzerine sarı, siyah üzerinde beyaz; en kötüler ise: kırmızı üzerine sarı, kırmızı üzerine beyaz, kahverengi üzerinde sarı, kahverengi üzerine beyaz olanlardır.

“Partisiz Rusya” (Беспартийная Россия) partisi armasında ters ve düz şekilde yerleştirilmiş beyaz zemin üzerine siyah iki yön işaretiyle X şeklini elde etmiş ve parti adına uygun bir yok olma anlamı vermiştir. “Sivil Platform” (Гражданская Платформа) partisi ise parti isminin altına “+” işareti ve Rusçada bulunan “Ya” (Я) harfini kullanarak bu harfin aynı zamanda “ben” anlamına vurgu yapmış ve tüm Rusya halkıyla birlikte “+ben” diyerek seçmenin “ben de varım” mesajını vermesini sağlamış, böylece her bir bireyin değerine vurgu yapmıştır. “Adalet için Parti!” (Партия За Справедливость!) partisi ismini mor bir zemin üzerine yazarken “za” edatından önce kutucuk içerisine tik işareti koyarak “za” edatının destek, onay verme anlamını ön plana çıkarmış, ayrıca mor rengin ölçülülük, ılımlılık anlamını seçmenin algılamasını sağlamıştır. “Büyüme Partisi” (Партия Роста) ve “Adil Rusya Siyasi Partisi” (Политическая Партия Справедливая Россия) armalarında ok işaretine benzer logotipler kullanarak gelecek hedeflerine işaret etmektedir. “Rusya Küçük Esmaf Partisi” (Партия Малого Бизнеса России) partinin isminin ilk harflerini yazarken M harfini Rusya Federasyonu bayrağının renkleriyle süslemiştir. Benzer bir şekilde “Emek Birliği” (Союз Труда) partisi de yine Rusya federasyonu bayrağı renklerini kullanarak beyaz zemin üzerine kırmızı ve mavi renkle parti armasını partinin ilk harflerini orak ve çekice benzer bir şekilde grafiksel olarak tasarlamış, bu farklı çalışmasıyla çağdaş Rusya’nın emekçilerine seslenmiştir. Bu vesile ile yaşlı ve genç iki farklı kültürel ortamda büyümüş kuşakları bir araya getirmeyi hedeflemiştir.

4. SONUÇ

Diller insanların mensup oldukları kültürlerin sözcüklere yansımaları ile oluşur. Bireyler buldukları çevrenin etkisiyle etraflarında gördükleri nesnelere adlandırır. Bu nesnelere kendi kültürlerinin onlarda yaratmış olduğu tarihsel, psikolojik ve felsefi algıya göre aynı zamanda mecaz anlamlar da yüklerler. Çalışmamızın konusu kapsamında yapmış olduğumuz siyasi göstergelerin insanların zihninde oluşturduğu bilişsel anlamların incelenmesi sonucunda Rus halkında, bu toplumun kültürünün, tarihsel geçmişinin, bireylerin yaşam tecrübesi, kültür seviyesi vasıtasıyla göstergeleri algılamadaki pragmatik potansiyel ortaya çıkar.

Çalışmamızın inceleme konusunu oluşturan amblem, sembol ve göstergelerin geçmişte ortaçağa kadar uzansa da aslında işaretlerin insanların hayatlarındaki yerinin ilk çağlardan beri önemli olduğu çok eski dönemlerden kalma mağara resimlerinde görebiliriz. Bu resimler vasıtasıyla insanın duyguları ve düşüncelerini, yaşadıklarını yazıyı bulmadan binlerce yıl önce şekillerle ifade edebilmiştir. Böylece kendi hayatları hakkındaki bilgileri, öğretileri gelecek nesillere aktarmış, bu vesileyle yüzyıllar sonra bile bu insanların nasıl bir hayat sürdükleri, ne yiyip ne içtikleri, nasıl avlandıkları hakkında bilgi edinmemizi sağlamışlardır. Binlerce yıl önce yaşamış olan insanların beyninde oluşmuş olan çağrışımların günümüz insanının beyninde de aynı şekilde yansıyor olması göstergelerin insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğuna güzel bir örnektir.

Çalışmamızda bilişsel bakış açısı ile incelediğimiz işaretleri ilk olarak ülke sembolleri ve siyasi parti sembolleri olmak üzere iki temel gruba ayırdık. İlk grubu oluşturan Rusya Federasyonu ve SSCB devlet armalarının geçmişini ve bu armaların üzerinde bulunan işaretlerin Rus halkının bilincinde uyandırdığı pragmatik düşünceleri inceledik. Öncelikli olarak devlet armalarının incelenmesindeki amaç bu armaların Rus halkı üzerindeki etkisini ve siyasi parti amblemlerine yansımalarını daha iyi görebilmektir. Yapmış olduğumuz çalışma bize Rus devlet armalarının günümüz siyasi parti amblemeleri üzerinde oldukça fazla etkisi olduğunu ve Rusya Federasyonunu sembolize eden unsurların birçok partinin armasında kullanıldığını gördük.

Devlet armalarını incelediğimizde Rus İmparatorluğu döneminde ve günümüz RF devlet armasında kullanılan göstergelerin merkezini çift başlı kartal ve egemenlik sembolleri olan

taç, asa ve derjava oluşturmaktadır. Bu işaretler vasıtasıyla Rus imparatorluğunun Bizans İmparatorluğundan sonra Ortodoks Hristiyan dünyasının hamisi olduğu, doğu ve batının, Asya ve Avrupa'nın liderliğinin kendilerine ait olduğu mesajı verilmektedir. Çift başlı kartal motifi ile köklü bir imparatorluk geçmişine ve geleneklerine sahip çıkılma söz konusudur. Aynı şekilde SSCB'nin yıkılmasından sonra kurulan Rusya Federasyonunun de tekrar aynı armayı kullanması da tarihsel geçmişe ve imparatorluk geleneğine sahip çıkılma olarak nitelendirilebilir.

SSCB'nin devlet armasında Rus İmparatorluğunun mirasını reddederek kullanmış olduğu orak-çekiç, buğday başağı ve beş köşeli kırmızı yıldız bu devletin ve daha sonra bu devletin oluşturmuş olduğu ideolojiyi devam ettiren ülke ve siyasi partilerin sembolü haline gelmiştir. SSCB'nin kurucusu olan, temelde işçilerin ve köylülerin partisi olduğunu belirten komünist parti düşüncesi etrafında şekillenen ve işçileri temsil eden çekiç ve köylüyü temsil eden orak işaretlerinin bir araya getirilmesi ile elde edilen yeni sembol halkın devrimini nitelendirmektedir. Bunun yanı sıra buğday başağı da yine köylüyü, emeği ve halkın bu dönemdeki en önemli geçim kaynağı olan tarımsal üretime ve ülkenin doğal zenginliklerine vurgu yapmaktadır. Bu gösterge günümüzde dünyada en çok bilinen göstergelerden biri durumuna gelmiş, sadece Rusya Federasyonunda değil aynı zamanda dünyanın birçok ülkesinde bu semboller kullanılır olmuştur.

Psikolojik olarak insanları etkileyen renkler kullananın düşünce yapısını bize yansıttığı gibi karşıdaki insanı da olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle seçmenlerin etkilenmesi için parti armalarında tercih edilen renkler oldukça önemlidir.

Her ne kadar farklı siyasi akımları temsil etseler de Rusya Federasyonu ve SSCB devlet armalarında ortak bir şekilde kullanılan kırmızı temelde Rus halkının sembol rengidir. Özellikle SSCB döneminde ön plana çıkan bu renk Rus kültürünü yansıttığından dolayı ortak kültürel değerlerin yansımaları olarak görülebilir. Ayrıca altın sarısı da Rus ikonculuğunda sıkça kullanılan ve Rusya ile özdeşleşmiş bir renk olduğu için günümüz parti amblemlerinde karşımıza çıkmaktadır.

Her iki devlet arması da içerdiği sembol ve göstergelerle dönemlerinin politik görüşünü ve vermek istedikleri mesajları son derece başarılı bir şekilde alıcılara iletmektedir.

Devlet armalarında yapılan incelemelerden sonra siyasi parti amblemleri incelenmiş ve partiler kullandıkları işaretlere Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığında kayıtlı bulunan 66 partinin amblemi 6 gruba ayrılarak her grup içerisindeki semboller tek tek mitolojik, kültürel ve bilişsel olarak ele alınmış, bınların bireyler üzerindeki pragmatik potansiyeli değerlendirilmiştir.

Yapmış olduğumuz sınıflandırma sonucunda: hayvan sembolünü kullanan siyasi parti sayısı 8 kullanılan hayvan türü 6; bitki sembolü kullanan siyasi parti sayısı 9, kullanılan bitki türü 6; İnsan ve vücut organlarının kullanan parti sayısı 16, kullanılan insan ve vücut organı türü 3; artifakt semboller kullanan parti sayısı 40, kullanılan artifaktlar 15; logotip kullanan parti sayısı 10; sözel işaret kullanan parti sayısı 5 olarak belirlenmiştir. 5 partinin ise tüzüklerine veya amblemlerine ulaşılammıştır.

Hayvan sembolizmini kullanan siyasi partilerin armalarında bulunan hayvanların ortak özelliği güçlü, cesur ve atılgan hayvanların seçilmiş olmasıdır. Ayı, kurt, şahin, at ve boğa gibi hayvanlar her zaman gücü kuvveti ve cesareti ile bilinen hayvanlardır. Daima ileri doğru hamle yapan bu hayvanlarla ülkenin gelişmesi ve kalkınması yönünde mesajlar verilmiş, aynı zamanda Rus kültüründe önemli yeri olan ayı, şahin, at, troyka atlısı gibi canlılarla kültürel değerler de ön plana çıkarılmıştır.

Bitki motifleri içerisinde en dikkat çekici olanları ise buğday başağı ve ay çiçeğidir. Bu bitkiler köylü halkın ve tarım arazisinin bol olduğu ülkenin en temel üretim mahsullerinden biri olmaları sebebiyle üreten ve emeğe değer veren bir ülkeyi temsil etmektedir. Ayrıca parti armalarında kullanılan iğne yapraklı ağaçlar ülkenin tabiatını, doğal güzelliklerini temsil etmekle birlikte sedir ve hayat ağacı gibi sembollerle de Rusya'nın köklü geçmişine vurgu yapılmaktadır.

En büyük grubu oluşturan artifaktları 40 partinin armasında görmekteyiz. Bu armalarda en çok kullanılan semboller Rusya Federasyonu bayrağı ve haritası, SSCB arması, askeri objeler ve dünya sembolleridir. SSCB'nin kurucu ve tek partisi olan Komünist Parti'nin devamı niteliğindeki görüşlere sahip partilerin armalarında genellikle orak-çekiç ve beş köşeli yıldız, komünizm düşüncesiyle de özdeşleşmiş olan kırmızı renk ile birlikte kullanılarak Sovyet ideolojisine olan bağlılık göz önüne serilir. Bu partilerin armaları seçmenine Sovyet ideolojisi ve dünya görüşünü hatırlatmanın yanı sıra bu devletin var

olduğu dönemleri ve icraatlarını da bilişsel olarak çağrıştırır. Ortayaş üzeri seçmenlerinde geçmişe olan özlemi örseleyerek onların yurtsever duygularını ve geçmişe olan özlemlerini canlandırmaktadır. Ayrıca bu partiler nesiller arasındaki farklılıkların ortadan kalmasına yardımcı olarak yeni nesilin emeğe ve iş gücüne saygı duymasını, ülkenin yaşlı bireylerinin geçmişte yetişmiş oldukları kültürel ortamı tanınmasını sağlar. Böylece çalışarak kazanmanın küçümsendiği günümüz koşullarında bu partiler yeni kuşaa kendilerinin emeğe değer verdiğinin mesajını iletmektedir.

Artifakt olarak en çok kullanılan sembol ise Rusya Federasyonu haritası ve Rusya Federasyonu bayrağıdır.

Rusya Federasyonu bayrağının renkleri ve Rusya Federasyonu haritasını kullanan siyasi partiler ülkenin tüm unsurları ile doğudan batıya, farklı dil, din ve milletten insanların, bu ülkeyi oluşturan her bir bireyin partisi olduklarının mesajını vermektedir. Böylelikle farklı siyasi görüşten partiler olmalarına rağmen Rusya Federasyonu coğrafyasında yaşayan tüm bireylerde ülke birliği ve bütünlüğünün korunması adına yurtsever düşüncelerin uyanmasını teşvik etmektedir. Dünya haritası üzerinde tasvir edilen Rusya Federasyonu haritası ve bayrağı ile de ülkenin dünya üzerindeki konumuna, gücüne ve büyüklüğüne gönderme yaparak, dünya üzerinde etkin bir ülke olduklarını ifade etme çabası içerisindedirler.

Sonuç olarak Rusya Federasyonunda bulunan siyasi parti amblemlerinde kullanılan birçok göstergenin Rus kültürünün birer parçasını oluşturan öğelerden oluştuğunu ve bu unsurların insanların düşünce sisteminde oluşturdukları çağrışımların tarihsel, kültürel, felsefi ve psikolojik bir geçmişe dayandığını görmekteyiz. Bu göstergelerin algılanması bireylerin eğitim seviyeleri, yaşamış oldukları ortam, yaşanmışlıkları ve dünyaya bakış açılarıyla birlikte değişkenlikler gösterir ve tüm bu etkenlerin bir araya gelmesi bireylerin pragmatik potansiyelini ortaya çıkarır.

Yapmış olduğumuz incelemeler esnasında sembollerin Rus kültüründe sahip oldukları anlamların bir kısmının farklı kültürlerde de var olduğunu, farklı milletlerin kültürlerinin tarih boyunca kültürel etkileşimler sayesinde; savaşlar, barışlar, dini, ticari faaliyetlerle birbirine aktarıldığını göstermektedir.

Rusya Federasyonunda bulunan devlet ve siyasi parti armalarında ortak mesaj tarihsel geçmişe bağlı güçlü bir ülke, parlak bir gelecek, farklı milletlerin birlik ve bütünlük içerisinde yaşaması, dünya üzerinde etkin bir konum, ekonomik özgürlük ve tarımsal kalkınma olarak özetleyebiliriz.

Bu mesajların farklı siyasi görüşe sahip partiler tarafından ortak bir şekilde verilmesinin gerekçesi olarak da ülkenin içerisinde bulunduğu demokratikleşme sürecini ve uzun süre devam eden tek partili sistemden günümüz demokrasisine geçişin sancılarını yansıtmaktadır. Çok uluslu ve çok farklı din i inançlara ve kültürel farklılıklara sahip olan ülke SSCB sonrasında tekrar bir birlik ve bütünlük sağlama çabası içerisinde ve bu çaba partilerin bütünlüğü sembollerinde karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ağaç, S. ve Sakarya, S. (2015). “Hayat Ağacı Sembolizmi”. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 1.
- Andreev, V., Kuklev, İ. (2004). *Entsiklopediya, Simvoli, znaki, emblemı/ Avt.-sost.–MOSCOW: OOO “İzdatelstvo Astrel”; “İzdatelstvo AST”, (4)s., (32) 1. İl. – («ADMARGINEM»).* s.461
- Andreev, V., Kuklev, İ.(1999) *Entsiklopediya, Simvolov, znakov, emblem/ Avt.-sost. A. Rovner. –MOSCOW: Lokid; Mif, 1999.-556s.*
- Arkonaç Sibel, A. (2012). *Söylem Çalışmaları*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 315.
- Arkonaç Sibel, A. (2016) *Söylem Araştırmaları*. İstanbul: Hiperlink Yayınevi, 259.
- Artamonov, G.V., Vilinbakov, S.F., Faizov, A.L. ve Horoşkeviç, B.A.(1977) *Gerb i flag Rossii X-XX yy.* Moscow: Yurid. Lit., 1977. -560s.
- Ateş, M. (2001). *Semboller Ansiklopedisi*. İstanbul: Aksiseda Matbaası, 139.
- Baranov, A.N. (2001). *Vvedeniye v prikladnuyu lingvistiku. Uçebnoye posobiye. –MOSCOW: Editorial URSS, 360.*
- Baranov, A.N., Kazakeviç, Ye.G. (1991) *Parlementskiye debati: traditsii i novatsii. -MOSCOW: Zdaniye, 1991, s.6.*
- Bayeşko, L.S., Gordiyenko, A.N. (2007). *Entsiklopediya simvolov*. L.S. Bayeşko, A.N. Gordiyenko, A.N. Gordiyenko, pod.red. O.V. Perzankoviça. Moscow: Eskimo, 118.
- Bazılev, V.N. (1998). *K izuçeniyu političeskogo diskursa: v Rossii i possiyskogo političesktkogo diskursa v Rossii -2.* Moscow, 7.
- Belli, O. (1982). “*Urartularda Hayat Ağacı İnancı*”, *Anadolu Araştırmaları*, VIII.
- Berks, P.M., ve Rajnöy, G.V. (2006). *Gerb Rossii: razvitiye simvoliki*. Smolensk: İzd-vo “Smolenskaya gorodskaya tipografiya”, 128.
- Biderman, G. (1996). *Entsiklopediya simvolov: Per. S nem. / Obş. Red. İ predisl. Svetsitskoy İ.S., Moscow: Respublika, 336.*
- Borchers, T.A. (2006). *Rhetorical Theory. An Intreduction –Belmont: Wadsworth.*
- Boyner, A. (1996). “*A Linguistic Analysis of Turkish Political Language (Sociolinguistic and Discoursal Perspectives)*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükkantarcıoğlu N. ve Yazar, E. (2006). *Dil ve ikna: Türk politika söyleminde ikna edici önerme yapıları (=Language and persuasion: Persuasive proposition constructions in Turkish political discourse)*. Dilbilim Araştırmaları.

- Büyükkantarcıoğlu, N. (2007). *Use of Ad Hominem Fallacies in the Discourse of Politics : Impoliteness or Expected Norm?* Political Linguistics 2007. Warsaw University, Poland.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2008, 14-16 Mayıs). *Politika Söyleminde Metinlerarasılık İşlevleri*. 8. Uluslararası Dil, Yazınve Deyişbilim Sempozyumu, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2016). *Türk Politika Söyleminde Retorik Sorular*. 29. Dilbilim Kurultayı Bildirileri. Kocaeli Ün. Vakfı Yayınları, 11-18.
- Büyükkantarcıoğlu, N. ve Yarar, E. (2004, 11-13 August). *Politik söylemin ikna edici boyutları: Büyük ve küçük ölçekli yapılar (Persuasive dimensions of political discourse: Macro and micro structures)*, Paper Presented At The XII. International Turkish Linguistics Conference, Dokuz Eylül University, İzmir.
- Çakır, A. (2014). *Söylem Analizi. Ne demek istiyorsun?* Konya: Palet Yayınları, 125.
- Çernıh, A.P. (1990) *Geraldika. Vvedeniye v spetsialniye istoričeskiye distsiplini*. Moskova, 45.
- Çudinov, A.P. (2003). *Političeskaya lingvistika // Obşıye problemı, Metafora: uçeb. Posobiye. – Yekaterinburg, 42-56.*
- Çudinov, A.P. (2006) *Političeskaya lingvistika: uçebnoye posobiye*. Moskova: “Flinta”, “Nauki”, 254.
- Çudinov, A.P. (2011) *Sovremennaya političeskaya lingvistika: uçebnoye posobiye / E.V. Budayev, M.B. Voroşilov, Ye. V. Dzyuba, N.A. Krasilnikova; otv.red. A.P. Çudinov; Ural. gos. ped. un-t. – Yekaterinburg, 252.*
- Doli, J. (1996). *Entsiklopediya znakov i siimvolov*. Moskova: Veçe.
- Ersoy N. (2007). *Semboller ve Yorumları*. İstanbul: Dönence Yayınları.
- Foley, J. (1997) *The Guinness Encyclopedia of Sings-Symbols. Entsiklopediya znakov i simvolov*: Per. S ang. A. Pomogoybo 2-e izd. Moscow: Veçe, 512.
- Fomina, A.A. (2010) *İstoriya teoriya peregoda. Gosudarstvennyy gerb kak pravovoye yavlemiyeye i istoričeskiye predposilki yevo poyavleniya*. Sankt-Peterburgsk: Vestnik Sankt-Peterburgskogo Universiteta. Ser.14 vıp. 2: 2010 s.12
- Gacıyev, K.S. (1997). *Vvedeniye v politologičeskuyu nauku: uçebn. dlya vuzov / K.S. Gacıyev. – 2-e izd. –MOSCOW: İzdatselskaya korporatsiya “Logos”, 544.*
- Gavrilova, M.V. (2002) *Kritičeskiy Diskurs-analiz v sovremennoy zarubejnoj lingvistike. – Spb.: İzd-vo S-Peterb. Un-ta.*
- Gerasimenko, N.A. (1998) *İnformatsiya i fastsiatsiya v političeskom diskurse // Političeskiy diskurs v Rossii -2. Moscow, 22.*

- Gorolev, İ.N. (1991) *Bezmolvnoy musli znak: rasskazı o neverbalnoy kommunikatsii* / T.N. Gorelev: V.F. Yengaliçev. Moscow: Mol. Gvardiya, 240.
- Gosudarstvenniye Simvolı Rossiyskoy Federatsii. (2009). *Gosudarstvenniye Simvolu Samarskoy Oblosti. Simvolika Minitsipal'nıh Obrazovaniy Samarskoy Oblosti.* (2009) "Parlamentskiy Urok" Vıpusk 2. Redaksiyonniy Sovet Samarskoy Gubernskoy Dumı. Predsıdatel' Soveta – Musatkin N.F. Zamestitel' Predsıdatelya – Potyakin V.V. Samara, 80.
- Gradovskiy, A.D. (1982). *Naçalo Russkogo gosudarstvennogo prava.* T.I. O gosudartsvennom ustroystve. Spb., 157.
- Guraviç, A. Ya. (2007) *Slovar srednovekovoy kulturi.* / Pod. Red. Guraviça A.Ya. M., 102
- Hepoğlu, E. ve İnce, H. Ç. (2015). *Mitolojik Ağaçlar Ağaç ve Bitki Türleri Kuş Türleri.* Antalya: Barut Hotels Yayını, 67.
- İnal K. (2012) *Dil ve Politika. Dilin kökeni, etki boyutu ve kimlikle ilişkisi.* Ankara: Ütopya Yayınları, 198.
- İnternet: Aksoy B. (2002) *Siyaset Dili Çevirisi.* Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt/Volume: 19 Sayı/Number: 1 Haziran / June 2002 http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/berrin_aksoy_siyaset_dili_cevirisi.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.02.2017.
- İnternet: Artonovskiy S.N. *Pod znakom svyatogo Georgiya* (Under the sing of the Saint George) UDK94(47) <https://cyberleninka.ru/article/n/pod-znakom-svyatogo-georgiya.pdf>, Son Erişim Tarihi: 01.08.2017.
- İnternet: BSTS/*Tarih terimleri sözlüğü.* (Online erişim) http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.59830db392ed02.28159683, Son Erişim Tarihi:03.08.2017.
- İnternet: Budayev E.V., Çudinov A.P. (2006) *Sovremennaya političeskaya lingvistika* Yekaterinburg, 2006 <http://www.philology.ru/linguistics1/budaev-chudinov-06a.htm>, Son Erişim Tarihi: 12.04.2017.
- İnternet: Budayev E.V., Çudinov A.P. (2006) *Zarubejnaya političeskaya lingvistika: uçebnoye posobiye.* –Yekaterinburg, 2006. – 252 s. <http://politlinguist.ru/materials/mono/%D0%91%D1%83%D0%B4%D0%B0%D0%B5%D0%B2%20%D0%A7%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%20%D0%97%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F%20%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>, Son Erişim Tarihi: 20.04.2017.
- İnternet: Büyükkantarcıoğlu N. (1998). Konuşma çözümlemesinde sözel olmayan göstergeler üzerine. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi* 1998. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/dad/article/view/5000129412/5000118613>, Son Erişim Tarihi: 10.05.2016.

- İnternet: Cumhurbaşkanı Erdoğan şehit ailesiyle iftar yaptı.
<http://www.hurriyet.com.tr/cumhurbaskani-erdogan-sehit-ailesiyle-iftar-ya-40475357>, Son Erişim Tarihi: 25.07.2017.
- İnternet: Что означаёт герб Советского Союзу
http://chtooznachaet.ru/gerb_sovetskogo_sojuza.html, Son Erişim Tarihi: 06.12.2017
- İnternet: Dursun Ç. *İdeoloji yaklaşımları Çerçevesinde Dil, Söylem ve Siyaset*.2016
<http://www.teorivepolitika.net/index.php/arsiv/item/81-ideoloji-yaklasimlari-ercevesinde-dil-soylem-ve-siyaset>, Son Erişim Tarihi: 14.06.2017.
- İnternet: Durukan E. (2003) *Politik Dil Kullanımı ve Çeviri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi 2003, Yayın evi: Türkiye Alim Kitapları, 2016
https://www.academia.edu/24386388/Politik_Dil_Kullan%C4%B1m%C4%B1_ve_%C3%87eviri, Son Erişim Tarihi: 25.11.2016.
- İnternet: Dvuglavnyy orel v gerbe Rossii. <http://vostokolyub.info/kollektsiya-interesnostey/mir-simvolov/zachem-rossiyskomu-orlu-dve-golovyi.htm>, Son Erişim Tarihi: 21.19.2017.
- İnternet: Dvuglavnyy Orel-naslediye predkov <https://topwar.ru/113141-dvuglavyy-orel-nasledie-predkov.html>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2018.
- İnternet: El sembolü http://www.astroset.com/bireysel_gelisim/sembol/s38.htm, Son Erişim Tarihi: 13.03.2019.
- İnternet: Entsiklopediya simvoliki i geraldiki.
<http://www.symbolarium.ru/index.php/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0>, Son Erişim Tarihi: 21.09.2017.
- İnternet: Entsiklopediya simvolov i geraldiki .
[http://www.symbolarium.ru/index.php/%D0%97%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE_\(%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B4.\)](http://www.symbolarium.ru/index.php/%D0%97%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE_(%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B4.)), Son Erişim Tarihi: 12.09.2017.
- İnternet: Erdoğan, İ. Keloğlu-İşler E. VE Durmuş N. Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleneğin Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar.
<http://www.irfanerdogan.com/makaleler/lazarsfeld.htm>, Son Erişim Tarihi: 31.07.2019.
- İnternet: Finn, Gutner ve Usmanova. *Semiotika*. Avtorı: V.K.Finn, G.B. Gutner, A.R. Usmanova. Gumanitarniye tehnologii. İnformatsionno-analitiçeskiy portal ISSN 2310-1792 <http://gtmarket.ru/concepts/6925>, Son Erişim Tarihi: 25.07.2015.
- İnternet: Flag Rossii. www.33tura.ru/russia-flag, Son Erişim Tarihi: 18.06.2019.
- İnternet: Flag Rossiyskoy Federatsii (Flag Rossii) www.geraldika.ru/symbols/1, Son Erişim Tarihi: 18.06.2019.
- İnternet: Garbauhova P., Georgiyevskaya lentoçka. što eto? 6s. s3 http://vii.sfu-kras.ru/images/libs/geor_lentochka.pdf, Son Erişim Tarihi: 20.06.2019.

- İnternet: Gazioğlu Terzi E. (2015) *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Politik Söylem: 1989-2011 Yılları Arası Hükümet Programlarında Aile Ve Kadınlar*. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt:18, Sayı:2 2015
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sosars/article/view/5000149252>, Son Erişim Tarihi: 18.06.2017.
- İnternet: Gazioğlu Terzi E.(2014) *Politik Söylemde Kadın: 1980'li Yılların Meclis Tutanaklarında Kadınlara İlişkin Söylem*. Dergi Karadeniz. Sayı 21 / 2014
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kdeniz/article/view/5000046723>, Son Erişim Tarihi: 18.06.2017.
- İnternet: Gerb Rossii –Russkiy Ekspert
http://ruxpert.ru/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B1_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8, Son Erişim Tarihi: 01.08.2017
- İnternet: Gerb Rossii.
http://ruxpert.ru/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B1_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8, Son Erişim Tarihi:01.08.2017
- İnternet: Gerbı SSSR i respubliki http://www.great-country.ru/content/sss/simb.php?page_cal=simb_gerb, Son Erişim Tarihi: 08.12.2017
- İnternet: Güncel Türkçe Sözlük (Online erişim)
http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.59830db392ed02.28159683, Son Erişim Tarihi: 03.08.2017
- İnternet: Güneş Sembolü http://www.astroset.com/bireysel_gelisim/sembol/s16.htm, Son Erişim Tarihi: 16.01.2018.
- İnternet: Güney Kore'de Kim'in kuklası yalıldı. <http://www.ntv.com.tr/dunya/guney-korede-kimin-kuklasi-yakildi,NCVzu5NIokSNKh-5KdhJYA>, Son Erişim Tarihi: 21.07.2017.
- İnternet: Güngör S. *Türk Siyasetinde Dil Kullanımı: Siyasi Parti Liderlerinin TBMM grup konuşmalarında Siyasal Söylem Analizi*.
http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2014/sayi26/65-88.pdf, Son Erişim Tarihi: 15.06.2017.
- İnternet: <http://sigils.ru/heraldic/ptiza.html>, Son Erişim Tarihi: 10.07.2018.
- İnternet: <http://sigils.ru/signs/globus.html>, Son Erişim Tarihi: 02.08.2019.
- İnternet: İsrail bayrağını yaktılar. <http://www.iha.com.tr/haber-israil-bayragini-yaktilar-408708/>, Son Erişim Tarihi: 21.07.2017
- İnternet: Kılıçarslan E. *Siyasal İletişimde İdeolojik Dil*. Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mart, 2008
<http://dspace.trakya.edu.tr/jspui/bitstream/1/776/1/EM%C4%B0NE%20KILI%C3%87ASLAN.pdf>, Son Erişim Tarihi: 15.08.2016.

- İnternet: Книга v geraldike. <https://fgl.ru/%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B9/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0-%D0%B2-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B5>, Son Erişim Tarihi: 10.07.2018.
- İnternet: Krasny bol'she chem tsivet. <http://sueveriya.ru/archives/2914>, Son Erişim Tarihi: 12.09.2017.
- İnternet: Kuzma Minin i Dimitri Pajarskiy. <http://historynotes.ru/kuzma-minin-i-dmitriy-pozharskiy/>, Son Erişim Tarihi: 20.06.2019.
- İnternet: Mihaylova O. A. *Signalı regionalnoy identičnosti v yazıke goroda postsovetskogo perioda* / O.A. Mihaylova (Elektronnyy resurs). – Rejim dostupa: <http://mion-journal.tomsk.ru/?cat=37>, Son Erişim Tarihi: 14.06.2019.
- İnternet: Mostyayev Yu., *İspolzovaniye političeskoj simvoliki v hode izbiratelnoy kampanii lyudmi*. <http://moiwbiori.ru/index.php/analitika/56-yu-mostyaev/577-ispolzovanie-politicheskoy-simvoliki-v-khode-izbiratelnoj-kampaniilyudmi>, Son Erişim Tarihi: 20.07.2018
- İnternet: Orel. <http://newacropol.ru/alexandria/symbols/eagle/>, Son Erişim Tarihi: 09.09.2017
- İnternet: Orwell G., *Politics and the English Language*. First published: Horizon. — GB, London. — April 1946. / http://www.orwell.ru/library/essays/politics/english/e_polit/, Son Erişim Tarihi: 18.04.2017
- İnternet: Osmanlı armasında saklanan 30 gizemin sırrı ve sembollerin anlamları. <http://www.hurriyet.com.tr/osmanli-armasinda-saklanan-30-gizemin-sirri-ve-semboollerin-anlamlari-28086883>, Son Erişim Tarihi: 18.12.2017.
- İnternet: Ranchugova N.G. *Sotsialniye predstavleniya Hristiyan o dvuglavom orle* (The Christians' Social Ideas About Double Eagle). Jurnal "Pedagogika i Psihologiya" UDK 159.995.BBK 88.5 <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-sotsialnyh-predstavleniy-voennosluzhaschih-i-grazhdanskih-lits-o-dvuglavom-orle-kak-simvole-rossii>, Son Erişim Tarihi: 01.08.2017
- İnternet: RIA Novosti. *Gosudarstvennyy gerb Rossii: istoriya i znaçeniye* – RIA Novosti, 30.11.2008 <https://ria.ru/politics/20081130/156156194.html>, Son Erişim Tarihi: 01.08.2017
- İnternet: Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığı resmi web sayfası. <http://minjust.ru/ru/nko/gosreg/partii/spisok>, Son Erişim Tarihi: 02.07.2018
- İnternet: Samıye vliyatelniye simvolı v istorii çeloveçestva. <http://russian7.ru/post/kultovye-simvoliy-v-istorii-cheloveche/>, Son Erişim Tarihi: 17.01.2018.

İnternet: *Semiotika. Gumanitarnaya entsiklopediya* (Elektronniy resurs) // sentr Gumanitarnih tehnolohiy, 2010-2016 (poslednaya redaktsiya 30.10.2016) URL:<http://gtmarket.ru/concepts/6925>, Son Erişim Tarihi: 17.01.2018.

İnternet: Serp i molot. <https://krasavchik.livejournal.com/106583.html>, Son Erişim Tarihi: 19.01.2018

İnternet: Solntse <http://www.symbolarium.ru/index.php/%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BD%D1%86%D0%B5>, Son Erişim Tarihi: 16.01.2018

İnternet: Solntse kak simvol <http://slavculture.ru/simvoly/1374-solntse-simvoly-slavyan.html>, Son Erişim Tarihi: 18.01.2018

İnternet: Timoşevskiy A. *Osobennosti simvoliki političeskih partiy* IPIYEND im. I.F. Kurasa NAN Ukraini. http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_63/tymoshevskiy_ossobennosti.pdf, Son Erişim Tarihi: 18.07.2018 s.305

İnternet: Türk mitolojisi –öksökö- çift başlı kartal. <http://ekstremlbilgi.com/din/turk-mitolojisi-oksoko-cift-basli-kartal/>, Son Erişim Tarihi: 11.09.2017

İnternet: *Urok Muzhestvo. Gosudarstvennoye Avtonomnoye professionalnoye obrazovatelnoye uçrejdeniye Çuvaşskoy Respubliki “Çeboksarskiy Ekonomiko-tehnoloğičeskiy kollej” Ministersko obrazovaniye i molodejnoj politiki Çuvaşskoy Respubliki* <http://chetk.info/downloads/voyen-patriot-vospitaniye/%D0%A3%D1%80%D0%BE%D0%BA%20%D0%BC%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf>, Son Erişim Tarihi: 20.06.2019

İnternet: Van Dijk T., *K opredeleniyu diskursa.* // www.hum.uva.nl/-teun, Son Erişim Tarihi: 25.07.2015

İnternet: Yerin metrelerce altında iftar. <http://www.iha.com.tr/ankara-haberleri/yerin-metrelerce-altinda-iftar-ankara-1731438/>, Son Erişim Tarihi: 25.07.2017.

İnternet: Yılmaz O. (2016) *Türk ve Alman Siyaset Yaşamında Kadın Figürü ve Politik Söylemleri. Politik Dilbilim İncelemesi, Angela Merkel ve Tansu Çiller Örneği.* Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi The Journal of International Social Sciences Cilt: 26, Sayı: 2, Sayfa: 109-115, ELAZIĞ-2016 <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/firatsbed/article/viewFile/5000209848/500017752> 5, Son Erişim Tarihi: 15.06.2017

İnternet: Zeybek I.(2002) *Görsel iletişim ve renklerin aktardıkları.* İletişim Fakültesi Dergisi, 2002 s.813-826 <https://dergipark.org.tr/download/article-file/212636>, Son Erişim Tarihi: 27.06.2019

İnternet:https://ruxpert.ru/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%8B_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B8, Son Erişim Tarihi: 05.07.2018

- Kamentsova, Ye. İ.(1974) Ustyugov N.V. Russkaya sfragistika i geraldika. Moscow: 1974
- Kantar, G. (2016). *Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Recep Tayyip Erdoğan'ın miting konuşmalarının söylem dilinin içerik analiziyle incelenmesi*. Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 268.
- Kantar, G. (2017). “TBMM açılış konuşmalarında politik dil kullanımı: Ahmet Necdet Sezer ve Abdullah Gül’ün siyasal söylemlerinin içerik analizi”. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 53-80.
- Kantar, G. (2017). *Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Recep Tayyip Erdoğan'ın “Ak parti 1. Ve 3. Olağan üstü kongrelerindeki konuşmalarının” içerik analizi*. Balkan Journal of Social Sciences/ Balkan Sosyal Bilimler dergisi ICOMEP 2017 s.103-122
- Krivtsov, D.Yu. (2002). *Obraz dvuglavogo orla v simvolike zapadnorusskih posvyatitelnih predisloviyah XVII- načalo XVIIIv. // Geraldika: Materialı konf. “10 let vosstanovleniya geraldıçeskoy slujbı Rossii” –Spb.: Gos. Ermitaj, 58-67.*
- Kubryakova, Ye. S. (2000). *O ponyatıyah diskursa i diskursivnogo analiza v sovremennoy lingvistike // Diskurs, reç, reçevaya deyatelnost: funktsionalnyj i strukturnij aspekti. Moskova, 7-25.*
- Kubryakova, Ye.S., Demyakova, V.Z., Pankrats Yu. G., Lyuzina L.G. (1996) *Kratkiy Slovar Kognitivnih Terminov*. Moscow: İzd-vo Mosk. Uni-ta, 245.
- Kuper, C. (1995) *Entsiklopediya Simvolov*. Glavnıy redaktor: Tsaröva G.İ., Perevodçik: Komorov İ.V., Moskova: İzdatelstvo assotsiatsii duhovnogo edineniya “Zolotoy Vek”, 401.
- Lasswell, H. (1948). *The Structure and Function of Communication in Society / Harold Lasswell // The Communication of Ideas / Lyman Bryson (ed.). Harper and Row.*
- Levandovskiy, A.P. (2008). *V mire geraldiki / A.P. Levandovskiy. Moscow: Veçe, 184.*
- Lopatin, V.V. (1988) Lopatina L.Ye., *Russkiy Tolkoviy Slovar – 5-oye izd.: stereotip. – MOSCOW: Rus. Yaz., 1988. -832s. – (Biblioteka Slovarey Russkogo Yazıka) İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.*
- Makarov, M.L. (2003) *Osnovi teorii diskursa. –M., Grozis, 57-60.*
- Malışeva, O.P. (2008). *Politiçeskaya kommunikatsiya kak fenomen etnokultırı // Politiçeskaya lingvistika. –№ 3. Yekaterinburg.*
- Misyurov, D.A. (1999). *Politiçeskaya Simvolika: struktura i funktsii/ D.A. Misyurova // Vest. Mosk. un-te. T.12 Politiçeskiye nauki. No:1 s.43-57.*
- Nacar-Logie, N. (2015). *Siyasi Söylem. Örneklerle Türk Siyasi söylemi*. Ankara: Alter Yay. Rek. Org. Tic. Ltd. Şti. 173.

- Özüdoğru, M. (2000). *Political Discourse: The Art of Drawing A Rosy Picture in Turkish Politic*. Yayınlanmamış Yüksek Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 272.
- Paramanova, V.A. *Politiçeskiye simvoli kak sotsialnyy potentsial sformirovaniya patriotiçeskih ubejdenii*. Volgogradskiy gosudarstvennyy universitet: Sotsiologiya UDK 36.334.2 BBK 60.561.3 str. 36-39
- Polat, V. (2008). *Politik konuşma ve politik söylenme*. İstanbul: Derin Yayınları, 287.
- Polyakova, A.V. (2004). *Obşaya teoriya prava: problemi interpretatsii v kontekste kommunikativnogo podhoda*: Kurs leksii. Spb., S.539
- Pozner, R. (1996). *Podhodi k interpretatsii çeloveka kak znaka // Çeloveçeskiy faktör v pravoohranitelnih sistemah: Materiali mejdunar. nauç.-prakt. konf. "Yaziki mozga i tela çelovaka: problemi ipraktiçeskoye ispolzovaniye v deyatelnosti organov vnutrennih del"*. Orel, 42-47.
- Prohorov, A.M. (1999). *Bol'shoy entsiklopediçeskiy slovar / Gl. Red. A.M. Proholov*. Moskova, 268.
- Pşizova, S.N. (2002). *Demokratiya i politiçeskiy rınok v sravnitelnoy perspektive / S.N. Pşizova // Polis*, No:4, 120.
- Romanov, A.A. (2002). *Politiçeskaya lingvistika: Funktsionalnyy podhod*. – M. –Tver, 191.
- Roşal V.M. (2008). *Entsiklopediya simvolov*: AST, Sova, Harvest; Moskva, Sankt-Peterburg; 2008
- Roşal, M.V. (2007). *Polnaya Entsiklopediya Simvolov*. AST, Sova, Harvest; Moskva, Sankt-Peterburg, 182.
- Sebok, T.A. (1995). *Kultura i semiotika: uçeniya o znakah // filasofiya yazıka i semiotika*. – İvanova, 1995.
- Semkian, O.İ. (1994). *Politologiya*. –Lviv: Svit, 592.
- Serip, E. (1993). *İzbranniye trudi po yazıkoznaniyu i kulturologii / E. Sepir*, Moskova.
- Sinelnikova, L.N. (2009). *Lingvokulturalogiya. Politiçeskaya Lingvistika: koordinati mejdistsiplinarnosti*, 462.
- Solodovnikova, N.V. (2008) *Mifologiçeskiy aspekt metafora v russkom publitsistiçeskom disskurse*. Dissertatsiya na soiskaniye uçonoy stepeni na kandidatskiy nauk. Simferopol, 65-66.
- Sorokin, Yu. S., (2002) *Politiçeskiy diskurs: popıtka istolkobaniya ponyatşya // Politiçeskiy diskurs v Rossii*. Moskova; Jeltuhina M.R., Komiçeskoye v politiçeskom disskurse kontse XX. veka. Russkiye nemetskiye politiki – Volgograd, 2000; Demyakova V.Z., Politiçeskiy diskurs kak predmet politiçeskoy filologii, Moskova.

- Sözen, E. (2017) *Söylem. Belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. Ankara: Birleşik Yayınları, 173.
- Suharev A. Ya. (2008) *Bolşoy yuridiçeskiy slovar / Pod.Red. A. Ya. Suhareva*. Moskova.
- Süar, A. (2011). *Süleyman Demirel ve Recep Tayyip Erdoğan 'ın seçim öncesi büyük kongre konuşmalarının karşılaştırmalı söylem analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 175.
- Şeygal, Ye. İ. (2000). *Semiotika političeskogo diskursa*. –Volgograd, 440.
- Şeygal, Ye. İ. (2004) *Semiotika Političeskogo Diskursa*. Moskova: İTDK “Gnozis”, 326.
- Şukin, V.G. (1997) *Sotsiokulturnoye prostranstvo i problema janra//Vopr. Filosofii. №6 s.69-77*
- T.C. Başbakanlık Basın –Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü. (2014). “İ&D İletişim ve Diplomasi (Communication and Diplomacy)”. *6 Aylık Yerel Süreli Akademik Hakemli Dergi*, Yıl / Year: 2 Sayı / Issue: 3, Temmuz-Aralık 2014 / July-December 2014.
- Telitsin, V.L., Red. Bagdasaryan, V.Ye., Orlov, İ.B. (2005). *Simvolı, znaki, emblemi*. - Moscow: Lokid-Press, Ripol Klassik, 490.
- Ter-Minasova, S.G. (2000). *Yazık i mejkulturnaya kommunikatsiya: uceb. Posobiye*. Moskova, 48.
- Timoşevskiy, A.V. (2002). *Politiçeskiye partii- simvol formirovaniya političeskogo soznaniya/ A.V. Timoşevskiy // Naukoviy visnik. Vseukrainska asotsiatsiya molodih naukovtsiv. – Gumanitarni nauki: istoriya, sotsiologiya, politologiya, psihologiya, mistsetovstvo. No:4, 41-46*.
- Tsıpin, V. (2003). *Simfoniya tserkvi i gosudarstva // Pravoslavnaya gosudarstvennost: 12 pisem ob Çmperii. Sankt-Petersburg: İzd-vo Yurid. İn-ta, 304*.
- Tsuladze, A. (2000). *Bolşaya manipulativnaya igra /A. Tsuladze*. Moscow: Algoritm, 336.
- Türkhan, R. O. (1998). *İkna ve uzlaşma sanatı*. İstanbul: Hayat Yayınevi.
- Ustav Obşestvennoy Organizatsii – Vserossiyskoy Političeskoy Partii “Zashitniki Oteçestvo” (2014). (Novaya Redaktsiya) Moskova.
- Van Dijk, T. (1988). *What is political discourse analysis? // Political linguistic / Ed. Jan Blommaert, Chris Bulcaen*. Amsterdam.
- Volfson, N.V. (2003) *Yazık politiki. Politika yazıka*. İzdatelstvo Saratovskogo universiteta, 125.
- Yetkin, N. (2005). *Analyzing The Discourse Of Political Criticism In The Turkish Parliament: Linguistic Reflections Of Prejudice And Derogation*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-1. Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
<p>Tüm Rusya Siyasi Partisi “Birleşik Rusya” (Всероссийская Политическая Партия «Единая Россия»/ Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Yedinaya Rossiya”)</p>	
<p>Siyasi Parti “Rusya Federasyonu Komünist Partisi” (Политическая Партия «Коммунистическая Партия Российской Федерации»/ Politiceskaya Partiya “Kommunisticeskaya Partiya Rossiyskoy Federatsii”)</p>	
<p>Siyasi Parti RLDP – Rusya Liberal Demokrat Partisi (Политическая Партия ЛДПР – Либерально-Демократическая Партия Россия / Politiceskaya Partiya LDPR –Livalalno- Demokraticeskaya Partiya Rossii)</p>	
<p>Siyasi Parti “Rusya Yurtseverleri” (Политическая Партия «Патриоты России» /Politiceskaya Partiya “Patrioti Rossii”)</p>	
<p>Siyasi Parti “Rus Birleşik Demokrat Partisi “Elma” (Политическая Партия «Российская Объединенная Демократическая Партия «Яблоко»/ Politiceskaya Partiya “Rossiyskaya Obyedinennaya Demoktariçeskaya Partiya “Yabloko”)</p>	
<p>Adil Rusya Siyasi Partisi (Политическая Партия Справедливая Россия/ Politiceskaya Partiya Spravedlivaya Rossiya)</p>	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Büyüme Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Партия Роста» / Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Partiya Rosta)	
Siyasi Parti “Halkın Özgürlüğü Partisi” (Политическая Партия «Партия Народной Свободы» (ПАРНАС)/ Politiçeskaya Partiya “Partiya Narodnoy Svabodi” (PARNAS))	
Siyasi Parti “Rusya Demokratik Partisi” Политическая Партия "Демократическая Партия России"/ Siyasi Parti “Demokratiçeskaya Partiya Rossii”)	
Genel Rusya Siyasi Partisi “Rusya Kadınları için” Halk Partisi” (“Общероссийская Политическая Партия «Народная Партия «За Женщин России» / Obşerossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Narodnaya Partiya “Za Jenşin Rossii”)	
Siyasi Parti “Yeşiller Birliği” (Политическая Партия "Альянс Зелёных" / Politiçeskaya Partiya “Alyans Zelönnih”)	
Siyasi Parti “Vatandaşlar Birliği” (Политическая Партия "Союз Горожан"/ Politiçeskaya Partiya “Soyuz Garajan”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Rusya Halk Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Народная Партия России» / Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Narodnaya Partiya Rossii”)	
Siyasi Parti “İlerleme Partisi” (Политическая Партия "Партия Прогресса"/ Politiçeskaya Partiya “Partiya Progressa”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Rusya Sosyal Demokrat Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Социал-Демократическая Партия России»/ Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Sotsialno-Demokratiçeskaya Partiya”)	
Siyasi Parti “Komünist Sosyal Adalet Partisi” (Политическая Партия «Коммунистическая Партия Социальной Справедливости» / Politiçeskaya Partiya “Kommunistiçeskaya Partiya Sotsialnoy Spravedlivosti)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Rusya Emekliler Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Партия Пенсионеров России»/ Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Partiya Pensionerov Rossiié)	
Siyasi Parti “Rusya Şehirleri” (Политическая Партия «Города России» / Politiçeskaya Partiya “Goroda Rossii”)	
Siyasi Parti “Genç Rusya” (Политическая Партия «Молодая Россия»/ Politiçeskaya Partiya “Molodaya Rossiya”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “ Özgür Vatandaş Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Партия Свободных Граждан»/ Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Partiya Svobodnih Grajdan”)	
Siyasi Parti “Rusya Ekoloji Partisi “Yeşiller” (Политическая Партия «Российская Экологическая Партия «Зелёные»/ Politiçeskaya Partiya “Rossiyskaya Ekologiçeskaya Partiya “Zelönnye”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Siyasi Parti “Rusya Komünistleri” Komünist Partisi” (Политическая Партия Коммунистическая Партия Коммунисты России / Politiceskaya Partiya “Kommunisticeskaya Partiya “Kommunisti Rossii”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Rusya Tarım Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Аграрная Партия России» Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Agrarnaya Partiya Rossii”)	
Kamu Kuruluşu-Siyasi Parti “Rus Ulusal Birliği” (Общественная Организация – Политическая Партия «Российский Общенародный Союз» / Obşestvennaya Organizatsiya- Politiceskaya Partiya “Rossiyskiy Obşenarodniy Soyuz”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Adalet için Parti!” (Всероссийская Политическая Партия Партия За Справедливость! / Vserossiyskaya Partiya “Partiya za Sprevedlivosti!”)	
Sosyal Haklar Partisi (Политическая Партия Социальной Защиты / Politiceskaya Partiya Sotsialnoy Zaşiti”)	
Kamu kuruluşu - Tüm Rusya Siyasi Partisi “Sivil Güç” (Общественная Организация Всероссийская Политическая Партия «Гражданская Сила» / Obşestvennaya Organizatsiya – Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Grazjdanskaya Sila”)	
Siyasi Parti “Sosyal Adalet için Rusya Emeklileri Partisi” (Политическая Партия «Российская Партия Пенсионеров За Социальную Справедливость» / Politiceskaya Partiya “Rossiyskaya Partiya Pensionerov za Sotsionalnuyu Spravedlivost”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Ulusal Birlik” (Всероссийская Политическая Партия «Народный Альянс» / Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Narodny Alyans”)	
Siyasi Parti “Monarşist Parti” (Политическая Партия «Монархическая Партия» / Politiçeskaya Partiya “Monahiçeskaya Partiya”)	
Siyasi Parti “Sivil Platform” (Политическая Партия «Гражданская Платформа» / Politiçeskaya Partiya “Grajdanskaya Platforma”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Dürüst /İnsan. Adalet. Sorumluluk/” (Всероссийская Политическая Партия «Честно» /Человек. Справедливость. Ответственность» / Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Çestno” /Çelovek. Spravedlivost. Otvetstvennost./”)	
Siyasi Parti “Rusya Emek Partisi” (Политическая Партия «Трудовая Партия России»/ Politiçeskaya Partiya “Trudavaya Partiya Rossii”)	
Siyasi Parti “Rusya Sosyalist Partisi” (Политическая Партия «Российская Социалистическая Партия» / Politiçeskaya Partiya “Rossiyskaya Sotsialistiçeskaya Partiya”)	
Siyasi Parti “Rus Gazileri Partisi” (Политическая Партия «Партия Ветеранов России» / Politiçeskaya Partiya “Partiya Veteranov Rossii”)	
Siyasi Parti “Rusya Birleşik Emek Cephesi” (Политическая Партия «Российский Объединённый Трудовой Фронт» / Politiçeskaya Partiya “Rossiyskiy Obyedinenny Trudovoy Front”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Tüm Rusya Siyasi Partisi “İş Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Партия Дела»/ Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Partiya Dela”)	 <p>ПАРТИЯ ДЕЛА ВСЕРОССИЙСКАЯ ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ</p>
Siyasi Parti “Rusya Ulusal Güvenlik Partisi” (Политическая Партия «Национальной Безопасности России» /Politiçeskaya Partiya “Natsionalnoy Bezapastnosti Rossii”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Vatan” (Всероссийская Политическая Партия «Родина» / Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Rodina”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Emek Birliği” (Всероссийская Политическая Партия «Союз Труда» /Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Soyuz Truda”)	 <p>СОЮЗ ТРУДА</p>
Siyasi Parti “Rusya Halk Yönetimi Partisi” (Политическая Партия «Российская Партия Народного Управления» / Politiçeskaya Partiya “Rossiyskaya Partiya Narodnogo Upravleniya”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Kadın Diyalogu” (Всероссийская Политическая Партия «Женский Диалог»/ Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Jenskiy Dialog”)	 <p>ВСЕРОССИЙСКАЯ ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ ЖЕНСКИЙ ДИАЛОГ</p>
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Köylerin Yeniden Yapılanması Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Партия Возрождения Села» / Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Partiya Vozrajdeniya Sela”)	
Kamu Kuruluşu- Tüm Rusya Siyasi Partisi “Rusya'nın Korumucuları” (Общественная Организация – Всероссийская Политическая Партия «Защитники Отечества» / Obşestvennaya Organizatsiya-Vserossiyskaya Politiçeskaya Partiya “Zaşıtniki Oteçestvo”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Siyasi Parti “Rusya Federasyonu Kazak Partisi” (Политическая Партия «Казачья Партия Российской Федерации» / Politiceskaya Partiya “Kazaçya Partiya Rossiyskoy Federatsii”)	
Genel Rusya Siyasi Partisi “Rusya’nın Gelişimi” (Общероссийская Политическая Партия «Развитие России» / Obşerossiyskaya Politiceskaya Partiya “Razvitiye Rossii”)	
Siyasi Parti “Demokratik Yasalar Rusya’sı” (Политическая Партия «Демократическая Правовая Россия» / Politiceskaya Partiya “Demokratiçeskaya Pravovaya Rossiya”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Büyük Vatan Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Партия Великое Отечество» / Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Partiya Velikoye Oteçestvo”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Rusya Bahçivanlar Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Российская Партия Садоводов» / Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Rossiyskaya Partiya Sadovodov”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Sivil İnsiyatif” (Всероссийская Политическая Партия «Гражданская Инициатива» / Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Grajdanskaya İnitsiativa”)	
Siyasi Parti “Rusya’nın Yeniden Yapılanması Partisi” (Политическая Партия «Партия Возрождения России» / Politiceskaya Partiya “Partiya Vozrojdeniya Rossii”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Siyasi Parti “Ulusal Yön” (Политическая Партия «Национальный Курс» / Politiceskaya Partiya “Natsionalny Kurs”)	
Genel Rusya Siyasi Partisi “Halk Yolsuzluğa Karşı” (Общероссийская Политическая Партия "Народ Против Коррупции" / Obşerossiyskaya Politiceskaya Partiya “Narod Protiv Korrupsiyi”)	
Siyasi Parti “Kendimizin Partisi” (Политическая Партия «Родная Партия» / Politiceskaya Partiya “Rodnaya Partiya”)	
Siyasi Parti “Sağlıklı Kuvvetler” Rusya Spor Partisi” (Политическая Партия «Спортивная Партия России «Здоровые Силы» / Politiceskaya Partiya “Sportivnaya Partiya Rossii “Zdaroviye Silı”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Uluslararası Rusya Partisi” (Всероссийская Политическая Партия «Интернациональная Партия России» / Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “İnternatsionalnaya Partiya Rossii”)	
Siyasi Parti “Halk için Sosyal Reformlar – Doğal Kaynaklardan Kar elde edilmesi Partisi” (Политическая Партия «Партия Социальных Реформ - Прибыль От Природных Ресурсов - Народу» / Politiceskaya Partiya “Partiya Sotsialnih Reform – Pribıl ot Prirodnih Resursov –Narodu”)	
Siyasi Parti “Birleşik Rusya Engelliler Partisi” (Политическая Партия «Объединённая Партия Людей Ограниченной Трудоспособности России» / Politiceskaya Partiya “Obyedinönnaya Partiya Lyudey Ograniçennoy Trudosposobnosti Rossii”)	

EK-1. (devam) Rusya Federasyonu İçişleri bakanlığına kayıtlı siyasi partiler ve amblemleri

PARTİ ADI	PARTİ AMBLEMİ
Siyasi Parti “Hayır İşleri, Çocukların, Kadınların, Özgürlüğün, Doğanın ve Emeklilerin Korunması, Hayvanlara uygulanan şiddete karşı” (Политическая Партия «Добрых Дел, Защиты Детей, Женщин, Свободы, Природы и Пенсионеров, Против Насилия Над Животными» Politiceskaya Partiya “Dobrih Del, Zaşiti Detey, Jenşin, Svabodı, Prirodı i Pensionerov, Protiv Nasiliya Nad Jivotnım”)	
Kamu Örgütü Siyasi Parti “Tarım Rusya’sının Yeniden Yapılanması” (Общественная Организация Политическая Партия «Возрождение Аграрной России» /Obşestvennaya Organizatsiya Politiceskaya Partiya “Vozrajdeniye Agrarnoy Rossii”)	
Siyasi Parti “Rusya İçin Alternatif (Sosyalist Seçim Partisi)” (Политическая Партия «Альтернатива Для России (Партия Социалистического Выбора)»/ Politiceskaya Partiya “Alternativa Dlya Rossii (Partiya Sotsialistiçeskogo Vıbora”)	
Kamu Kuruluşu- Siyasi Parti “Geleceğin Ebeveynleri Partisi” (Общественная Организация - Политическая Партия «Партия Родителей Будущего» / Obşestvennaya Organizatsiya – Politiceskaya Partiya “Partiya Roditeley Buduşego”)	
Siyasi Parti “Rusya Küçük Esnaf Partisi” (Политическая Партия «Партия Малого Бизнеса России» /Politiceskaya Partiya “Partiya Malogo Biznısa”)	
Tüm Rusya Siyasi Partisi “Partisiz Rusya” (Всероссийская Политическая Партия «Беспартийная Россия» /Vserossiyskaya Politiceskaya Partiya “Bespartiynaya Rossiya”)	
Siyasi Parti “Halkın Eğemenliği - Rusya Vatansever - Halk Partisi” (Политическая Партия «Народно-Патриотическая Партия России – Власть Народу» / Politiceskaya Partiya “Narodno-Patriotiçeskaya Partiya Rossii- Vlast Narodu”)	
Siyasi Parti “Sosyal Dayanışma Partisi” (Политическая Партия «Партия Социальной Солидарности» / Politiceskaya Partiya “Partiya Sotsialnoy Solidarnosti”)	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Büyükkutlu, Yılmaz
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 05.01.1974, Yalvaç
 Medeni hali : Evli

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Doktora	T.C. Gazi Üniversitesi/Rus Dili ve Edebiyatı	2014- Devam ediyor
Doktora	Kırım V.I.Vernadskiy Tavrida Ulusal Üniversitesi./Rus Dili ve Edebiyatı	2000- Devam ediyor
Yüksek Lisans	T.C. Gazi Üniversitesi/Çeviri ve Kültürel Çalışmalar	2014- Devam ediyor
Yüksek Lisans	Kırım V.I.Vernadskiy Tavrida Ulusal Üniversitesi/Rus Dili ve Edebiyatı	2000
Önlisans	T.C. Anadolu Üniversitesi/Dış Ticaret	2018
Lisans	Kırım V.I.Vernadskiy Tavrida Ulusal Üniversitesi/Rus Dili ve Edebiyatı	1999
Lise	Yalvaç Atatürk Lisesi	1991

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2010 – Halen	İstanbul Aydın Üniversitesi	Öğretim Görevlisi
2010 – 2014	Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi	Öğretim Görevlisi
2009 – 2010	Galatasaray Üniversitesi SEM	Rus Dili Eğitmeni
2008 – 2010	Begel Otomotiv Dış Tic. İthalat İhracat A.Ş.	Dış ticaret Satış Uzmanı
2008 – 2010	Doğuş Üniversitesi SEM merkezinde	Rus Dili Eğitmeni
2005 – 2007	Trend Line Ltd. Ukrayna Cumhuriyetinde	Şirket Sahibi
	İthalat-İhracat, İnşaat işleri	

Yabancı Dil

Rusça: İleri, İngilizce: Orta, Ukraynaca: Orta

Yayınlar

Uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler:

1. Буюккутлу, Йылмаз. «Опыт сопоставительного анализа русских и английских устойчивых сравнительных оборотов, включающих названия животных»//Филологические студии №2, Симферополь, 2001, - с. 54-60 («Hayvan isimlerini içeren deyimlerin Rusça ve İngilizcedeki kıyaslama çalışmaları»// Filologicheskiye studii №2, Simferopol, 2001, s. 54-60)
2. Буюккутлу, Йылмаз. «Лексический фон русских и турецких зоонимов»//Ученые записки ТНУ, серия «Филология», Том 15 (54) №4, Симферополь, 2002, - с. 88-93 («Rusça ve Türkçedeki hayvan adlarının kelime anlamı bakımından incelenmesi»//Ucheniye zapiski TNU, seri «Filologiya», Cilt 15 (54) №4, Simferopol, 2002, s. 88-93)
3. Буюккутлу, Йылмаз. «Сопоставительный анализ русских и турецких устойчивых сравнительных оборотов с зоонимами»// Культура народов Причерноморья, ТНУ, №44, Симферополь, 2003. С. 172-175 («Rusça ve Türkçedeki hayvanlarla ilgili deyimlerin kıyaslanması»// Kultura narodov Prichernomorya, TNU, №44, Simferopol, 2003, s.172-175)
4. Büyükkutlu, Yılmaz. “Politik dilbilimin temel metotları ve araştırma alanları”. Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi –“TURAN-SAN” 34. Sayı, Eylül 2019 yayınlanacak.

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler:

1. Буюккутлу, Йылмаз. III международная конференция зарубежных выпускников университета «Современные направления в методике преподавания иностранных языков», 17-19 августа 2000 г., доклад «Сопоставительный метод при изучении устойчивых сравнительных оборотов». (III. Üniverstenin yabancı uyruklu mezunları için uluslararası konferans. Konferans teması «Yabancı dil eğitiminde yeni yöntem ve metodlar», 17-19 ağustos 2000, Simferopol-Ukrayna. Konu: «Deyimlerin kıyaslama metodu tetkikleri»).
2. Буюккутлу, Йылмаз. 30-ая научная конференция профессорско-преподавательского состава ТНУ, март 2001 г., доклад «Опыт сопоставительного анализа русских и английских устойчивых сравнительных оборотов, включающих названия животных».(Tavrida Ulusal Üniversitesinin profesör ve öğretim görevlileri için düzenlenen 30. bilimsel konferansı, mart 2001, Simferopol-Ukrayna Konu: «Hayvan isimlerini kapsayan deyimlerin Rusça ve İngilizcedeki kıyaslama çalışmaları»).
3. Буюккутлу, Йылмаз. 32-ая научная конференция профессорско-преподавательского состава ТНУ, 21-23 апреля 2003 г., ТНУ, доклад «Типы сравнительных оборотов, включающих зоонимы». (Tavrida Ulusal Üniversitesinin profesör ve öğretim görevlileri için düzenlenen 32.bilimsel konferansı,21-23 Nisan 2003, Simferopol-Ukrayna. Konu: «Hayvanlarla ilgili deyimlerin tipleri»).

4. Буюккутлу, Ылмаз. Международная конференция по проблемам лингвокультурологии «Межкультурные коммуникации: диалог и сотрудничество», 26-30 мая 2003 г., г. Алушта, доклад «Лексический фон русских и турецких зоонимов». (Uluslararası kültürel dil problemleri konferansı. Konferans konusu «Kültürlerarası iletişim: diolog ve işbirliği», 26-30 Mayıs 2003. Alushta-Ukrayna. Konu: «Rusça ve Türkçedeki hayvan adlarının kelime anlamı bakımından incelenmesi»).
5. Буюккутлу, Ылмаз. Международная научная конференция «Актуальные проблемы современной лексикологии и грамматики славянских языков», 5-6 ноября 2003 г., г. Винница, доклад «Сопоставительный анализ русских и турецких устойчивых сравнительных оборотов с зоонимами». («Modern Slav dillerindeki kelime ve gramer yapılarındaki aktüel problemler» konulu Uluslararası konferans, 5-6 Kasım 2003. Vinnitsa- Ukrayna. Konu: «Rusça ve Türkçedeki Hayvanlarla ilgili deyimlerin kıyaslanması»).
6. Буюккутлу, Ылмаз. Всеукраинская научная конференция «Теория и технология иноязычного образования», ТНУ, 10-11 февраля 2004 г., доклад «Лингвокультурологический аспект зоонимов в текстах русских пословиц». (Vseukrainskaya nauchnaya konferentsiya «Yabancı dil eğitiminde teori ve teknolojiler» konulu tüm Ukrayna içi konferans, TNU, 10-11 şubat 2004, Simferopol- Ukrayna. Konu: «Kültürel dil bakımından hayvanlarla ilgili Rus atasözlerinin makale içerisinde incelenmesi»).
7. Буюккутлу, Ылмаз. (Kültürlerarası Diyalog: Sosyal bilimler eğitiminde kültürel dil birikimi konulu Filoloji eğitimi metodları kürsüsünün 45. ve TNU-SGU da uluslararası eğitimin 40. yılına adanmış IV. Uluslararası konferans. Eylül 2013 “Sovyet sanat filimlerinin çevirisinin eğitiminde temel özellikler”).
8. Буюккутлу Ылмаз, Солодовникова Н.В., «Обучение русскому языку турецких учащихся вне языковой среды». Диало Культур. Теория и практика преподавания языков и литератур. VI. Международная научно-практическая конференция, посвященная 100-летию Таврического университета и 50-летию кафедры методики преподавания филологических дисциплин. 9-11 октября 2018г. Симферополь-Коктебель (Буюккутлу, Ылмаз. Solodovnikova, Natalya “Dilin aktif kullanılmadığı yerlerde Rus dili eğitimi” Diyalog kültür. Dil ve edebiyat öğretiminde teori ve uygulamalar. Tavrida Üniversitesinin 100. Yılı ve Filoloji bilimleri eğitim metodları kürsüsünün 50. Yılına adanmış 6. Uluslararası bilimsel uygulama konferansı. 9-11 Ekim 2018. Simferopol- Koktebel / Kırım).

Hobiler

Seyahat etmek, fotoğraf çekmek, seramik, ahşap, tezhip, çini, bonsai sanatı,

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

